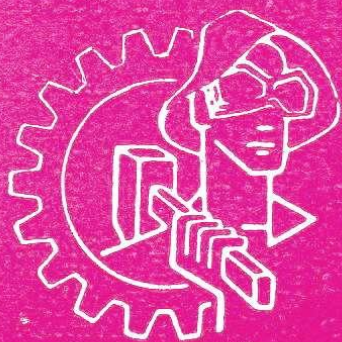
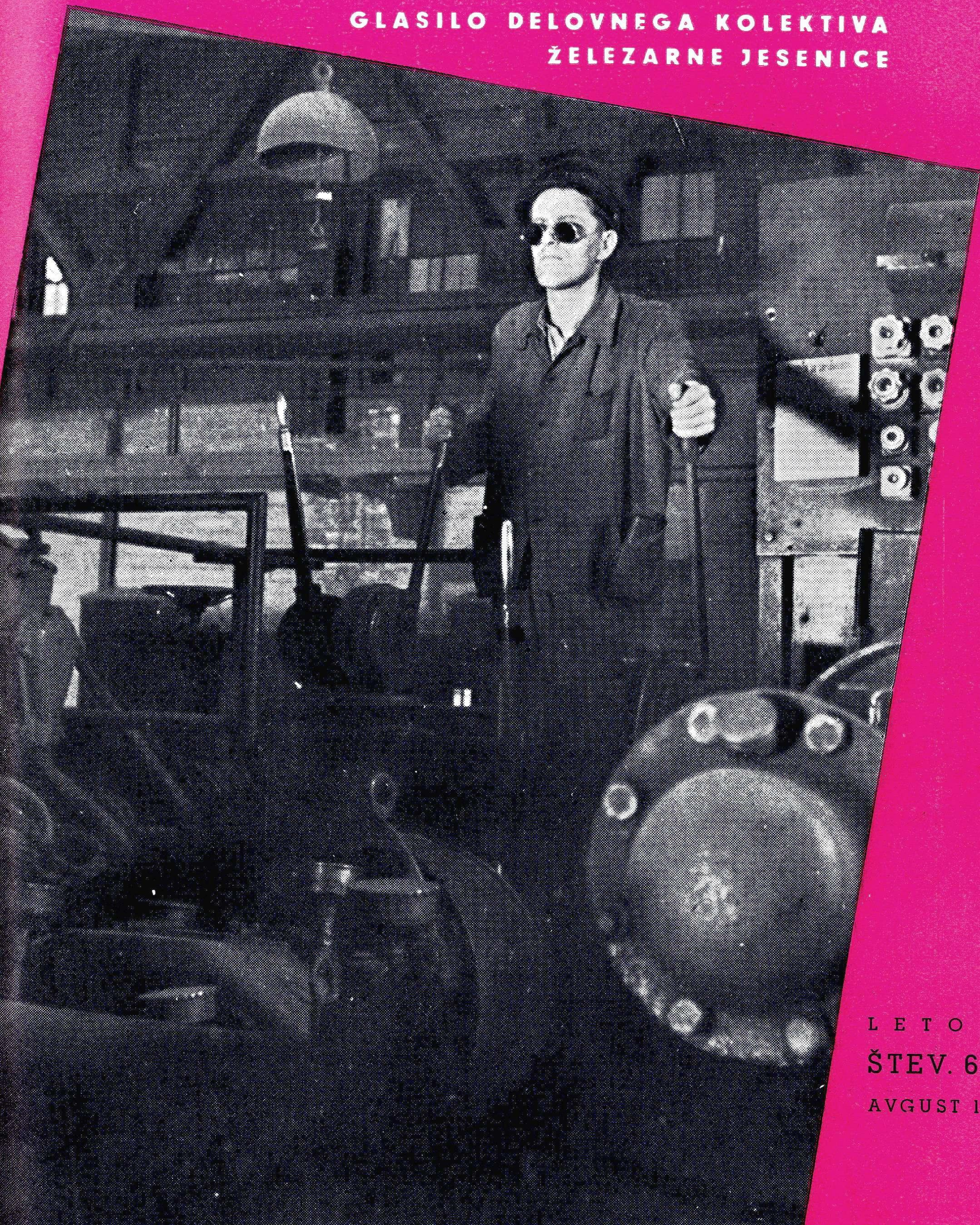

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
ŽELEZARNE JESENICE

LETO IV
ŠTEV. 6-7
AVGUST 1955

Leto IV. — Avgust 1955

ŠTEV. 6-7

Izdaja 'Sindikalni odbor

Železarne Jesenice

Ureja uredniški odbor

Odgovorni urednik: B. Čebulj,

Jesenice, Fužinska 12

Naslov uredništva:

Uredništvo »Železarja«

Jesenice - Kazina. Int. tel. 271

Tisk: Gorenjski tisk, Kranj

Klišeji:

Tiskarna »Ljudske pravice«,

Ljubljana

Naklada 7000 izvodov

OGLASI

PREKLIC

Preklicujem kot neresnične trditve, ki sem jih 27. julija 1955 izrekla sosedom in osebam v Železar-
ni Jesenice o Dornič Anici, gospo-
dinji z Javornika, Kidričeva 23, in
se ji zahvaljujem, da je odstopila od
tožbe. — Sodja Anica, Javornik, Ki-
dričeva 23.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem so-
rodnikom, prijateljem in znanecem,
ki so spremili na njegovi zadnji poti
mojega dragega moža

PRIMOŽA KAMPIČA

ki je tragično preminul pri letal-
ski nesreči na Begunjski. Najtople-
je se zahvaljujem Gorenj. letalske-
mu centu in Aero klubu za denar-
no pomoč in vso skrb, ki so jo ime-
li pri organizaciji pogreba. Prav le-
po se zahvaljujem članom GRS za
njihovo nesebično in požrtvovalno
iskanje in prenos pokojnega moža
iz težko dostopnih vrhov Begunjski-
ce. Vsem gorenjskim Aero klubom,
sindikalni organizaciji prometnega
oddelka ZJ, vsem govornikom za
ganjlive poslovilne besede pri od-
prtem grobu, godbenikom, pevcem,
sosedom, darovalcem vencev, vsem
organizacijam in vsem, ki so ga
spremili na njegovi zadnji poti, res
iskrena hvala.

Zalujoča žena Marija

Preklicujem veljavnost izgublje-
ne izkaznice za vstop v Železarno,
Janah Lambert — opekarna.

Preklicujem veljavnost izgublje-
ne izkaznice za vstop v Železarno,
Jokič Milutin — Javornik I.

Preklicujem veljavnost izgublje-
ne izkaznice za vstop v Železarno,
Potočnik Oton — martinarna.

KINO »RADIO« PREDVAJA

Od 17. do 19. VIII. jugoslovanski
film »Ešalon dr. M.«.

Od 20. do 22. VIII. francoski barv-
ni film »Moulin Rouge«.

Od 23. do 26. VIII. ameriški film
»Pot za Cariboo«.

Od 27. do 30. VIII. ameriški film
»Slavolok zmage«.

Od 31. VIII. do 2. IX. ameriški
film »Mladi ljubimci«.

Od 3. do 6. IX. ameriški barvni
film »Osamljena ostroga«.

Od 7. do 9. IX. ameriški barvni
film »Na revieri«.

Predstave vsak dan ob 18. in 20.
uri, v nedeljo v slučaju slabega vre-
mena tudi ob 16. uri. V nedeljah ob
10. uri matineja mladinskih filmov.

KINO »PLAVŽ« PREDVAJA

Od 17. do 19. VIII. ameriški film
»Banditi Korzike«.

Od 20. do 22. VIII. ameriški film
»Pot za Cariboo«.

Od 23. do 26. VIII. francoski
barvni film »Moulin Rouge«.

Od 27. do 30. VIII. ameriški film
»Mladi ljubimci«.

Od 31. VIII. do 2. IX. amer. film
»Slavolok zmage«.

Od 3. do 6. IX. ameriški film »Na
rivieri«.

Od 7. do 9. IX. amer. barv. film
»Osamljena ostroga«.

Predstave vsak dan ob 18. in 20.
uri, razen ponedeljka in četrтка, v
nedeljo, v slučaju slabega vremena,
tudi ob 16. uri. V nedeljah ob 10.30
uri matineja mladinskih filmov.

Letni kino predvaja iste filme
kot kino Radio.

Kino »Koroška Bela« predvaja:

20. in 21. VIII. francoski barvni
film »Moulin Rouge«.

27. in 28. VIII. ameriški film
»Slavolok zmage«.

3. in 4. IX. ameriški barvni film
»Osamljena ostroga«.

● Mladinci!

● Mladinke!

● Delavci!

● Delavke!

● Člani družbenih organizacij!

● Člani komunske skupnosti!

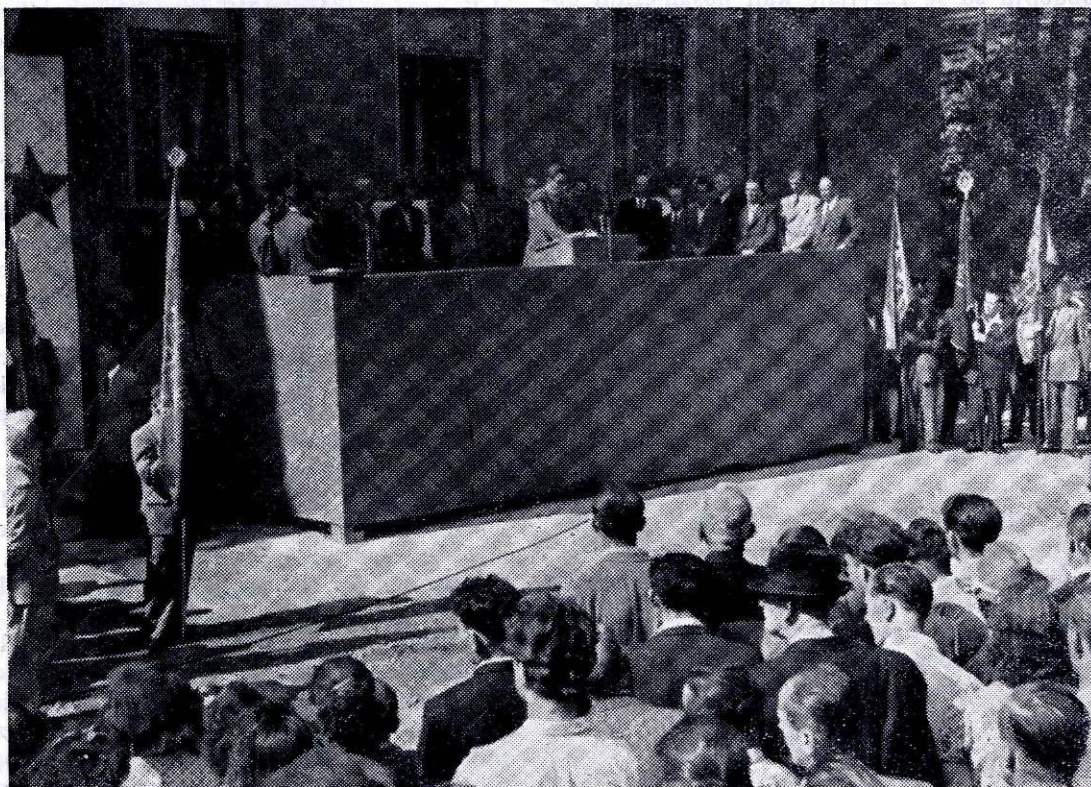
»Železar« je vaše glasilo,
zato dopisujte v »Železarja«!

Pet let delavske samouprave

V tem letu praznujemo delovni ljudje naše domovine 10-letnico zmage nad fašizmom in 10. obletnico obračuna s starim kapitalističnim družbenim redom. Tem proslavam se v letošnjem letu pridružuje tudi 5. obletnica obstoja organov delavske samouprave po naših delovnih kolektivih. Doba petih let, ki nas loči od prevzema tovarn v upravljanje po delavskih kolektivih, je relativno zelo kratka, čeprav izredno bogata z dogajalnji, ki so izrednega pomena za zgraditev socializma

Zgodovinski razvoj se giblje dialektično, zato so v vsakem obdobju zajeti istočasno tudi ostanki prehojenih obdobj ter kali novih elementov, ki bodo prišli do polnega izraza šele v kasnejših obdobjih.

No, vseeno je za metodo spremljanja, proučevanja in analizo družbenih pojavov, konkretno delavskega samoupravljanja, nujno potrebno, da se naredi določena sistematizacija snovi — materiala, kakor tudi razdelitev razvoja na posamezna

20. avgust 1950 — Delovni kolektiv ŽJ prevzema tovarno v upravljanje

v naši domovini in za razvoj socialističnih misli v svetu na sploh. Vsi ti dogodki še vedno globoko prevevajo našo dosedanje stvarnost, pa je nekako težko govoriti o „zgodovini“, še težje pa je napraviti razdelitev dosedanjega razvoja našega delavskega samoupravljanja na nekatere razvojne stopnje ali faze.

V prvi vrsti primankuje tista zgodovinska distanca, ki je nujna, da bi se zakonitosti razvoja lahko v celoti ogledali. Poleg vsega, vsaka razdelba razvoja kateregakoli družbenega pojava na posamezna obdobja, skriva v sebi delno nevarnost grobosti ter šabloniranja žive stvarnosti v okvirje, ki so lahko preozko, oziroma več ali manj napačno postavljeni.

obdobja. Brez takšne metode bi bilo namreč zelo težko v razvoju delavskega samoupravljanja uočiti karakteristične momente ter iz nepreglednega števila dogodkov in dejstev izluščiti osnovo in karakteristično, od tistega kar je manj važno in bolj slučajno. Dosedanji razvoj delavskega samoupravljanja bi lahko razdelili na štiri obdobja in to:

1. obdobje od avgusta 1949—oktobra 1950. leta (Delavski sveti kot posvetovalni organi — neposredne priprave za ustvaritev delavske samouprave);

2. obdobje od avgusta do oktobra 1950 in do začetka leta 1952 (Delo DS in UO v času, ko je v pretežni meri ostal v veljavi star gospodarski sistem);

3. obdobje od začetka 1952. do začetka 1954. leta (obdobje prehoda na novi gospodarski sistem);

4. obdobje od začetka 1954 in naprej (obdobje takorekoč v glavnem zgrajenega gospodarskega sistema).

I. OBDOBJE DS

Brez dvoma, da so se pogoji za delavsko samoupravljanje gradili še v prvi začetni etapi graditve socializma v naši domovini, že tedaj ko je upravljanje z gospodarstvom, kakor po organizacijskih oblikah, tako tudi po metodi vodstva odgovarjalo državnim lastnini na proizvodna sredstva. Že v tem obdobju so se razvijale kali posameznih oblik sodelovanja del. kolektiva v upravljanju s podjetjem, še posebno se je to odražalo skozi aktivno dejavnost sindikatov.

Temeljni zakon o državnih gospodarskih podjetjih iz leta 1946 je omogočil delovnim kolektivom, da v nekaterih primerih vplivajo na upravljanje podjetja s tem, da je dal pravico sindikalni podružnici, da prenaša na direkcijsko podjetja predloge po vprašanju povečanja produktivnosti in efikasnosti dela, poboljšanju pogojev dela, poboljšanju življenjskih pogojev delavcev in uslužbencev, kakor tudi v personalnih vprašanjih. V času administrativnega upravljanja z gospodarstvom, se je gradil novi odnos neposrednih proizvajalcev napram soc. podjetju in krepila njihova zavest v skupnih interesih naše družbene skupnosti.

Toda po resoluciji informbiroja 1948 in popolnega razkrinkanja in odmetavanja državno kapitalističnih in birokratskih teorij ter prakse Sovjetske Zveze, je vse bolj prodiralo mnenje, da se socializem ne more naprej graditi brez postopnega prenašanja funkcij države v upravljanju z gospodarstvom na neposredne proizvajalce.

V skladu s tem se je v letu 1949 začelo prakticirati s posvetovanji najboljših delavcev (udarniki, novatorji in racionalizatorji) z direktorji, po raznih vprašanjih upravljanja podjetja. Izkušnje so pokazale, da so te oblike dobre in da jih moramo krepiti in razvijati.

Decembra 1949 kot neposredna priprava za zgraditev delavske samouprave se je sporazumno z CO Zveze sindikatov, Gospodarskim svetom in Vlado FLRJ sprejel sklep o formiranju DS kot posvetovalnih organov. V samem začetku je bilo formiranih 215 DS v večjih podjetjih med njimi tudi v Železarni s skupno 8230 člani (od tega 5157 delavcev). Volitve so se vršile s tajnim glasovanjem. Število podjetij z DS se je stalno večalo, tako da jih je v sredini leta bilo že okoli 520 s skupno 14.328 člani (od tega 10.000 delavcev).

Delavski sveti, kot posvetovalni organi, so pokazali veliko aktivnost, posebno pri vprašanjih: plan podjetja in njegova realizacija, ukrepi za racionalizacijo proizvodnje ter povečanje produktivnosti dela, preskrba delavcev, HTZ, razporeditev dela, delovna disciplina itd.

Za relativno kratek čas svojega obstoja so ti DS pridobili ogromne izkušnje in podali konkreten dokaz, da je delavsko samoupravljanje ne samo možno, marveč tudi nujno za nadaljnji razvoj proizvodnih sil in socialistične demokracije.

II. OBDOBJE IZKUŠENJ

To obdobje zajema začetek dela DS in UO z odločujočimi funkcijami. Tedaj so bile izvedene prve volitve DS in UO na temeljih zgodovinskega zakona o upravljanju podjetij in to v glavnem v obdobju od avgusta do oktobra 1950. leta. Konec oktobra je bilo v FLRJ že nad 150.000 članov DS. Po izvedbi volitev so bili najpomembnejši dogodek prva zasedanja DS in volitve prvih upravnih odborov ter izvršena primopredaja podjetja med direktorjem in UO (v Železarni 20. avgusta 1950).

Že prve izkušnje DS so pokazale življenjsko moč in prednosti delavske samouprave. Karakterističnost za to obdobje je v tem, da je aktivnost DS v tem času bila usmerjena v glavnem na posamezna vprašanja po izpopolnjevanju, dočim problemom finančnega in komercialnega poslovanja DS še niso bili kos. Največ uspeha so dosegli DS pa tudi UO na področjih reševanja tistih vprašanj, ki so bila delavcem najbližja in najbolj dostopna. Toda ti problemi po pravilih niso bili reševani v celoti in po svoji vzajemni povezanosti marveč spontano, tako, kot so prihajali na dan pri funkcioniranju podjetja.

Interesantno je, da so DS v prvem času bili bolj intenzivni, pa tudi seje bolj pogoste kot UO. Toda poleg uspehov so važne tudi slabosti v organizaciji in metodi dela DS zaradi premajhnih izkušenj v novem načinu uprave, za katero ni bilo vzorca niti doma niti v svetu.

Zaradi vedno večjih nesoglasij med novimi oblikami in staro prakso je prišlo do sprememb v smeri decentralizacije in demokratizacije gospodarskega življenja. Prenos podjetij iz zvezne v republiško pristojnost in dalje v lokalno, prehod na planiranje v osnovnih proporcijah, prosto sklepanje pogodb med podjetji, reorganizacija trgovske mreže, prosta prodaja predmetov široke potrošnje itd.

III. OBDOBJE NOVEGA GOSPODARSKEGA SISTEMA

V tem obdobju so bile druge in tretje volitve od januarja do marca 1952 oziroma 1953.

Razvoj delavskega samoupravljanja je zahteval določene spremembe tudi v volilnem sistemu v cilju njegove daljne demokratizacije.

V začetku 1952 je bilo sprejeto niz zakonov in predpisov, ki označujejo prehod na nov gospodarski sistem, v katerem je samostojnost podjetja zelo poudarjena, zato so tudi pravice organov upravljanja razširjene. Treba je omeniti v prvi vrsti nov sistem planiranja, s katerim se podjetjem odreja samo obveze do skupnosti, puščajoč jih pri tem svobodne in samostojne v poslovanju. Za zako-

nom o proračunih in družbenim doprinosom ter davkom je bil uveden nov finančni sistem, s katerim je zagotovljena veliko večja samostojnost podjetja v pravicah upravljanja viška dela realiziranega v podjetju. Uveden je bil nov plačni sistem, katerega srž je bila, da se plača slehernega člana kolektiva odreja ne samo po njegovem delu marveč tudi po uspehu podjetja kot celote, na temelju tarifnih pravilnikov, ki jih napravijo kolektivi sami.

Za razširitev samouprave proizvajalcev je posebnega pomena tudi splošni zakon o ljudskih odborih in na osnovi tega republiški zakon o ljudskih odborih. Ti zakoni uzakonjujejo zbornice proizvajalcev kot predstavniške organe proizvajalcev v okrajih. Na osnovi tega so izvoljeni tudi organi zbora proizvajalcev pri zvezni in republiški skupščini.

Kolektiv naše Železarne praznuje 5. obletnico delavskega samoupravljanja 20. avgusta. To je dan, ko je prevzel od družbe v svoje roke upravo nad podjetjem. Ta datum bo ostal vklesan v pročelje upravnega posloja podjetja kot svetel spomin na dan, ko je bilo prvič v zgodovini našega kolektiva uresničeno Marksovo geslo „Tovarne delavcem“! Ta dan je začetek novega obdobja revolucionarnega oblikovanja pravih socialističnih odnosov v proizvodnji. S tem dnem se začne borba za izgradnjo novega človeka — socialističnega človeka, ki v proizvodnih odnosih ne bo le privesek k stroju marveč sodobni proizvajalec ter zakoniti upravljač med proizvodnjo in rezultati svojega dela.

Naš kolektiv je volil prvi DS v začetku leta 1950 preko delegatov sindikalne skupščine, tako izvoljeni DS je bil posvetovalni organ. V drugi polovici leta 1950 se je ta DS na osnovi zakona o delavskem upravljanju konstituiral v zakoniti upravni organ, ki je v imenu kolektiva prevzel od družbe podjetje v upravo. V podjetju smo volili še trikrat v DS podjetja, dvakrat so pa volili kolektivi obratov v svoj obratni DS. Torej naš DS se je razvil od posvetovalnega organa v letu 1950 v današnji zakoniti organ upravljanja podjetja, z istočasnim obstojem 23 ODS ter 4 stalnih komisij.

Če se ozremo na prehojeno pot našega delavskega sveta v tej 5 letni dobi in analiziramo uspehe ter neuspehe, lahko trdimo, da se je ideja o delavskem samoupravljanju življenjsko uresničila, to je, ideja je postala zgodovinska stvarnost v naši družbeni ureditvi.

Izhajajoč iz dosedanjega dela DS lahko ugotovimo, da je le-ta pristopil k reševanju vseh bistvenih problemov, ki jih je postavljalo vsakdanje življenje kolektiva, ko je izvrševal svoje dolžnosti do družbene skupnosti. Na dnevnem redu zasedanj pogostokrat srečamo vprašanja, kot so:

Proizvodnja, Proizvodnost dela, Ureditve proizvodnje, Norme, Akordi, Tarifna politika, Komerciala, Zaščita dela, Delovna disciplina itd.

Poleg teh življenjskih vprašanj je delavski svet podjetja skrbel tudi za nadaljnji razvoj delavskega upravljanja v podjetju, da bi se čim dalj uresničilo geslo, da ima vsak neposredni proizvajalec pravico soodločanja pri upravljanju s podjetjem, to se pravi čimbolj približati organe upravljanja neposrednemu proizvajalcu, kar na drugi strani pomeni vključiti v aktivno neposredno upravljanje čim širši krog članov kolektiva. Da bi to misel DS uresničil, je že 1953. leta sklenil uvesti v sistem upravljanja v podjetju „Obratne delavske svete“, ki naj bi od CDS prevzeli določene kompetence pri reševanju konkretnih nalog obrata. CDS je sklenil na zadnjem zasedanju ustanoviti 4 stalne komisije, ki naj bi pripravljale material za zasedanje.

V tem obdobju je šlo skozi CDS 275 članov kolektiva in sicer:

- 1-krat 136 članov DS
- 2-krat 96 članov DS
- 3-krat 27 članov DS
- 4-krat 12 članov DS
- 5-krat 4 člani DS

V letu 1954 je bilo izvoljenih v ODS 251 članov obratnih kolektivov.

Detajlna analiza dela DS nam pokaže, da se je le-ta prva leta obstoja v glavnem boril z drobnimi vsakdanjimi problemi proizvodnje, kar je razumljivo, saj so bili člani prvih DS še najbolj upoznani s problemi tekoče proizvodnje in tudi ti problemi so jih trenutno najbolj žulili. Prav tako je značilno za to prvo obdobje pogosto iznašanje obratnih problemov od strani članov DS iz dotičnih obratov. Ta prvi sistem dela je dajal DS pečat delegatskega sistema. To pomanjkljivost je DS odpravil z ustanovitvijo ODS.

DS se je kot organ že od vsega začetka začel uveljavljati in to predvsem na zasedanjih, to poudarjamo zaradi tega, ker CDS še do danes ni uspel, da bi se njegovo aktivno delo preneslo tudi izven zasedanja med kolektiv.

V našem podjetju bolujemo vseskozi na tem, da posamezni člani CDS ne odigravajo svoje vloge med volilci — neposrednimi proizvajalci. Še do danes nismo uspeli, da bi člani DS še pred zasedanjem sklicali svoje volilce, da bi skupno prediskutirali probleme, ki so na dnevnem redu ali pa da bi po zasedanju poročali o delu CDS svojim volilcem. Mislimo, da je to ena osnovnih nalog CDS v nadaljnjem poglobljanju demokracije v upravljanju. CDS bo moral bolj pogosto pred kolektiv s poročili o poslovanju podjetja. Seveda se pri tem odpira novo vprašanje in sicer: Ali so člani CDS bili dosedaj v stanju stopiti pred svoje sodelavce in pričeti z njimi razgovor po določenih vprašanjih? Lahko trdimo, da v večini primerov niso bili, ker sami člani DS niso bili seznanjeni s problematiko, to se pravi, da priprava materiala za zasedanje ni bila takšna, da bi omogočila članom DS v večini primerov stopiti pred kolektiv. Upamo, da se bo tudi to vprašanje

v bodoče rešilo in sicer z uvedbo komisij pri CDS, ki naj bi obdelale material še predno pride na zasedanje DS. Ugotavljamo, da prav zanemarjanje priprave za zasedanje je privedlo sedanji CDS v določeno nezainteresiranost. Ni bil redek slučaj, da so na dnevnem redu po točkah bila nebitvena vprašanja, dočim so se pod točko razno obravnavali važni problemi, ki so se nanašali na poslovanje podjetja.

Z ustanovitvijo ODS se je CDS razbremenil reševanje drobnih obratnih vprašanj, ki so prešla v reševanje v obrat. ODS so prevzeli nase skrb za reševanje tekočih problemov proizvodnje, produktivnosti dela obrata, kvalitete dela, zaščite dela, delavne discipline, osnovnih sredstev itd. Že takoj po ustanovitvi so se ODS spoprijeli predvsem z naslednjimi vprašanji: z medsebojnimi sodelovanjem DS posameznih obratov, in tako rešili več letne nerešene pereče probleme med seboj: promet s proizvodnimi obrati, jeklarna z valjarnami, vzdrževalni obrati itd.

Pri dosedanjem delu ODS se nam zdi glavna pomanjkljivost, ki se opaža skoraj pri vseh ODS,

da se le-ti premalo brigajo za ekonomsko analizo proizvodnje obrata.

Skoraj iz vseh zasedanj ODS je razvidno, da so se le-ti ostro spoprijeli s tehničnimi problemi proizvodnje, dočim je ekonomska plat po večini zanemarjena. To se je potrdilo tudi na zadnjem zasedanju CDS, ko je le član ODS jeklarne poročal, da je njihov ODS razpravljajal o finančnem uspehu obrata v preteklih mesecih. Pri tem vprašanju bodo morali odigrati svojo vlogo tudi obratovodstva in računovodje obratov. Na drugi strani je tudi ena bodočih nalog ODS, da zainteresirajo svoj kolektiv za neposredno upravljanje obrata. Kljub dvoletnemu obstoju ODS je le redek primer, da se vrši zasedanje ODS z navzočnostjo članov kolektiva, ki niso člani ODS. Če bomo hoteli ODS utrditi, jih moramo postaviti na zakonito osnovo, jim dati kompetence, s katerimi bodo postali organi upravljanja, ne pa posvetovalni organi. Obratnim kolektivom moramo dati pravico, da skupno s svojimi organi upravljanja samostojno razpolaga s sredstvi obrata, ki jih je CDS razdelil v okviru celotne tovarne.

XVII. zasedanje Centralnega delavskega sveta

14. julija 1955 je imel Centralni delavski svet naše Železarnice svoje 17. redno zasedanje.

Ob začetku zasedanja je predsednik DS tov. Smolej pozdravil tov. Kristana Milana, ki je z odlokom komisije LOMO Jesenice s tem dnevem prevzel posle in delo glavnega direktorja Železarnice Jesenice in mu čestital k imenovanju z obljubo, da bo imel v DS, UO in vsem koliktevju ŽJ vso podporo pri izvrševanju odgovornih nalog na novem službenem mestu.

Tov. Kristan Milan je pozdravil vse navzoče in se dotaknil pomembnosti jeseniške železarnice za vse jugoslovansko gospodarstvo in njenega vpliva ne samo na bodočo komunsko, temveč tudi vso slovensko skupnost.

Poudaril je nujnost razvijanja delavskega samoupravljanja v vsem družbenem življenju z željo, da bi sleherni delavec s popolno zavestjo sodeloval pri reševanju družbenih vprašanj ne samo kot kritik posameznih dogajanj, temveč kot aktivni regulator našega življenja. Zato je treba sprostiti vse ustvarjalne sile v naši železarni in spoznati vrednost in pomembnost individuma in s tem polnega in stvarnega ustvarjalnega poleta. Za stanje, kakršno je v naši Železarni, je napačno iskati osebne krivce, temveč se je treba zavedati, da je temu kriva tudi nerazvitost in nezainteresiranost ljudi na družbenem upravljanju. Zato je treba za v bodoče sodelovanje vseh dobro mislečih posameznikov, ne pa reševati probleme v posameznih krogih in na ulici. Podčrtal je tudi pomembnost družbenih organizacij kot organov socializma v katerih sleherni posameznik na osno-

vi individualne svobode lahko vse prispeva k napredku boljšega življenja. Izrazil je željo, da naj bodoče sodelovanje sloni na medsebojnem zaupanju in razčiščevanju problemov brez kolebanja in predsodkov, ker je le tako sodelovanje garant za najboljše rešitve in napredek ustvarjalne sile naših delovnih ljudi.

Ob zaključku je poudaril, da naj bo DS res organ delavskega samoupravljanja, glas delovnega kolektiva in različnih mišljenj pri posameznih problemih iz katerih se mora izkristalizirati rešitev, ki je v dani situaciji najboljša.

Nato je namesto službeno odsotnega predsednika UO podal

poročilo Upravnega odbora

tov. Pintar. Poročilo je v prvem delu obsegalo izvršitev družbenega plana v prvem polletju letošnjega leta. Proizvodni plan je dosežen s 101.2% po vrednosti, blagovni plan pa po količini z 100.8% in 101.5% po vrednosti. S tem je količinski plan pozitivno izvršen, drugačna pa je situacija pri izvrševanju finančnega plana, ki ga je obravnaval drugi del poročila. Finančni plan ni bil postavljen realno in je zato prišlo do nesorazmernosti v posameznih postavkah. V poročilu je bil podan pregled delitve dobička in predlog potreb iz amortizacijskega sklada, ki so jih obrati presegli, da jih bo treba znižati za 20%, ker je na razpolago samo 380,600.000 din. Podan je bil tudi pregled obratnih sredstev in kreditov, pregled finansiranja investicij in pregled realizacije plačnega fonda. Izplačanih je bilo v prvih 6 mesecih v breme

dobička 73 milijonov dinarjev pri čemer nastaja vprašanje bodoče vskladitve izplačevanja premij in osiguranja trinajste plače. Z ozirom na preko-račenje materialnih stroškov bo UO moral temel-jito proučiti možnosti naših notranjih rezerv, da izgubo v drugem polletju nadoknadimo.

Tov. Božič je bil presenečen nad razliko med realizacijo dobička in materialnimi stroški in je prosil za natančnejšo obrazložitev.

Tov. Pintar odgovori, da je UO sklenil, da mo-ra knjigovodstvo pregledati stanje v obratih in ugotoviti vzroke za tako visoke materialne stroške.

Komercialni direktor tov. Knaflič obrazloži, da je edino občutno povišanje cene pri niklu in, da so vzrok porasta materialnih stroškov večje potrebe po ferolegurah in sprememba asortimen-ta rude, zaradi česar je večja potrošnja koksa. Ni-smo tudi računali z remontom plavža 2. Kljub vsemu temu, pa je treba napraviti dosledno ana-lizo, da bomo prišli do vseh vzrokov preseganja materialnih stroškov.

Tov. Pintar pove, da je UO že dal nalog, da se po vseh obratih napravi taka analiza presega-nja stroškov proizvodnje, nato pa je še prečital zapisnik o primopredaji na kapitalni izgradnji. Na skupni seji tovarniškega odbora sindikata, TKZK in UO so sklenili, da se tov. ing. Gostiši in tov. Begošu na podlagi zapisnika v primopre-daji izreče razrešnica in njun disciplinski odpust spremeni v navaden odpust. Pri ocenitvi krivde posameznikov za nepravilno poslovanje v podjet-ju se je tudi sklenilo, da se odpusti iz podjetja bivšega direktorja tov. Ropreta.

Tov. Šetinc in tov. Repinc se s kaznimi, ki jih je dobilo podjetje nista strinjala in predlagala protest.

Tov. Knaflič je obrazložil, da je proti vsem denarnim kaznim vložen priziv, le glede zamudnih kazenskih obresti se ne da ničesar storiti.

Tov. ing. Nikolič je osporaval, da mora pod-jetje plačati 12% zamudne obresti za obrate, ki so sicer že obratovali, toda le poskusno in niso bili dogotovljeni, zato tudi ne kolavdirani.

Tov. Knaflič se ni strinjal z mnenjem tov. ing. Nikoliča. Ker smo obratovali, bi tudi morali plačevati obresti in amortizacijo na osnovna sred-stva, ki sta instrumenta našega gospodarstva.

Glavni direktor tov. Kristan se je pridružil mnenju tov. Knafliča.

Tov. Ravnik Stanko je pojasnil, da je zaradi deviznih prekrškov sodišče izreklo denarno kazen v višini 450.000 din, proti kazni devizne inšpek-cije je vložen priziv, nadaljna kazen v višini 2 milijonov dinarjev pa je znižana na 1 milijon in ker je še vedno v postopku, bo morda sploh črta-na. Glede kazenskih obresti za prepozno kolavdi-ranje osnovnih sredstev je pojasnil, da je bila to prva kolavdacija v železarni in, da ne moremo za-to grajati kazenskih predpisov, temveč le paziti, da se kaj takega spet ne zgodi.

Po daljši diskusiji se zapisnik o primopredaji na kapitalni izgradnji sprejme.

Nato je predsednik DS **tov. Smolej** prebral prav-ilnik Počitniškega doma v Crikvenici, ki je bil soglasno sprejet.

Tov. Knaflič je predlagal DS, da potrdi novo investicijo. Sekretariat narodne odbrane je že dalj časa z nami v dogovoru glede nove vrste je-kla PMO. Za proizvodnjo tega jekla bi bile po-trebne posebne naprave, ki predstavljajo investi-cijske stroške v višini 40.000.000 din, za kar nam bi Sekretariat narodne odbrane dal kredit, ki bi ga vrnil v 10 letih z 1% obrestno mero. OLO je že potrdil to investicijo, potrebna pa je še potr-ditev DS.

Tov. Smolej ugotovi, da je ponudba za nas u-godna in jo predlaga DS v potrditev, s čemer se člani DS strinjajo.

V nadaljni diskusiji se je obravnavalo delo in ustanovitev komisij DS. Prečitani so bili tudi čla-ni posameznih komisij, kot jih je predlagal Sin-dikalni odbor. Imenovanje članov komisij je bilo z glasovanjem sprejeto.

Na predlog tov. **Zupana Mirka** se je z ozirom na podaljšanje mandatne dobe UO in DS razreši-lo dolžnosti članov UO predsednika sindikata tov. Pintarja in člana odbora tov. Brataniča, na njuno mesto pa se je v UO kooptiralo tov. Smoleja Jan-ka iz valjarne 2400 in Knifca Mirka iz žebjarne.

Ob koncu je še **tov. Pintar** obrazložil ukrepe UO glede odpusta tov. Gostiša, tov. Beguša in tov. Ropreta, postavil vprašanje tov. ing. Laha glede nastalih in nerešenih dejstev okoli finančnega plana in pribil, da je po vsej nastali situaciji v našem podjetju brez sleherne važnosti iskanje krivcev, temveč je le treba temeljito prijeti za delo in popraviti vse napake, nakar je še

tov. Popov spregovoril o tem vprašanju. Opo-zoril je DS na sklep o knjigovodstvenem seminar-ju obratovodij, ki se ni izvršil in nakazal nekaj problemov našega finančnega sektorja in nekatere nepravilnosti, ki se še vlečejo iz nastale situ-acije pa jih nismo kos rešiti.

SKLEPI XVII. REDNEGA ZASEDANJA CDS

1. Potrdi se poročilo UO.
2. Sprejme se zapisnik primopredajne komisi-je kapitalne izgradnje.
3. Sprejmejo se pravila Počitniškega doma v Crikvenici.
4. Sprejme se kredit v višini 40.000.000 din za novo investicijo od Sekretariata narodne odbrane, odplačljiv v 10 letih z obrestno mero 1%.
5. Potrdi se predlog Sindikalnega odbora o sprejetju pravil štirih komisij DS in imenovanje članov v te komisije.
6. Razreši se člane UO tov. Pintarja in tov. Brataniča, na njuno mesto pa se kooptira tov. Smoleja Janka in Knifca Mirka.
7. Za hitrejšo in učinkovitejšo izvajanje skle-pov UO in DS se odpre novo delovno mesto de-lovnega sekretarja UO in DS.

Ob 20. obletnici stavke na Javorniku in Jesenicah

12. ulija letos je minilo dvajset let, kar so stopili v eno največjih in najuspešnejših stavk javorniški in jeseniški železarji. Stavka je trajala sedem dni in se je končala s popolno zmago proletariata, ki je nastopil enotno in zavedno pod vodstvom partije. Delavstvo je stavkalo zaradi vse večjega izkoriščanja in krivic, s katerimi je hotelo kapitalistično vodstvo takratne KID iztisniti še več iz vse do takrat precej neenotnega delavstva. Toda tudi pomoč desničarskih, socialdemokratskih in drugih kompromisnih elementov v delavskem

gibanju ni mogla ubraniti kapitalistov pred porazom, ki se ga niso mogli ubraniti zaradi enotnega nastopa javorniških valjavcev in jeseniških kovinarjev. Večina delavskih zahtev je bilo sprejetih in kljub poznejšim dogodkom je stavka leta 1935 na Jesenicah bila velik revolucionarni dogodek, ki je imel močan vpliv na delavstvo in javnost v vsej državi. V spomin na to stavko javorniških in jeseniških kovinarjev priobčujemo sledečo pesem:

Miha Klinar:

Umirajoči delavec

Ti veš, moj sin, da je tvoj oče delal življenje vse in je skrbi tovoril na plečih svojih... Zdaj, ko smrt se bela že bliža mi, bi rad se pogovoril.

Ne bom govoril ti o moji tugi, o teži, naloženi mi v mladosti; saj tudi ti jo nosiš in vsi drugi, živeti v bedi in solzah bridkosti.

Ko shodil si, so vrgli me na cesto; s prosjačenjem sem moral kruh služiti... Ne, nisem sam bil... Vrgli so nas dve sto, ker hrbtov nismo znali upogniti.

Saj še spominjaš stavke se pred leti. Bil si fante. Kot drugi hodil v šolo. A ker smo stanovali v vlažni kleti, so gledali te zviška in oholo.

Še pomniš, ko po štrajku iznenada žandarji s silo v našo klet so vdrli in videl si, kako tvoj oče pada, kako so ga na trda tla podrli,

kako krvav je ležal pod kopiti, kako so ga vklenili in odgnali, a tebe v šoli so vrstniki siti kot kaznjenčevega sinu zmerjali.

Ne zabi tega! Ker samo trpljenje je bakla rdeča, ki nam kaže pota, razbija noč, dušečo nam življenje, razbija noč, kjer se šopiri zмота.

Samo njen plamen vodil bo človeka in ga popeljal skozi zmot temine, dokler moči žar jutra ne preseka in zlati dan človeštvu ne zasine.

In še to, fant, ko oče ti umira: če moj si sin, na njihovi boš strani, ki jih življenje bije in prezira, na strani boš, kjer so ljudje teptani.

A če drugam bi vrglo te življenje, da tistim, ki bijo nas, bi se vdinjal, pozabil na krivico in trpljenje, te oče tvoj še v grobu bo preklinjal.

POROČILO O OBRATNIH NEZGODAH ZA MAJ 1955

Obrat	Stalež	Nezgode			Skupaj	V % na stalež
		lahke	težke	smrtne		
Uprava	170	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Nabavni	56	— (1)	—	—	— (1)	— (1,7)
Pomožna služba	157	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Plavž	368	8 (2)	—	—	8 (2)	2,4 (0,5)
Livarna	188	1 (—)	—	—	1 (—)	0,5 (—)
Mehanična delavnica	305	2 (1)	—	—	2 (1)	0,6 (0,3)
Gradbeni	322	3 (6)	—	—	3 (6)	0,9 (1,8)
OTK	148	1 (—)	—	—	1 (—)	0,6 (—)
Komunalni	88	1 (—)	—	—	1 (—)	1,1 (—)
Energijski	158	2 (2)	—	—	2 (2)	1,2 (1,2)
Martinarna	523	7 (16)	—	—	7 (16)	1,3 (2,9)
Elektro peč	91	— (2)	—	—	— (2)	— (1,2)
Opekarna	211	1 (1)	—	—	1 (1)	0,4 (0,4)
Javornik I.	731	18 (12)	—	—	18 (12)	2,4 (1,6)
Javornik II.	370	7 (4)	—	—	7 (4)	1,8 (1,0)
Žična valjarna	213	6 (3)	—	—	6 (3)	2,8 (1,4)
Javornik III.	338	5 (4)	—	—	5 (4)	1,4 (1,2)
Valjarna 2400	221	3 (5)	—	—	3 (5)	1,3 (2,3)
Javornik IV.	53	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Jeklovlek	98	— (1)	—	—	— (1)	— (1,0)
Predelovalni	665	5 (13)	—	—	5 (13)	0,7 (1,9)
Varilna žica	134	— (1)	—	—	— (1)	— (0,7)
Cevarna	155	3 (—)	—	—	3 (—)	1,9 (—)
Elektro delavnica	125	— (1)	—	—	— (1)	— (0,8)
Konstruktorska	210	5 (8)	—	—	5 (8)	2,3 (3,7)
Promet	409	5 (2)	—	—	5 (2)	1,2 (0,4)
Transportni	169	5 (5)	—	—	5 (5)	2,9 (2,9)
Garaža	20	— (1)	—	—	— (1)	— (5,0)
Kapitalna	64	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
MIŠ	246	1 (—)	—	—	1 (—)	0,4 (—)
Skupaj	7009	89 (93)	—	—	89 (93)	1,2 (1,3)

Na poti v službo sta bili dve nezgodi. Zaradi vseh teh nezgod smo izgubili 10.096 delovnih ur ali 1262 delovnih dni v vrednosti 562.751 din.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA JANUAR—JUNIJ 1955

Blagovna proizvodnja	
Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Težka proga	95,3
Lahke proge	101,5
Žična valjarna	87,7
Valjarna 2400	102,9
Valjarna 1300	90,1
Jeklovlek	104,8
Skupaj	98,2
Hladna valjarna	110,6
Žičarna	110,1
Predelani proizvodi	107,0
Cevarna	105,1
Elektrodni oddelek	107,9
Skupaj	108,4
Siva livarna	—
Jeklolivarna	79,6
Skupaj	79,6
Opekarna	79,6
Vse skupaj	100,8
Družbeni plan po količini	100,8%
po vrednosti	101,5%

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA ZA JUNIJ 1955

Blagovna proizvodnja	
Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Težka proga	277,0
Lahke proge	69,3
Žična valjarna	52,6
Valjarna 2400	103,2
Valjarna 1300	86,0
Jeklovlek	106,5
Skupaj	99,2
Hladna valjarna	115,1
Žičarna	110,1
Predelani proizvodi	104,8
Cevarna	106,5
Elektrodni oddelek	107,3
Skupaj	108,9
Siva livarna	—
Jeklo livarna	60,4
Skupaj	60,4
Opekarna	—
Vse skupaj	101,5
Družbeni plan po količini	101,5%
po vrednosti	101,0%

Rezultati naše proizvodnje

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA ZA JUNIJ 1955

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	65,3
Martinarna	99,0
Elektro peč	110,4
Skupaj	86,7
Težka proga	103,2
Lahke proge	117,0
Žična valjarna	100,1
Valjarna 2400	100,7
Valjarna 1300	86,0
Jeklovlek	106,5
Skupaj	102,5
Hladna valjarna	115,1
Žičarna	107,0
Predelani proizvodi	104,8
Cevarna	106,5
Elektrodni oddelek	107,3
Skupaj	107,6
Siva livarna	116,4
Jeklo livarna	115,2
Skupaj	116,3
Opekarna	105,9
Vse Skupaj	95,3

Družbeni plan po količini 95,3%
po kvaliteti 97,2%

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA JANUAR—JUNIJ 1955

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	91,3
Martinarna	102,9
Elektro peč	108,0
Skupaj	98,9
Težka proga	103,3
Lahke proge	110,2
Žična valjarna	103,8
Valjarna 2400	99,5
Valjarna 1300	90,1
Jeklovlek	104,8
Skupaj	102,3
Hladna valjarna	110,6
Žičarna	109,2
Predelani proizvodi	107,0
Cevarna	105,1
Elektrodni oddelek	107,9
Skupaj	108,3
Siva livarna	116,2
Jeklo livarna	116,7
Skupaj	116,3
Opekarna	103,6
Vse skupaj	101,2

Družbeni plan po količini 101,2%
po vrednosti 104,3%

Jeseniški šoferji so praznovali svoj praznik

Jeseniška podružnica Združenje šoferjev Slovenije, ki vključuje blizu 100 šoferjev in avtomehanikov z Jesenic in okoliških krajev, je letos šoferski praznik primerno počastila. V spomin na rojstni dan partizanske motorizacije, ki je stopila v akcijo 13. julija 1943 pri osvojitvi Žužemberka, so organizirali jeseniški šoferji pohod motoriziranih vozil skozi Jesenice. 13. julija se je zbralo na Koroški Beli nad 60 motorjev, osebnih avtomobilov, avtobusov in kamionov, ki so se uvrstili v kolono. Kolona se je ustavila pred spomenikom talcev na Javorniku, kjer so zastopniki jeseniške podružnice šoferjev med tuljenjem siren položili venec pred spomenik. Kolona okrašenih voz je nadaljevala vožnjo skozi Jesenice do Plavža, od tu pa nazaj do Delavskega doma. Tu so imeli šoferji slavnostni sestanek, na katerem se je govorilo o pomenu šoferskega praznika, o uspehih šoferjev med narodno osvobodilno borbo in uspehih šoferjev ter avtomehanikov po osvoboditvi. S sestanka so poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike LRS Mihi Marinku in Centralnemu združenju šoferjev ter mehanikov v Ljubljani. Jeseniški šoferji, med katerimi prednjačijo šoferji iz Železarne Jesenice, delujejo v okviru svoje podružnice pohvalno, zato so tudi praznik šoferjev Slovenije zelo primerno počastili. U. P.

POROČILO O OBRATNIH NEZGODAH ZA JUNIJ 1955

Obrat	Stalež	Nezgode			Skupaj	V % na stalež
		lahke	težke	smrtne		
Uprava	182	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Nabavni oddelek	55	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Pomožna služba	144	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Plavž	366	2 (8)	—	—	2 (8)	0,5 (2,4)
Livarna	189	2 (1)	—	—	2 (1)	1,0 (0,5)
Mehanična delavnica	305	1 (2)	—	—	1 (2)	0,3 (0,6)
Gradbeni	309	3 (3)	—	—	3 (3)	0,9 (0,9)
OTK	148	— (1)	—	—	— (1)	— (0,6)
Komunalni	86	— (1)	—	—	— (1)	— (1,1)
Energijski	160	2 (2)	—	—	2 (2)	1,2 (1,2)
Martinarna	529	11 (7)	—	—	11 (7)	2,0 (1,3)
Elektro peč	91	5 (—)	—	—	5 (—)	5,4 (—)
Opekarna	214	3 (1)	—	—	3 (1)	1,4 (0,4)
Javornik I.	724	19 (18)	—	—	19 (18)	2,6 (2,4)
Javornik II.	373	7 (7)	—	—	7 (7)	1,8 (1,8)
Zična valjarna	211	5 (6)	—	—	5 (6)	2,3 (2,8)
Javornik III.	341	8 (5)	—	—	8 (5)	2,3 (1,4)
Javornik IV.	53	1 (—)	—	—	1 (—)	1,8 (—)
Valjarna 2400	219	2 (3)	—	—	2 (3)	0,9 (1,3)
Jeklovlek	98	1 (—)	—	—	1 (—)	1,0 (—)
Predelovalni	688	9 (5)	—	—	9 (5)	1,3 (0,7)
Varilna žica	135	2 (—)	—	—	2 (—)	1,4 (—)
Cevarna	154	1 (3)	—	—	1 (3)	0,6 (1,9)
Elektro delavnica	123	1 (—)	—	—	1 (—)	0,8 (—)
Konstruktorska	205	3 (5)	—	—	3 (5)	1,4 (2,3)
Promet	405	5 (5)	—	—	5 (5)	1,2 (1,2)
Transportni	155	— (5)	—	—	— (5)	— (2,9)
Garaža	20	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Kapitalna	63	1 (—)	—	—	1 (—)	1,5 (—)
MIS	267	1 (1)	—	—	1 (1)	0,3 (0,4)
Praktikanti	314	— (—)	—	—	— (—)	— (—)
Skupaj	7326	95 (89)	—	—	95 (89)	1,2 (1,2)

Na poti v službo so bile 4 nezgode. Zaradi teh nezgod smo izgubili 11.048 delovnih ur ali 1.381 delovnih dni v vrednosti 607.971 din.

Na Javorniku je začela obratovati mehanizirana valjarna tanke pločevine

V desetih povojnih letih je bilo na Jesenicah zgrajenih več industrijskih objektov, ki danes že v polni meri koristijo graditvi socializma v naši domovini. Tako se je novozgrajeni valjarni 2400 na Javorniku, novim predelovalnim obratom, praznilnim pečem in kavperjem zdaj pridružila še mehanizirana valjarna tanke pločevine.

Vedno večje povpraševanje po kvalitetni pločevini, tako na domačem kakor tudi na tujem tržišču, je narekovalo vodstvu Železarne Jesenice, da se odloči za gradnjo valjarne tanke pločevine, ki naj bi ustrezala današnjim pogojem in zamenjala staro progo valjarne tanke pločevine, ki je bila zgrajena že v stari Jugoslaviji in je spričo današnjih prilik že odslužila svojemu namenu. Valjanje tanke pločevine na stari progi je bilo naporeno za vse zaposlene delavce, posebno pa v poletnih mesecih, ko je bila vročina pri pečeh in valjenih ogrojdih neznosna. Kljub temu, da je bilo delo težko in da so zaposleni delavci vlagali mnogo truda in naporov, pa je bila proizvodnja tanke pločevine za sedanje potrebe minimalna, saj je bila zmogljivost stare valjarne tanke pločevine okoli 18.000 ton letno. V lanskem letu se je začelo graditi velike lope in visoke železne dimnike za

novi zgrajene ogrevalne peči. V letošnjem letu so delo pri gradnji nove valjarne tanke pločevine pospešili, tako da je že 1. februarja letos začela obratovati nova platinska peč in trio ogrojdje. Sredi letošnjega poletja pa so začeli z obratovanjem pri novi normalizirni peči, ki je v primerjavi s starimi normalizirnimi pečmi pravi velikan. Zmogljivost te peči je 75 ton v 24. urah. Vse ogrevalne peči so v poskusnem obratovanju pokazale dobre rezultate, tako, da bodo kar najbolje služile svojemu namenu.

Pred dnevi pa je začelo obratovati tudi duo ogrojdje, ki je popolnoma mehanizirano in tako je odpravljeno vse dosedanje fizično delo. V nedeljo, 28. avgusta bo na Javorniku na slovesen način stavljen v pogon valjarna tanke pločevine. Do takrat bo začela z delom že druga paketna peč in tudi drugo duo ogrojdje. Ob otvoritveni slavnosti bo tudi veliko delavsko zborovanje.

Gradnja tanke pločevine se bo nadaljevala in bo dokončno izgotovljena sredi prihodnjega leta, ko bodo postavljeni še stroji za adjustiranje pločevine, kakor tudi strojne naprave za mrzlo valjanje tanke pločevine.

Edo Žagar

Tudi uspehi higiensko tehnične zaščite letošnjega prvega polletja se dajo še izboljšati

**STATISTIČNI PREGLED NEZGOD V %
NA STALEŽ PO MESECIH ZA I. POLLETJE 1955**

Mesec	Stalež	Nezgode				Izpad dnin
		lahke	težke	smrt. skup.	%	
Januar	7047	100	—	100	1,4	1418
Februar	7038	99	—	1	100	1417
Marec	7061	101	—	1	190	1594
April	7014	93	—	—	93	1371
Maj	7009	89	—	—	89	1146
Junij	7326	95	—	—	95	1313
Skupaj	7080	585	—	2	587	8,2

Iz zgornjega pregleda je razvidno število in odstotek nezgod z izpadom dnin v prvi polovici letošnjega leta. Pri tem pa niso upoštevane nezgode na poti na delo ali iz dela, ki jih je bilo v istem času 26 in je zaradi njih izpadlo 510 dnin.

V primerjavi z lanskim prvim polletjem, ko smo imeli 1 smrtni slučaj, imamo letos dva. Težkih nezgod letos nismo imeli, razen dveh težjih slučajev, medtem, ko smo jih lani imeli 4. Tudi število lahkkih nezgod se je v primerjavi z lanskim prvim polletjem zmanjšalo za 127 slučajev, vseh nezgod pa je letos 130 manj kot lani. Seveda se to znižanje odraža tudi pri izpadu dnin, saj je letošnje število izpada dnin za 227 dnin nižje od lanskega. Povprečje izpada dnin na eno nezgodo v letošnjem prvem polletju je 14 dnin, to je za eno manj kot lani. Tudi procent nezgod na stalež jasno kaže na občutno znižanje obratnih nezgod, saj je lanski procent znašal 11,7%, letošnji pa le 8,2%. Prav je, da registriramo tudi pogostost nesreč, ki se zračuna z ozirom na število nezgod na 1.000.000 delovnih ur in je pri nas 72,8. Z upoštevanjem števila izgubljenih delovnih dni in izvršenih delovnih ur zračunamo tudi težino nesreč, ki se pri nas odraža v številki 18,1.

Pri pregledu nezgod po obratih nam posebno padejo v oči številke in procenti nezgod na stalež v obratih Javornik I, Javornik III, martinarni in elektropeči, nadalje v valjarni 2400, konstrukcijskemu in transportnemu oddelku ter žični valjarni. To so prvič izrazito najtežji metalurški obrati, istočasno pa se v večini od njih vrši novogradnja in renoviranje, čeprav obrati polno delajo, tako, da smo lahko veseli, da ni prišlo še do težjih in pogostejših nezgod.

Prva smrtna nezgoda se je zgodila 8. II. v livni jami martinarne. Eksploziral je še neohlajen žlindrin blok in razlita žlindra je po vsem telesu opekla tov. Kemperle Justina, ki je čez tri dni poškodbam podlegel.

Druga smrtna nezgoda se je zgodila po krivdi neprevidnega žerjavovodje, ki je z nepravilnim manipuliranjem bremena in brez opozorila sodelavcem za nevarnost sprožil v tek platonski voziček, ki je zadel v glavo tov. Zupana Stanka in mu zadal smrtno poškodbo. Kot glavni krivec je bil žerjavovodja od sodišča kaznovan z 8 meseci zapora.

Dve težji nezgodi sta utrpela še tov. Ščerbič Štefan, ki je nespretno topil z avtogenskim rezalcem aluminij, pri čemer je prišlo do eksplozije, ki mu je poškodovala oko, da nanj najbrže ne bo več videl, in tov. Pivač Salko, ki mu je konec žice v žični valjarni zadal težjo poškodbo po glavi. Če gre prva nesreča na račun osebne neprevidnosti, je drugo pripisati zastarelim napravam v žični valjarni.

Ustaljena delovna sila in vsestranski naporji za znižanje obratnih nezgod so pripomogli k znižanju procenta nezgod, vendar nam ta procent še zmerom bremenijo kadrovi, ki pridejo v metalurško industrijo iz krajev brez vsake industrijske tradicije. Prav tako je vir nezgod kapitalna izgradnja ob istočasni normalni produkciji. Še vedno pa moramo kot glavni vzrok nezgod in poklicnih obolenj omenjati zastarelost nekaterih obratov, utesnjenost, pomanjkanje potov in prehodov, gostoto železniškega omrežja, neuporabo zaščitnih sredstev in predvsem preziranje in neupoštevanje varnostnih predpisov. Prav tako so vzrok nezgodam in obolenjem tehnične pomanjkljivosti nekaterih obratov. Poglejmo jih na kratko. Siva livarna ima prav take prostore kot pred 58 leti in tudi jeklovivarna, ki je izpostavljena stalnemu prepihu, zadimljenosti in je zelo utesnjena, ni nič boljša. Pomanjkanje primerne ventilacije v mlinih šamotarne grozi tam zaposlenim delavcem s silikozo, še težji primer pa je prah pržnih peči, ki zastrupljajo vso bližnjo okolico in predstavlja zdravstveno vprašanje za vso savsko dolino. Prav tako so očitni zdravju nevarni nedstatki na brusilnih strojih Javornika I., na rudnem dvoru, v obratu jeklovlek in kamnolomu. Kljub pomanjkanju denarnih sredstev za odpravo vseh teh nedostatkov, pa bi z delovno disciplino in upoštevanjem varnostnih predpisov lahko preprečili številne nezgode, posebno še, če bi delovodje in mojstri zavzeli do tega vprašanja doslednejše in strožje stališče.

Eden važnih problemov, ki ga bo sčasoma treba rešiti, je psihoanaliza novo sprejetih delavcev in poklicno svetovanje, kot ga danes imajo že vsa moderna podjetja. Pereče vprašanje so tudi pomanjkljive in nehigienične sanitarije v predvsem starejših obratih, nujno pa bo treba misliti tudi na novo glavno rešilno postajo, saj je sedanja v

starem gasilskem domu, kjer en sam prostor služi za čakalnico in preobvezovanje obeh spolov. Z zgraditvijo nove vratarne bo treba rešiti tudi ta nujen problem.

Velika pridobitev je lani dograjena obratna ambulanta, ki je ena najmodernejših v Sloveniji. Poleg specialnih pregledov in rednega zdravniškega oskrbovanja nudi tudi 26 ležišč, zelo občutno pa je pomanjkanje rentgenskega aparata. Zdravniški kader je zdaj zadovoljiv, razmišljati pa bo treba tudi o novi zobni ambulanti, saj je zobozdravstvo na Jesenicah več kot pomanjkljivo.

Problem zase pa so naše kantine, ki so v neprimernih in tesnih prostorih brez osnovnih higienskih zahtev, da o kulturnosti postrežbe sploh ne govorimo. Prodajalke z isto roko, ko prijemajo denar, prijemajo tudi klobase in kruh. Pivo bi moralo izginiti iz kantin, saj zaradi alkohola, kolikor ga vsebuje, samo kvarno vpliva na delavca. Nadomestiti bi ga morali sadni sokovi in osvežujoče pijače, ki vsebujejo mnogo sladkorja in ogljikovih hidratov, seveda pa bi se morala zagotoviti primerna in dostopna cena, ne pa kot je pri-

Občinski ljudski odbor Jesenice je izvoljen

Koncem julija je imel bivši Ljudski odbor mestne občine Jesenice svojo 44. in takorekoč zadnjo sejo. Priprave za formiranje komun so bile pri kraju in prav na tej seji so bili izvoljeni odborniki Jesenic za novi občinski ljudski odbor. Novi občinski odbor bo imel 40 odbornikov, od tega 27 iz Jesenic, 5 iz Žirovnice, 5 iz Kranjske gore in 3 iz Dovij. Ta občinski odbor bo izvoljen začasno z mandatno dobo do leta 1956, ko bodo nove volitve. V novi občinski ljudski odbor so iz Jesenic izvoljeni sledeči tovariši: Albreht Lovro, Ažbe Marijan, Božič Lojze, dr. Brandstetter Franc, Brun Viktor, Cenček Edi, Dolinar Maks, Dolar Pavle, ing. Fajdiga Milutin, Grošel Tone, Grilc Franc, Lazar Konrad, Lavsegar Jaka, Markelj Tone, Markizeti Drago, Pesjak Minka, Pogačar Jaka, Pesjak Daniel, Rozman Mirko, Smolej Janko, Smo-

mer z malinovcem, ki mu komunala iz neznanih vzrokov nabije 190 din na kilogram, tako, da ni čudno, če ga delavstvo odklanja. Tudi pri hrani bi bilo treba od dragih in ponavadi po količini in kvaliteti sumljivih klobas preiti k salami, šunki, siru in drugim hranilnim jestvinam. Z zgraditvijo novih centralnih sanitarnih objektov bo treba upoštevati tudi potrebe po novih higienskih restavracijah, ki bodo nudile delavstvu poleg kulturne postrežbe tudi raznoliko in dobro hrano, istočasno pa tudi olajšale delitev obrokov, ki jih delavstvo prijema po uredbi.

V letošnjem letu smo tudi dokončno izdelali normativ individualnih zaščitnih sredstev, za katera bo za vse leto potrebnih dobrih 113 milijonov dinarjev. S tem je problem individualne zaščite delavcev rešen, z izboljšanjem delovnih pogojev pa se bo normativ avtomatično znižal.

K velikim skupnim naporom za zagotovitev varnega dela in odstranitev vseh zdravju nevarnih razmer more in mora po svojem in v lastno korist prispevati tudi sleherni posameznik, zato — vse za zdravje delovnega človeka!

lej Franc, Svetina Franc, Svetina Jaka, Tepina Franc, Terseglav Jože, Zajc Jože in Zupan Jože.

Prva seja Občinskega ljudskega odbora Jesenice je bila 1. avgusta. Poleg slavnostnega referata ob občinskem prazniku, ki ga je podal tov. Dolinar Maks, so bili tudi izvoljeni za predsednika ObLO tov. Dolinar Maks, za podpredsednika tov. Brun Viktor, za tajnika pa je bil imenovan tov. Balderman Metod. Izvoljene so bile tudi komisije za statut in proračun, za ugotovitev premoženjskih pravic in obveznosti, ki preidejo na novo občino, za prevzem arhivov in inventarja dosedanjih občinskih odborov in za vskladitev pravnih predpisov.

Novemu ObLO Jesenice želimo obilo uspehov pri delu za dobrobit jeseniške komunske skupnosti in vsega delovnega ljudske Jugoslavije.

Disciplina na delovnem mestu
je predpogoj
za dvig storilnosti delav

»ŽELEZAR« naj bo odraz vsega družbenega življenja jeseniške komune

Že četrto leto izhaja glasilo našega kolektiva „Železar“ več ali manj uspešno in več ali manj redno. Kljub številnim nedostatom je vendarle postal nujen spremljevalec vsaj najvažnejših dogodkov v našem podjetju in s tem nepogrešljiv slehernemu članu našega kolektiva. Vse do zdaj je „Železar“ v pretežni večini obravnaval le temo same železarne in le redko je posegel na področja izven nje. Naš družbeni razvoj in še posebej prav razvoj nove teritorialne razdelitve na komune pa tudi „Železarju“ narekuje nove naloge.

Iz teh razlogov je bil na iniciativo komunskega odbora SZDL Jesenice in Sindikalnega odbora našega podjetja sestavljen

uredniški odbor „Železarja“

ki se je prvič sestel 18. julija letos. V uredniškem odboru so sekretar podjetja tov. Burnik Janko, ki je tudi predsednik odbora, tov. Knaflič Bogdan za MK ZKS, tov. Kobentar Bine za MO SZDL, Dolinar Maks za ObLO, tov. Ščavničar Ivo za MSS, tov. Varl Jože za MK LMS, tov. Pirnat Tone za Sindikat podjetja, tov. Jasnič Dante za SZDL, tov. Verdnik Janko za TK ZKS, tov. Treven Franc za „Svobodo“ Javornik, tov. Terseglav Vasilij za Društvo inženirjev in tehnikov in urednik „Železarja“. Na tej prvi seji je uredniški odbor ugotovil, da sedanji način delovanja in tudi vsebina „Železarja“ ni več v skladu z našim lokalnim družbenim razvojem, zato je treba, da se vsebina „Železarja“ reši ozkega tovarniškega obeležja in seznanja delovni kolektiv z vsemi problemi komunalne skupnosti. Urednik „Železarja“ je seznanil uredniški odbor tudi z vsemi problemi okoli izhajanja lista. Nepremostljiva ovira je zastarelost in preobloženost z delom vse naše grafične industrije. V trenutnih pogojih s kakršnimi razpolaga tiskarna v Kranju, bi ob najminimalnejšemu obsegu „Železarja“ od predložitve rokopisa do možnosti razdelitve kolektivu poteklo najmanj 10 dni, ne všteti vse nepredvidene težave, kot so pomanjkanje papirja, nujna dela v tiskarni, remont itd. Še slabša je situacija s klišaji. Vse slovenske klišarne so več kot preobložene z delom, istočasno pa primanjkuje raznega materiala in delovne sile. Ker je iz prav teh razlogov tudi klišarna Ljudske pravice v Ljubljani odpovedala izdelavo klišajev za „Železarja“ so zadnje številke brez ilustracij, čeprav fotografskega materiala ne manjka. Situacija bo rešena šele, ko bo jeseni dobila Kranjska tiskarna svojo lastno klišarno. Obseg in kvaliteta vsebine „Železarja“ je tudi pereč problem. Stalnih dopisnikov „Železar“ nima. Vse dopisniško, uredniško, tehnično in administrativno delo je slonelo doslej zgolj na samem uredniku, ki je brez uredniškega odbora pač vozil kakor je vedel in znal. Jasno pa je, da pestrost in vsebinska kvaliteta

časopisa nujno odvisi od čim večjega števila dopisnikov. Kakršen je interes za dopisovanje, takšen je tudi časopis, prav vsega pa popolnoma sam urednik prav gotovo ne more pričarati.

Na osnovi analize je uredniški odbor, poleg konkretnih nalog in zadolžitve sprejel tudi sledeče zaključke:

1. Vsebina „Železarja“ se razširi na področje delovanja komune.

2. Dopisnike „Železarja“ se za njihove prispevke honorira po obsegu in kvaliteti dopisa.

3. Uredništvo dobi še eno delovno mesto in to tehničnega urednika.

Na vsak način zelo pomembni zaključki, ki bodo z njih uresničitvijo brez dvoma pripomogli, da bo „Železar“ postal zanimiv in obširen list. Iz teh zaključkov pa lahko tudi povzamemo, da zdaj lahko v „Železarja“ dopisuje vsak državljan iz jeseniške komune (seveda v principu tudi od drugod), o vseh problemih družbenega dogajanja na kakršnemkoli področju, ne pa samo član delovnega kolektiva Železarne zgolj o železarni. S tem se bo brez dvoma vsebinsko „Železar“ iznebil ozkosti in tovarniškega tehnokratstva ter postal res glasilo jeseniške komune. Seveda pa je in bo treba dopisovati, kar pa, vsaj upajmo se zdaj bo zgodilo in bo dopisnikov ne samo iz železarne temveč tudi iz vsega področja jeseniške komune dovolj, zlasti še, ko bodo za svoj trud pri dopisovanju lepo honorirani. Torej peresa in svinčnike v roke, saj je problemov in zanimivosti v naši pestri vsakdanjosti več kot dovolj.

Že naslednji dan po prvi seji novega uredniškega odbora pa je bilo v Velenju

PRVO POSVETOVANJE PREDSTAVNIKOV TOVARNIŠKIH ČASOPISOV SLOVENIJE

ki so se ga udeležili trije člani uredniškega odbora „Železarja“. Posveta so se udeležili predstavniki 11 podjetij, ki izdajajo svoja glasila in sicer: Induplati — Jarše, Izolirka — Ljubljana, TAM — Maribor, Stol — Duplića, Iskra — Kranj, Uprava za ceste — Maribor, Beton — Celje, Cinkarna — Celje, Sindikalni odbor rudnika Velenje, Železarna Ravne in Železarna Jesenice. Posvetovanje v okviru republike je bilo sklicano na pobudo posvetovanja delovnih kolektivov, ki izdajajo svoje glasilo, iz vse države v začetku maja v Leščah pri Dugi Resi. Na tem posvetovanju je bil iz Slovenije samo zastopnik Cinkarne Celje, zato je tudi on sklical republiški posvet. Posvetovanje je bilo zanimivo in koristno, saj je bilo izmenjanih nešteto izkušenj, nasvetov in principov ter ugotovljena tudi nujnost in koristnost izdajanja lokalnih glasil posameznih podjetij. Na po-

svetovanju je bila sprejeta vrsta sklepov, ki se v glavnem naslanjajo tudi na sklepe sprejete na vsedržavnem posvetu.

Kot v prvem in glavnem so bili vsi zastopniki glasil podjetij edini, da je nujno potrebna pri izdajanju lista vsa materialna in moralna pomoč upravnih odborov, delavskih svetov, kakor tudi družbenih in političnih organizacij, kot sta v prvi vrsti ZK in sindikat. Še preštevilni so namreč primeri, da prav ti zaradi nerazumevanja ne podpro hotenj po izdajanju lista, še slabši pa so primeri, da list sicer izhaja, toda zaradi nepravilnega odnosa do njega in do ljudi, ki pri njem delajo, list životari, čeprav obstoje vsi pogoji za uspešno in koristno nemoteno izhajanje lista. Vsi zastopniki so si bili tudi edini o neovrgljivi nujnosti in koristnosti lokalnih glasil posameznih podjetij, ki v naši novi družbeni stvarnosti in ustvarjalnem tempu lahko predstavljajo nenadomešljivo mobilizatorsko, vzgojno in informativno sredstvo. Istčasno pa s svojo vsebino, ki naj obsega vso družbeno dejavnost okoliša, torej komune, svoj vpliv širijo tudi na ostalo prebivalstvo in tako pomagajo vzgajati socialistično zavest in utrjevati socialistične odnose. Vplivu revolucionarnega duha delavstva in njegovih izkušenj pri izgradnji socialističnega gospodarstva, pri utrjevanju delavskega upravljanja in sploh družbene zavesti se prav z lokalnimi listi odpirajo na široko vrata, saj lahko izčrpno obravnavajo vsa zanimiva dogajanja na katerih je zainteresirana družbena skupnost določenega teritorija. Na posvetu je bil tudi izvoljen štiričlanski republiški koordinacijski odbor tovarniškega tiska, v katerem je tudi član uredniškega odbora našega „Železarja“.

Ob vsem tem so zanimiva nekatera dejstva. Tako n. pr. v naši državi trenutno izhaja 70 do

80 tovarniških glasil. Točnega števila ni mogoče podati, ker o tem še nimamo izčrpnih evidenc. Vprašanje tovarniškega tiska se je resno začelo obravnavati šele letos, zato po posameznih republikah še ni točnih pregledov.

Vendar se vedno bolj poudarja pomembnost in važnost tovarniškega tiska, ki zavzema važno vlogo pri splošnih naporih izgradnje socializma, pri strokovnem usposabljanju proizvajalcev — upravljalcev in pri splošnem vzgajanju delovnih množic. Seveda se oblika, vsebina in obraz našega tovarniškega tiska še vedno išče, pri čemer predstavlja ne majhno oviro splošna zastarelost, neekonomičnost in s tem preobremenjenost naše grafične industrije. Kako veliko vlogo pripisujejo tovarniškemu tisku v inozemstvu nam pove primer iz Zapadne Nemčije. Letos pomladi je bil v Hamburgu kongres tovarniškega tiska, ki so se ga udeležili zastopniki več kot 900 tovarniških glasil! Podobno je tudi v Franciji, Angliji, Švedski in zlasti v ZDA, kjer izhaja tovarniško glasilo mesečno tudi na 200 straneh v več barvnem tisku.

Zdaj, ko je tudi pri nas to vprašanje postavljeno v ospredje smo lahko prepričani, da sadovi in uspehi ne bodo zaostali. Seveda pa je treba vseh sil, da temu posvetijo vso skrb in pažnjo. Pri tem prav organe in kolektiv jeseniške Železarne, kot enega največjih podjetij v naši državi, čakajo posebne naloge. Za izpolnitev teh nalog pa je potrebno sodelovanje prav vseh, saj se je odgovornost za vsebinsko in kvaliteto stran „Železarja“ razširila preko ograje podjetja na vse področje jeseniške komune. Zavest, da je tisk eno najmočnejših orožij pri mobilizaciji in vzgoji delovnih množic, mora pronikniti v najširše sloje in najvišje vrhove, tako, da sadovi ne morejo izostati, saj vsi materialni in duhovni pogoji za to obstoje.

Za uspešnejšo bodočnost mlade generacije

(Nadaljevanje in konec)

Naslednja kovačnica kadrov, dosti bolj učinkovita, je Metalurško industrijska šola, ki je v 10. letih usposobila 852 kvalificiranih delavcev, ne samo za Železarno, temveč za mnoga podjetja Jugoslavije. Od tega je bilo iz Slovenije 732, iz Hrvaške 10, iz Bosne in Hercegovine 80, iz Srbije 2 in iz Črne gore 1 delavec. Šola, čeprav je metalurška, nima metalurških poklicev, kar je idealna ideja vodstva šole, ki jo odobrava tudi večina obratovodstev, da naj bo osnova za metalurške poklice ključavničar, ki bo lahko v vsakem trenutku tudi sam stroj popravil in sploh bolje poznal orodje s katerim dela. Nujno pa bo potrebno mladim ljudem pri vstopu v šolo povedati, da se bo učil

ključavničarstva zato, da bo dober valjavec ali žičar, ker se dogaja, da od ključavničarjev nihče ne ostane na teh mestih. Vsak hoče biti le ključavničar in imajo celo občutek, da so bili po kazni poslani na ta delovna mesta. V smeri poklicne vzgoje bi morali govoriti že preje, v šoli, da vsak poklic in vsako delo zahteva osnovno znanje mehanike. Če bi bilo tako, bi bilo gotovo manj takih primerov, kot v gimnaziji za Bežigradom v Ljubljani, ko se je v anketi dve tretjini nižješolcev izreklo za fino mehaniko, in celo določeno — za „Iskro“ Kranj in potem gotovo v posameznih poklicih ne bi primanjkovalo učencev. Ocena obratovodstev o absolventih Metalurško industrijske šole

le je pozitivna, čeprav za čas in zahteve še nezadovoljiva. Predlogi so celo o podaljšanju učne dobe, vsaj za nekatere poklice od 3 na 4 leta. Tudi šolski programi so še neurejeni, tako, da velikokrat ponavljajo snov iz gimnazije, namesto da bi ta čas porabili za druge, stroki bolj potrebne teme. Manjka tudi strokovnih novitet itd. Predvsem pa mislim, da v strokovnem šolstvu ne gre za reformo, pač pa za formacijo, ki pa jo bomo naredili šele z anketo o poklicni sliki, ki mora pokazati, kaj mora absolvent za določen poklic znati, kakšna naj bo njegova fizična sposobnost in predizobrazba, kar bo pokazalo tudi potrebno dobo učenja in na drugi strani odkrilo tudi poklice za žensko delovno silo. Pri sprejemanju v podjetje se premalo upoštevajo spričevala. Z upoštevanjem spričeval bi se brezdvoma dvignila avtoriteta šolanja.

Poleg navedene šole se letos zadnje leto vzgaja kader tudi v metalurškem delovskem tehnikumu, kjer je doslej diplomiralo 68 metalurških tehnikov, ki v vseh železarnah Slovenije zavzemajo odgovorna mesta srednjega strokovnega kadra.

Z ukinitvijo te šole pa se postavlja zahteva po ustanovitvi večerne mojsterske šole, za katero so priprave že v teku, mnogo pa je govora tudi o metalurškem oddelku TŠŠ pri Železarni Jesenice, kar je idealna zamisel. Vendar pa bi bilo treba dobro pomisliti, kaj bi bilo bolj ekonomično, ali s tem denarjem štipendirati najboljše delavce in jih pošiljati drugam, ali ustanoviti samostojen oddelek na Jesenicah.

Ostaneta še dva problema in sicer: poklici za žensko mladino in strokovno usposabljanje priučnih ljudi. Kovinska in metalurška stroka v LRS ima v industrijskih šolah po nepopolnih podatkih 2381 učencev, ali 5,5% na število zaposlenih, kar je 0,5% manj od evropskega maksimuma na število zaposlenih. S tem smo lahko zadovoljni, ne moremo pa biti zadovoljni s številom poklicev, ko iščemo nove poklice za žene, s posebnim ozirom na veliko število ženske mladine, ki se ne more vključiti v šole, ki jih imajo industrijsko bolj razvite dežele mnogo več kot pri nas. Res so poklici, kjer se ženska zaradi fizične sposobnosti ne more uspešno udeleževati, glede psihičnih sposobnosti pa ni ovire. Znano je, da se ženske posebno uveljavljajo pri delu na raznih strojih in avtomatih, kjer je stalno isto precizno delo in v prav tej smeri bi morali iskati novih delovnih mest in poklicev za žensko mladino.

Drugo vprašanje je vprašanje mladih ljudi, ki se v podjetju priučujejo poklicem, brez kakršnegakoli sistema, brez šolanja, velikokrat prepuščeni sami sebi, brez končnega cilja, kaj bo iz njega, oz. kdaj in kako bo lahko dosegel svojo kvalifikacijo. Zakaj obrtniški vajenci morajo posecati obrtno šolo, kjer razširjajo svoje znanje in obzorje, in zakaj se te zgoraj omenjene vaje pušča v nemar?

V socializmu je delovni človek največja dobrina in s temi besedami se lotevam vprašanja higi-

ensko tehnične zaštite. Od osvoboditve do danes je bilo v jeseniški tovarni 54 smrtnih nezgod, 119 težkih, 1248 srednjih in 9756 lažjih nezgod, skupaj 11.177 nezgod ali 1.488.944 izpadlih delovnih ur v vrednosti 46.899.527 dinarjev. Načelo, bolje nesreče preprečevati, kot pa zdraviti poškodovance, je vodilo že leta 1945 podjetje, da je organiziralo službo oddelka higiensko tehnične zaštite, ki je dosegla lepe uspehe. Z večjim sodelovanjem vseh članov kolektiva pri vzgoji delavcev in poznavanju varnostnih predpisov pa bi bili uspehi lahko še boljši. Tako pa mnogokrat naletimo prav pri mladih ljudeh, da opozorila starejših tovarišev omalovažujejo in negirajo. Mislim, da je prav, če le-tim in vsem mladim ljudem povemo, da so obvezni do družbe čuvati svoje zdravje, saj družba vanj mnogo investira. Temu se pridružuje še splošna skrb za mladega človeka. Na Jesenicah je v samskih domovih 273 mladincev. Niti v enem izmed domov ni primerne prostora, kjer bi se ti mladinci v prostem času zbirali, najsi bo pri šahu ali pri branju. Posledica tega je, da si iščejo največkrat škodljivo razvedrilo v gostilnah, ker so jim v tesnih sobah z večimi stanovalci še noči predolge. Naslednji, še bolj boleč problem, je prehranjevanje teh ljudi. Od skupnega števila 606 stanovalcev je na kosilu v domovih 208 in na večerji le 190 stanovalcev. Del preostalih se hrani v raznih privatnih gospodinjstvih, velik del pa živi le ob mrzli hrani oz. ob tistem, kar si skrivaj skuha v sobi na kuhalniku. Mislim, da bi morali prav v tem iskati vzroke čestih obolenj na prebavilih in pogosto vinjenost teh ljudi ter končno tudi slab delovni učinek. Za ugotovitev teh dejstev je račun preprost. V domovih je največ mladih ljudi iz podeželja, ki so prišli v Železarno in so nekvalificirani in polkvalificirani, to je delavci z najnižjimi zaslužki. Spričo drage hrane, 4500 din za kosilo in večerjo, brez stanovanja, brez zajtrka, malice, pranja in drugih uslug, je tako stanje razumljivo. Podjetju bi se kmalu obrestovale dotacije, ki bi jih dale svojim menzam za cenejšo in boljšo prehrano samcev, v zmanjšanju bolniškega staleža in v produktivnosti dela. Ta vprašanja je TK LMS Železarne Jesenice reševal na skupni seji Tovarniškega odbora sindikata, kjer smo bili o tej rešitvi soglasni, toda ostalo je samo pri soglasju.

IV. DRUŠTVENO ŽIVLJENJE MLADIH DELAVCEV

Prav pri tem vprašanju naletimo na nerazumevanje in nepoznavanje važnosti, naj si bo telesne ali kulturno-prosvetne vzgoje. Mnogi smatrajo to za privatno stvar posameznika in ne kot stvar vse družbe, saj se na teh področjih ljudje vzgajajo telesno in moralno in izpopolnujejo in širijo svoje znanje in obzorje, kar koristi moči in razvoju družbe. Temu primerna je tudi slika v društvih na Jesenicah. Zelo majhno število aktivnih članov iz vrst delavske mladine se izživlja v društvih. Tako ima jeseniška „Svoboda“ le okoli

65 aktivnih mladih delavcev, v „Partizanu“ bi jih našli na prste, nekoliko boljše stanje je v športnem društvu, kjer je večina mladine iz metalurške šole, pravih delavcev iz obratov pa je tudi malo v primeri s številom mladine v podjetju. Nekoliko boljše stanje je na periferiji in podeželju, kjer so največkrat mladi delavci nosilci vsega društvenega življenja. To nezadovoljivo stanje v društvih je toliko bolj nerazumljivo, ker obratovodstva izjavljajo, da so mladi delavci, ki so vključeni v enega izmed društev mnogo bolj disciplinirani, mnogo bolj učinkoviti pri delu kot tisti, ki niso nikjer. Istočasno pa se obratovodstva z vsemi štirimi branijo naj si bo športnikov ali kulturnih delavcev, ker je treba večkrat zamenjati dno ali odobriti izredni dopust in podobno, kar je povsem razumljivo, saj so krona vsega društvenega dela nastopi, in to je treba razumeti. Okoli tega nezadovoljivega stanja si politični in društveni činitelji resno belijo glave, ker je vsem razumljivo, da je uspešno družbeno upravljanje in uspešen razvoj našega gospodarstva odvisen od sposobnosti in moči naših delavcev, le to pa bi morali dobivati tudi v društvih. Krivda za tako stanje se prelaga iz društev na mladinsko organizacijo, potem zopet na slabo materialno stanje društev itd. Vzrok pa tiči v krogu vseh naprednih sil. Tovarna je res dala mnogo materialnih sredstev za društveno življenje, kar pa še ni vse. Važna je moralna opora in pomoč, ki je pa bila mnogokrat negativna. Se ni bilo seje, naj si bo obratnih ali centralnega delavskega sveta, kjer bi se obravnavala ta druga stran skrbi za rast in vzgojo delavcev čeprav bi morali mlade delavce v toku proizvodnje navajati na delo v društvih. Delo v družbi jim je treba približati, ga narediti zanimivega, koristnega in zabavnega. Zelo slabo sliko mladine nam daje tudi obisk na vsebinsko bogatih in kvalitetnih prireditvah, naj si bo gledaliških, koncertnih ali filmskih, precej drugačna slika pa je pri plehkkih, lahkkih komadih, brez vsebine, kjer ni potrebno ničesar misliti. Zelo dobra udeležba s strani delavske mladine pa je v čital. „Svobode“, kjer mnogokrat zmanjka prostora. Tudi obisk centralne knjižnice je dober, saj si veliko število delavske mladine izposoja knjige, največ lažje vsebine. Skopa analiza stanja v društvih odkriva tudi mnoge slabosti naše organizacije, s katerimi se bo morala resno spoprijeti. Področje, ki smo ga pri nas tudi v preteklosti zanemarjali, je izvenarmadna vzgoja naše mladine. V tovarni je 343 obveznikov predvojaške vzgoje. Tu dobivajo mladinci v glavnem znanje iz vojaških veščin, kar tudi predvideva program. Mnogo manj pa se oborožujejo z drugo vrsto orožja, ki je danes zelo važna, to je s poznavanjem stvarnosti, kar bi morala nuditi prav mladinska organizacija. Ljudje so zbrani, treba je samo mednje in ne bo več primerov, da pri izpitih ne bodo vedeli kdo je vrhovni komandant JLA, kdo so naši vodilni ljudje in kakšna so osnovna načela naše ustave.

ZAKLJUČEK

Namen zbora delavske mladine kovinsko-metalurške stroke LRS je predvsem v ugotovitvah najvažnejših problemov in iz teh problemov izluščiti smernice za naše bodoče delo. Vse te zaključke pa je treba postaviti kot naloge predvsem pred napredne sile, jih alarmirati in zadolžiti v interesu razvoja in rasti mladega rodu. Iz naših konkretnih problemov in iz problemov, ki so mi poznani v ostalih podjetjih Slovenije, mislim, da je potrebno postaviti naslednje naloge:

1. Ko ugotavljamo, da je treba posvetiti osnovno politično skrb mladim delavcem, moramo v prvi vrsti utrditi organizacijo LM v podjetjih, ker smo uvideli pomanjkljivosti in ugotovili, da je tak način dela najboljši. Z organizacijskimi formami ne smemo pretiravati. Mladinci, ki se vozijo, naj se na osnovi legitimacije in plačane članarine v podjetju povežejo na terenu, ostalim pa moramo povedati, da niso mladinci samo 8 ur v tovarni, temveč 24 ur in da se njihovo delo nadaljuje na terenu. Mesto LM je v krogu vseh naprednih sil v boju za uresničevanje naše socialistične linije, kar nas obvezuje na vzgojo koristnih proizvodnih elementov našega gospodarstva in dobrih državljanov, ki bodo seznanjeni z vsemi družbenimi problemi in na tekočem s problematiko tovarne, komune, republike in zveze. Pri vzgoji mladih proizvajalcev, kot soupravljalcev podjetja in soodgovornih pri upravljanju in napredku, se poslužujmo pestrih in zanimivih oblik dela, od kluba mladih proizvajalcev in predavanj do posvetov z vodilnimi tovariši podjetja in rednih mladinskih sestankov. Mladim delavcem moramo dati navdih revolucionarnosti, jim povedati, da so del tistega razreda, ki je nosil in nosi glavno breme socialistične revolucije, da je revolucionarnost svojstvena odlika delavca pri sprovanju naše socialistične linije in da je prav mlada generacija tista, ki bo morala gospodarsko revolucijo nadaljevati in jo speljati do končnega cilja.

2. V borbi za dvig storilnosti dela moramo postaviti zahtevo po strokovnem izobraževanju mladega človeka pred vse faktorje, ker mora biti skrb za strokovno vzgojo delavca v tej etapi družbenega razvoja bolj skrb drugih faktorjev kot pa same LM. V podjetju naj bi se izvršila anketa:

a) ki naj bi ugotovila starostni sestav delavcev, na osnovi katerega bi se ugotovile potrebe po novih kadrih;

b) ki bi ugotovila poklicno sliko, to je, kakšno znanje je za posamezne poklice potrebno, fizična sposobnost in predizobrazba, s čemer bi dali osnovno strokovnemu šolstvu za izpopolnitev učnih programov in dobe šolanja, na drugi strani pa, kaj še našim delavcem manjka. To bi jim morali posredovati na večernih tečajih. Kjer še ni strokovnih komisij, naj se takoj formirajo iz zastopnikov DIT, sindikata, DS in drugih ter pripravijo program o sistematičnih strokovnih tečajih pred-

vsem za mlajše kadre, za starejše pa splošne informativne tečaje, ker pošolsko tehnično izpopolnjevanje delavcev ni nič manj važno, kot izpopolnitev strokovnega šolstva. Obratni DS in obratovodstva morajo skrbeti, da za grupne vodje postavijo starejše, izkušene, trezne in moralno neoporočene ljudi, ki se bodo znali približati mladim ljudem, jim posredovati znanje in nanje vsestransko pozitivno vplivati. Personalna služba mora imeti urejeno evidenco nad napredkom in gibanjem mlajših kadrov. Vsak novodošli delavec v podjetju naj bi šel preko obveznega začetniškega tečaja, v katerem bi se seznanil s tehnološkim procesom podjetja, delavskim upravljanjem, problemi podjetja, z njegovimi nalogami in zaščito dela. Podjetja naj bi pregledala poklicno strukturo in presodila možnost novih poklicev za žensko mladino. Mladinska organizacija je dolžna, da potrebe po strokovnem usposabljanju tolmači mladini in s prepričevanjem razbija mnenje mlajših, da se po končanem tečaju ali šoli mora takoj zasedi vodilno mesto, ki se doseže šele z nenehno vzgojo in s spričevalom, ki ga da le praksa v procesu proizvodnje, saj je življenje borba, ki naredi človeka močnega in plemenitega.

c) Vprašanje, ki je povezano z zdravjem, fizično in duševno sposobnostjo, to je s splošno močjo države, je vprašanje društvenega izživeljanja mladega rodu. Ta problem moramo narediti za splošen družbeni problem. Delavskim svetom je treba povedati, da kakršnega človeka bomo zmodelirali v proizvodnji, takšnega bomo imeli tudi na terenu, v društvu, organizacijah in v družini. Da bi mladim ljudem čimbolj približali telesno in duševno razvedrilo in vzgojo, naj bi podjetja s pomočjo sindikatov organizirala čim več medobratnih tekmovanj vseh športnih panog in čim več abonmajev za gledališke, koncertne ali druge prireditve. Skrb mladih aktivistov pa naj bo aktivno sodelovati v enem izmed društev in vnašati napredne ideje in naš vpliv med mladino društva.

Za odpravo in reševanje teh problemov pa ni odgovorna samo Ljudska mladina, ker tudi LM ni nekaj zase, saj se ne bori proti nekomu in le za-se, temveč je del ogromne armade delovnih ljudi Jugoslavije, ki grade socializem in se bore proti vsem sovražnim vplivom pri sprovaianju socialistične linije in graditve lepše bodočnosti našega in prihodnjih pokolenj.

Dr. Milanu Čehu za 50-letnico

Šef sektorske ambulante Železarne Jesenice, dr. Milan Čeh, je praznoval letos 2. avgusta svoj 50. rojstni dan. Rojen je bil leta 1905 v Pesnici pri Mariboru. Po dovršeni osnovni šoli v rojstnem kraju je obiskoval realko v Mariboru. Posvetiti se je hotel študiju kemije, a mu je to takratni šolski sistem onemogočil, ker je bil poznan kot zaveden Slovenec. Posvetil se je študiju medicine in s tem predvsem ustregel svojemu očetu, ki je bil zdravnik. Študiral je v Gradcu in 16. januarja 1932 promoviral za doktorja vsega zdravstva. Na Jesenice je prišel leta 1933 kot zdravnik Bratovske skladnice. Na Jesenicah deluje dr. Čeh kot zdravnik splošne prakse že polnih 22 let. Zaposlitvi v Bratovski skladnici je sledila zaposlitev pri Socialnem zavarovanju, danes pa je šef in obratni zdravnik obnovljene in modernizirane obratne ambulante jeseniške železarne. Poznan je kot raziskovalec žarišč infekcij, zasledovalec novih pridobitev na zdravstvenem področju, pisec zdravniških prispevkov v razne revije, predavatelj in priljubljen zdravnik. Borci NOB so ga poznali med okupacijo, ker jih je zdravil in jim

dajal sanitarni material, zaradi česar je bil tudi zaprt v Begunjah. Zelo priljubljen je med člani množičnih organizacij, ki jim rad predava o raznih boleznih in drugih zdravstvenih temah. K

njegovemu življenjskemu jubileju mu čestitamo tudi mi in želimo tudi v bodoče čim več uspehov na zdravstvenem področju.

PREPREČUJ OBRATNE NEZGODE!

DPD „Svoboda“ - kovačnica revolucionarnosti delovnega ljudstva

Na slovesnosti razvitja prapora DPD „Svoboda“ Jesenice je imel predsednik tov. Burnik Janko referat, ki ga zaradi njegove zanimivosti in dokumentarne vrednosti v celoti objavljamo. Na slovesnost so bili povabljeni tudi svobodaši iz Trbovelj.

Z našimi trboveljskimi tovariši nas povezuje že predvojna kulturna dejavnost naše „Svobode“ in kasnejše „Enakosti“ in skupni boj za pravice delavskega razreda in njegovo osvoboditev izpod kapitalističnega jarma. Ta boj je neločljivo povezan z našo predvojno kulturno dejavnostjo, saj je bila prav kultura odraz naše zavesti v tem boju, ali še točneje rečeno: naša kultura je bila manifestacija revolucionarne delavske zavesti. Da je to res, lahko trdimo, ne samo v jeseniškem, ampak v vseslovenskem merilu, saj nam to potrjujejo prav nekatera zgodovinska dejstva o delu nekdanje jeseniške „Svobode“, oziroma kasnejše „Enakosti“.

Za boljše razumevanje pomena predvojne jeseniške „Svobode“ v vseslovenskem merilu, je potreben vsaj bežen oris njene poti od ustanovitve do leta 1930, ko se je zaostрил idejni spor med jeseniško „Svobodo“ in centralo v Ljubljani.

Jeseniška „Svoboda“ je bila ustanovljena leta 1913. Socialistična miselnost si je takrat že utrla pot med del jeseniškega delavstva, čeprav so pohod te ideje med jeseniški proletarijat ovirali lastniki KID, duhovščina ter nemška in slovenska buržoazija. Na koncu devetdesetih let prejšnjega stoletja se prav zaradi tega ni posrečilo na Jesenicah ustanoviti podružnice avstrijske Socialdemokratske stranke. Podjetju in duhovščini je uspelo nahujskati delavstvo, da je prvi socialistični shod na Jesenicah v svojo lastno škodo samo razbilo. To se je pokazalo že nekaj let kasneje, ko se je zaostрил mezdni boj in je prišlo do delnih štrajkov v posameznih obratih. Najočitnejše pa se je to pokazalo leta 1904, ko je izbruhnila prva generalna stavka jeseniškega proletariata. Šele ta stavka je dokazala jeseniškemu delavstvu potrebo po strokovnih delavskih organizacijah. Tako se je dve leti kasneje iz vrst delavskega izobraževalnega društva in skupine zavednih delavcev ustanovila kovinarska podružnica avstrijske socialdemokratske stranke na Jesenicah. Vse dotlej pa je socialistično misleče delavce združevalo delavsko izobraževalno društvo, ki ga je vodil, takrat najbolj znani jeseniški socialist, krojač Trojar. To društvo — predhodnik „Svobode“, je bilo za kasnejše revolucionarno gibanje na Jesenicah zelo velikega pomena, saj je bil njegov glavni namen, da je seznanjalo svoje članstvo s socialističnimi idejami in jih izobraževalo za boje, ki so bili pred proletariatom. Naloge tega društva je prevzelo leta 1913

novο društvo „Svoboda“, ki je svoj delokrog razširilo tudi na kulturno-prosvetno in teselno-vzgojno področje. Žal je delovanje že naslednje leto prekinila prva svetovna vojna.

Med prvo svetovno vojno je kulturno življenje na Jesenicah docela prenehalo, ni pa prenehala tleti iskra socialistične miselnosti, čeprav so bili socialistično misleči delavci razočarani nad vodstvom avstrijske socialdemokratske stranke, ki je z glasovanjem za vojne kredite ob izbruhu imperialistične vojne izdala delavski razred, prav tako, kakor vse socialistične stranke Evrope. Te so s podpiranjem politike buržoaznih političnih strank vojskujočih se držav izdale proletarski internacionalizem in praktično pokopale II. socialistično internacionalo, razen tega pa poslale delavski razred na fronte, da je krvavel za interese med sabo vojskujočih se sil, stare in mladoletne delavce pa prepustile brezobzirnemu izkoriščanju v tovarnah, ki so s podvojeno silo proizvajale za vojno, in lakoti, ki je iz leta v leto naraščala. Zaradi brezobzirnega izkoriščanja in naraščajoče lakote, pa je seveda naraščalo tudi nezadovoljstvo med delavstvom.

V tistem času je med delavstvom mogočno odjeknila oktobrska revolucija v Rusiji. Zmaga proletariata, ki je v Rusiji napravila konec imperialistični vojni, je dvignila revolucionarno zavest evropskega proletariata, ki pa je zaman čakal na signal svojih voditeljev. Ti se za hotenje delavstva na frontah in v tovarnah niso menili in so še nadalje podpirali meščanske stranke v njihovi imperialistični politiki. Upori v vojski so zato propadli, uspešnejši pa so bili štrajki v vseh evropskih industrijskih središčih. Izbruhnili so kot protest proti nesramnim imperialističnim zahtevam v času Brest - Litovskem miru proti mladi sovjetski državi. Ta val je v začetku leta 1918 dosegel tudi Jesenice. Tokrat so jeseniški delavci prvič vdrli na ulico in zahtevali kruha in konec vojne. S tem izpadom iz tovarne pa so se prvič množično manifestirale socialistične ideje v naši dolini.

Vojna je minila. Po zaslugi socialdemokratskih vrhov, se za delavstvo ni ničesar spremenilo. Nastala je le nova državna tvorba. Kapitalisti so ostali isti, le da so se jim pridružili še novi iz vrst mladega jugoslovanskega meščanstva, še bolj nenasitnega kakor so bili stari kapitalisti. Med delavstvom pa je vrelo. Gesla socialdemokratskih vrhov, da bo kmalu bolje, so izzvenela v prazno. Članstvo socialdemokratske stranke je zahtevalo temeljito revolucionarno spremembo v državi, kajti odmev oktobrske revolucije, ki je delavstvo opajal z revolucionarnimi idejami, še ni potihnil. Prav ta odmev je rodil v Jugoslaviji novo delavsko stranko — Socialistično delavsko partijo Ju-

goslavije (komunistov), h kateri so se takrat nag-nile simpatije ogromne večine vsega delovnega ljudstva nove države. Tudi na Jesenicah so junija 1919 ustanovili njeno podružnico, v katero se je včlanilo več kakor dve tretjini članov, ki so izstopili iz socialdemokratske stranke. Ko se je isto leto obnovila jeseniška „Svoboda“, so tvorili večino njenega članstva komunisti. Od takrat naprej je zgodovina jeseniške „Svobode“ tesno povezana z zgodovino jeseniške partijske organizacije, čeprav je ta v prihodnjih letih zaradi Obznane, ilegale in borzuaznega terorja po številu članstva močno upadla. Kljub temu pa je njen vpliv idejno usmerjal delo „Svobode“ in preprečeval desničarskim socialnim demokratom raznih struj, da bi nad članstvom „Svobode“ idejno prevladali. Ilegalna komunistična celica, ki je delovala v jeseniški „Svobodi“, je bila motor celotnega vzgojno političnega in kulturnega delovanja. Njena zasluga je, da so se v okviru „Svobode“ praznovale vse pomembne obletnice in dogodki iz zgodovine delavskega razreda. Tako je na primer leta 1923 pripravila skupno s članstvom „Svobode“ proslavo 6. obletnice Oktoberske revolucije. Na tej proslavi so jeseniški delavci prvič slišali iz ust trboveljskih mladincev, ki so delali na Jesenicah, borbena himno svetovnega proletariata „Internacionalo“. K sreči ni bilo v dvorani nobenega policijskega agenta in ob zaključku proslave so to veličastno himno prepevali vsi prisotni. Isto leto — nekaj mesecev poprej, so komunisti organizirali delavski izlet kovinarjev, rudarjev in članov Zveze „Svobod“ na Bled. Na predvečer so člani jeseniške „Svobode“ — med njimi so bili komunisti in skojevci — priredili sprejem v Delavskem domu na Jesenicah na čast gostov iz drugih krajev. Ta sprejem je izžvenel kot kratka kulturna prireditve. Na tej prireditvi je spregovoril tudi ljubljanski visokošolec Ciril Štukelj v imenu „Proletarske mladine“. To ime omenjam zato, ker je povezano z organizacijo SKOJ na Jesenicah, ustanovljeno konec leta 1922. Ohranjeni policijski dokumenti ga omenjajo celo kot glavnega organizatorja SKOJ na Jesenicah. To so mu hoteli tudi dokazati na procesu proti njemu in priprtim jeseniškim skojevcem. Toda sodišče po zaslugi jeseniških mladincev tega ni moglo dognati, kakor tudi ni moglo s pomočjo Štuklja in omenjenih priti jeseniški skojevski organizaciji do živega.

Ne bi omenjal v svojem referatu Cirila Štuklja, če ne bi kasneje zajadral v desničarske vode in napravil delavski kulturi na Jesenicah velikansko škodo, saj je bil prav on tisti, ki je leta 1930 začel boj proti naprednemu hotenju mnogih jeseniških Svobodašev in nudil oporo desničarjem pod vodstvom „konsumarja“ Cvetka A. Kristana, ki so se upirali naprednemu delovanju Toneta Čufarja, Franja Federla - Slavka, bratov Stražišarjev, Staneta Bokala, Jožeta Gregorčiča in drugih revolucionarnih mladih ljudi, ki so v tem času napravili iz jeseniške „Svobode“ resnično proletarsko zavedno kulturno prosvetno organizacijo

s ciljem: izobraziti delavstvo v revolucionarnem marksističnem duhu in ga tako pripraviti na revolucionarni boj.

Preden preidem na to najvažnejše poglavje v zgodovini jeseniške „Svobode“, naj še omenim nekatere dogodke, ki so se zgodili tik pred spopadom naprednih revolucionarnih sil v jeseniški „Svobodi“ z desničarsko centralo v Ljubljani. Ta čas je bil najtežji v zgodovini delavskega razreda Jugoslavije. Monarhofašistična diktatura je že leta 1929 zadala Partiji težak udarec, še težji kakor leta 1920 z Obznano. Partija, ki se je začela pod organizacijskim sekretarjem Djurom Djakovičem otrešati frakcijskih bojov in se konsolidirati, je bila po zverinskem uboju tega mnogo obetajočega človeka skoro popolnoma razbita, v inozemstvu pa je njeno vodstvo nadaljevalo s frakcijskimi boji. Njen poziv na oboroženo vstajo v domovini, je bil samomorilski in v takratnih pogojih največja blaznost. Mnogi komunisti so romali takrat v ječe, iz katerih se mnogi niso vrnili. Tudi Jesenice je zajel ta teror. Mnoge komuniste je oblast zaprla in konfinirala.

Monarhofašistični teror je občutila tudi jeseniška „Svoboda“. Še pred nastopom monarhofašistične diktature je telovadna sekcija pod vodstvom Jožeta Gregorčiča in Andreja Pleša vadila simbolične vaje na besedilo in melodijo „Internacionala“. Medtem je prišel v Jugoslaviji na oblast Živkovič in jeseniška policija — zvesti hlapec vseh buržoaznih režimov, je našla na cesti opis vaj in besedilo „Internacionala“, ki jo je bil izgubil neki mladinec - telovadec. Takoj so napravili preiskavo v Delavskem domu, aretirali oba vaditelja in vse mladince, ki so pri vajah sodelovali. To je bilo januarja 1929, nekaj dni po razpustitvi skupščine in po uvedbi monarhofašistične diktature. Gregorčiča, Pleša in mladince so zaprli v ljubljanske zapore. Proti temu terorističnemu aktu je dvignil svoj glas jeseniški delavski pesnik in pisatelj Tone Čufar. V delavski kulturnoprosvetni reviji „Svoboda“ je objavil pesem protesta in jo posvetil v januarju zaprtim sodrugom.

To pa je bil šele začetek monarhofašistične diktature. Na koncu leta 1929 je monarhofašistični režim prepovedal delovanje Zveze delavskih telovadnih enot, ki so delovala v okviru „Svobod“. To je bil velik udarec za delavska društva. Na Jesenicah so zato sklenili, da z intenzivnejšim kulturnoprosvetnim delom obdržijo mladino v svojih vrstah. Oživela je zlasti dramska sekcija „Svobode“, ki sta jo vodila delavski pisatelj Tone Čufar in Alfonz Oblak. V tem času je Tone Čufar podvojil svojo literarno dejavnost in zasnoval vrsto dram, ki so bile v prihodnjih letih resničen odraz časa: časa mezdnih bojov, delavskih lažnih voditeljev in barantačev z delavskimi interesi v škodo delavstva, gospodarske krize, brezposelnosti in začetkov revolucionarnega delavskega gibanja na Jesenicah. Jeseniški komunisti so kmalu videli v Čufarju velikega borca za delavske pravice in so ga zato leta 1930 sprejeli s skupino še

nekaterih mladih tovarišev v svoje ilegalne vrste. Med njimi sta bila tudi Jože Gregorčič in Stane Bokal.

Preveč bi se zamudil, če bi opisal to obdobje z gospodarsko-politične strani, ker nameravam nekoliko podrobneje govoriti o spopadu naprednih sil v jeseniški „Svobodi“ z desničarsko socialdemokratsko skupino pod vodstvom Cvetka Kristana, ki je imel za seboj tudi centralno vodstvo iz Ljubljane, zlasti predsednika Zveze Cirila Štuklja — likvidatorja jeseniške „Svobode“. Do prvega ostrejšega spopada med jeseniško „Svobodo“ in zvezo je prišlo v začetku leta 1930, ko je centralno vodstvo objavilo članek v reviji „Svoboda“ in v katerem pravi, da ne more biti „nihče član kulturne organizacije, če ni strokovno organiziran“, in da je „vsak svobodaš vsega zaničevanja vredna kreatura“. S tem je centralno vodstvo poteptalo resolucijo gorenjskih podružnic „Svobode“ iz leta 1928, ki jo je takrat odobrilo in v kateri je rečeno, da je „Svoboda“ nevtralna kulturna organizacija za delavstvo vseh treh smeri marksistično mislečega delavstva. To resolucijo so predložili Jeseničani in sprejele so jo vse gorenjske podružnice in tudi centrala v Ljubljani je odobrila to stališče kot pravilno. Napredno najbolj zavedni in razgledani člani jeseniške „Svobode“ so se večkrat ukvarjali z mislijo, kako bi se moglo vsaj na kulturnem področju dvigniti vzgojno marksistično delovanje. Ta svoj namen so izjavili tudi v omenjeni resoluciji. Jeseniška podružnica je stremela po konsolidaciji gibanja in po ublažitvi medsebojnih napetosti. Hotela je ublažiti razdor, ki ga je sedaj, leta 1930, centrala še povečala s člankom, objavljenim v januarski „Svobodi“. Zaradi tega so Jeseničani poklicali centralnega predsednika Cirila Štuklja na referat, da bi razjasnil novo nastali in nerazumljivi položaj. Zahtevali so, da bi jim povedal, kdo je pisec omenjenega članka. Štukelj je izjavil, da ga je napisal on sam in rekel, da s tem soglaša tudi centralni odbor. S tem je centralni odbor pod vodstvom Cirila Štuklja ustvaril pristranost, ki je omogočala izpade centrale proti posameznim „Svobodam“ in posameznim članom. Nastop Štuklja je na tem sestanku povzročil pravcati razdor v jeseniški podružnici in tako vsaj delno izločil iz nje za dalj časa društveno, zlasti pa marksistično vzgojno delovanje.

Tako se je začel ta spor in se nadaljeval vse do leta 1933, ko je odbor razpustil jeseniško „Svobodo“ in s tem napravil delavskemu kulturno prosvetnemu življenju na Jesenicah nepopravljivo škodo. Zaman je jeseniško članstvo protestiralo proti temu dejanju. Novi podružnični odbor, sestavljen večji del iz levičarjev, centrala ni hotela priznati. Napetost se je še povečala, ko je bila jeseniškemu delegatu na kongresu odvzeta pravica do besede. Vzrok temu so bile takozvane „javorniške demonstracije“ proti kongresnemu predavatelju Cirilu Štuklju. Med njegovim predavanjem so nekateri člani jeseniške in javorni-

ške „Svobode“ zapustili predavanje z mnenjem, da njegova predavanja ne odgovarjajo njegove- mu dejanskemu delovanju.

Centrala pa je usmerila svoj boj tudi proti posameznikom, zlasti proti pisatelju Tonetu Čufarju, ko je izšla njegova književna reportaža „Februarska noč“. Izdalo je okrožnico proti njegovi knjigi in jo krivično in podlo odsvetovalo članstvu „Svobod“.

Te in še druge izpade centralnega odbora proti jeseniški „Svobodi“ je članstvo jeseniške podružnice na sestanku 31. marca 1933 spontano ob- sodilo. Iz svojih vrst so izključili Cvetka Kristana, zaradi njegovega neiskrenega podružničnemu in splošnemu kulturnemu gibanju škodljivega delovanja.

O tem sestanku so jeseniški svobodaši obve- stili vse podružnice v Sloveniji s posebno okrož- nico in v njej razložili svoje poglede na delova- nje „Svobod“ ter poročali o krivičnem odnosu cen- tralnega odbora do jeseniške podružnice.

Ta okrožnica pa je dala povod centralnemu ob- boru v Ljubljani, da je razpustil jeseniško „Svo- bodo“. O tem razpustu govori druga okrožnica, ki so jo jeseniški svobodaši poslali oktobra 1933 vsem podružnicam „Svobode“ v Sloveniji. Splošni go- spodarski in konzumni zadrugi r. z. o. z. in po- družnici Saveza metalnih radnika Jugoslavije — Jesenice. Ta okrožnica se glasi v celoti:

„Dragi sodrugi in sodružice! K naši okrožnici od 4. aprila 1933 si po soglasnem sklepu odbora dovoljujemo sporočiti vsem sodrugom in sodru- žicam v Sloveniji, da je bila naša podružnica „Svoboda“ Jesenice takoj po odpošiljatvi naše o- krožnice od strani centralne uprave „Svobode“ v Ljubljani razpuščena. Za komisarja upravitelja inventarnega imetja pa je bil postavljen Jeram Martin, član razpuščene podružnice. Ostali člani razpuščene podružnice, zavedajoč se svojih prole- tarskih pravic in dolžnosti in svesti si, da cen- tralno vodstvo „Svobode“ namenoma briskira jeseni- ško proletarsko vzgojno socialistično delo in voljo, — niso klonili. Nasprotno! Odločno so protestirali s tem, da so se zbrali v novem društvu „Enakost“, ki jim bode le v nadomestilo razpuščene jeseniške „Svobode“. Oblast ga ni prepovedala. Centrala „Svobode“ še do danes ni mogla obnoviti svoje podružnice po svoji volji, dasiravno je v ta na- men zamenjala upravitelja inventarja s tročlan- skim konzorcijem (Zugwitz, Noč in Dolinar). Po- družnično imetje, ki smo ga spravili Jeseničani skupaj, se razgublja in sicer za „Svobodo“ Javor- nik, za SMRJ Jesenice in Splošno gospodarsko in konsumno zadrugo Jesenice. S slednjimi upamo, da se bomo sporazumeli. Res je, da po pravilih „Zveze Svobod“ **formalno** pripada centrali, socia- listično pa pripada le jeseniškim delavcem. Tako misli tudi nekaj javorniških svobodašev. Pred na- šim delovanjem je bil delavski dom kakor opusto- šen. Mi smo ga obnovili s skromnimi sredstvi je- seniškega proletariata in našim delom. 1200 knjig

broječa knjižnica, ki jo je na to višino dvignil jeseniški proletarijat, je zaprta.

Kljub vsemu temu pa mi ne bomo obupavali, čeprav smo stopili praznih rok v novo društvo. Sklenili smo, da ustanovimo novo delavsko knjižnico, obnovili smo dramsko delovanje, peyski, šahovski, fotoamaterski in športni odsek. Obnavljamo tudi prosvetno delo s predavanji itd.

Postavili pa smo si naslednja načelna gesla: Član „Enakosti“ je lahko vsak, ki ne deluje proti njej in ni član kake meščanske, malomeščanske ali razredno nasprotujoče kulturne organizacije. Hočemo iskreno socialistično sodelovanje, hočemo obdržati vse stare vezi s podružnicami „Svobode“. Istočasno začnemo akcijo za ustanovitev Delavske športne podzveze socialistične smeri z apelom na vse podružnice „Svobod“, kakor smo to že nekoč predlagali centralnemu odboru. V kolikor nam je znano, obstoja le Pevska delavska podzveza. Razni odseki „Svobod“ so včlanjeni v meščanskih podzvezah s popolnoma nasprotnimi stremljenji. Zakaj bi ne gradili svoje lastne stavbe?

Priznavamo centralno delovanje in centralno povezanost v socialističnem demokratičnem duhu ter bomo delali z vsemi močmi za ustvaritev splošne povezanosti v delavskem in ljudskem gibanju za socialistično stvar. Krivičen diktat pa odklanjamo in ga hočemo streti, pa naj pride od katerekoli strani. Vladati more le sporazum. Ape-liramo na ves kulturni in socialistični proletarijat, da nas podpre! Smo na poti k utrjevanju delavskih vrst.“

Tako se je glasila druga okrožnica jeseniške „Enakosti“ — naslednice „Svobode“, proti kateri se je borilo desničarsko vodstvo centralnega odbora „Svobod“ v Ljubljani. Jasni, revolucionarni pogled v bodočnost jeseniških članov „Enakosti“ jim ni bil po volji. Klevete so padale na jeseniško delavsko društvo. Centrala ga je javno napadla in ga imenovala celo, da je fašistično. S tem ga je hotelo osamiti od drugih „Svobod“, ki so kazale zanj simpatijo. Na take napade je jeseniška „Enakost“ odgovarjala javno na platnicah revije „Književnost“, revije, ki je bila leta 1934 ustanovljena na pobudo Pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo. Partija se je v Sloveniji že konsolidirala in v njenem vodstvu sta med drugimi delovala že Edvard Kardelj in pokojni Boris Kidrič. Po zaslugi teh ljudi se je pomladila tudi partijska organizacija na Jesenicah, v kateri so delovali najvidneje Tone Čufar, Stane Bokal, Jože Gregorčič, Franjo Federle, bratje Stražišarji, Alfonz Oblak in drugi. Ti so bili jedro jeseniške „Enakosti“. Vestnik jeseniške „Enakosti“, ki je leta 1934 in 1935 izhajal na platnicah „Književnosti“, je postal orožje proti socialdemokratskim demagogom, ki so napadali jeseniško „Enakost“.

Jeseniška „Enakost“ je na klevete odgovarjala z delom in se z njim afirmirala med jeseniškim delavstvom in v slovenski javnosti. Jeseniškemu občinstvu se je prvič predstavila 16. sep-

tembra 1933 s prosvetnim večerom. O tem poroča Vestnik „Enakosti“ med drugim tudi tole: „S prvim prosvetnim večerom 16. septembra 1933 je „Enakost“ otvorila svoje delovanje. Uvodoma je sodrug Oblak recitiral pesem Toneta Čufarja „Sirena“, sodrug Viktor Stražišar pa Molekovo „In bog je rekel“. Predsednik Enakosti Stane Bokal je številno delavsko publiko lepo nagovoril. Dramsko sliko, prirejeno po noveli Jožeta Pahorja „Dva človeka“, sta odigrala Alfonz Oblak in Pavel Štravs...“ Dober mesec kasneje se je predstavila igralska družina z Žagarjevim „Vrtincem“. Prireditve so bile vsak mesec in preveč bi bilo, da bi vse naštevali. Omenimo le krstno predstavo Čufarjeve drame „Polom“, ki je udarila v živo in razburkala socialdemokratske vrhove v vsej Sloveniji in povzročila, ko je izšla v knjižni izdaji, žolčne napade na pisatelja.

Čufarjevo dramo „Polom“ je igralska družina „Enakost“ pričela študirati že leta 1933. V pisatelju Tonetu Čufarju se je verjetno zaplodila leto poprej, ko je Westen lahko zaradi neenotnosti delavstva zaprl tovarno in odpovedal delo vsemu delavstvu, da bi si s to špekulacijo sredi svetovne gospodarske krize priboril čim ugodnejše državne kredite za modernizacijo Kranjske industrijske družbe, po drugi strani pa, da bi napravil delavstvo poslušno in mu lahko vsilil tako kolektivno pogodbo, kakršno je sam hotel. To se mu je po krivdi takratne neenotnosti jeseniškega delavstva tudi posrečilo. Zaprl je tovarno in odpovedal delo vsemu delavstvu. Šele čez nekaj tednov, ko je izposloval kredite, je začel zopet s postopnim obratovanjem. Delovni dan je skrajšal na šest ur, znižal stare zaslužke za pet odstotkov, ne da bi se temu delavstvo protivilo. Šest sto delavcev pa je ostalo na cesti. S tem ustrahovalnim manevrom je vsilil delavstvu najbolj krivično kolektivno pogodbo v zgodovini KID.

Šele konec leta 1932 je delavstvo spregledalo Westenove špekulacije in zahtevalo ukinitve krivične pogodbe. Šele tedaj je prisluhnilo komunistom, ki so ob Wesnovi akciji naleteli pri razkosanem delavstvu na gluha ušesa. Zdaj, ko so v tem letu trpljenja in socialne bede na Jesenicah doživeli omenjene udarce, so se delavci šele zavedli in z enotno akcijo zahtevali razveljavitev kolektivne pogodbe. Ustavili so obratovanje in poslali delegacijo k upravi podjetja. Ta delegacija pa je silno razjezila sporazumaške funkcionarje delavskih strokovnih organizacij. Trdili so celo, da je ta delavska akcija preprečila boljše rezultate v novi kolektivni pogodbi. Seveda jim delavci tega niso verjeli, saj so se pogajanja za novo kolektivno pogodbo vlekla že mesece in je bila podpisana šele dan po tem enotnem delavskem nastopu.

Izkoriščanje jeseniškega proletariata in demagoško lažnih delavskih voditeljev, podkupovanja le teh z boljšimi delovnimi mesti in drugimi privilegiji in podobno — vse to je dalo navdih Tonetu Čufarju za dramo „Polom“. Krstna pred-

stava te drame je bila 26. maja 1934 na Jesenicah. O njej poroča „Književnost“ takole:

„Krstna predstava Čufarjevega „Poloma“ je bila največja in najtežja prireditev našega odra v prvi sezoni. S to igro smo pokazali marljivo delovanje društva „Enakosti“. Avtor in režiser, igralci in vsi sodelujoči, so izšli iz naših delavskih vrst in delujejo za proletarsko kulturo. Drama sama je tudi proletarska in kolektivna, v nji nastopa delavstvo, ki se bori za svoj obstoj. „Polom“ prikazuje usodo delavstva, ki je na eni strani izpostavljeno izkoriščanju podjetja, na drugi strani pa varanju navideznih pobornikov za delavstvo, mešetarjev, ki so v svojem bistvu agenti kapitala v delavskih vrstah. Pravilnost drame potrjujejo dogodki doma in po svetu. Igra je sodobna v polnem pomenu besede in obravnava mnoge sodobne probleme. Režiral jo je sodrug Alfonz Oblak in poskrbel vse za njen uspeh. Razen tega je igral še naporno vlogo Rojnika, zastopnika delavskega zaščitnega urada. Upravnika podjetja Bruma je podal sodrug Sedej, njegovo ženo Melito sodružica Angelca Weisssova, ki je s to vlogo nastopila stopedesetič na našem odru, tajnico podjetja sodružica Ažmanova, nadzornika s. Polde Stražišar. Zaupnike so igrali: Rojnikovega zaveznika Rupnika s. Pavel Štravs, neodločnega Ogrisa s. Zupan, a mladega, borbenega Jurmana s. Perko.“

Tako „Književnost“. Potem pa se je začel napad na avtorja Toneta Čufarja. „Svoboda“ je dramo odklonila. V januarški številki 1935 se je neki I. C. zelo razburil nad njo in namesto stvarne marksistične kritike izlil na Čufarja poldrugo kolono osebne mržnje. Dramo je popolnoma odklonil in priporoča „Svobodam“, naj te igre ne igrajo. To se mu seveda ni posrečilo. Še isto leto jo je igrala „Svoboda“ v Dobrunjah v režiji tov. Moškriča. Kritiker I. C. pravi še nadalje, da „Čufar doslej še ni nikoli nič dobrega in pametnega napisal“. Verjetno je mož pozabil, da je bil Čufar kljub temu, dokler se Jeseničani niso razšli s centralo v Ljubljani, lahko eden glavnih in najbolj plodovitih sotrudnikov revije „Svoboda“.

S tem pa boj proti Čufarju še ni bil končan. Socialdemokratski vrh ga je hotel izpodjesti pri vseh slovenskih revijah in tudi pri slovenskih revijah in pri slovenskem socialističnem tisku v Ameriki. Tako je hotel uničiti pisatelja, ki se je preživljal edino s svojimi bornimi honorarji. To se je temu vrhu deloma tudi posrečilo. Zaradi resnice, o takozvanih delavskih voditeljih, ki imajo socializem samo na ustih, v mislih pa le osebne koristi, zaradi te resnice, ki jo je Čufar s „Polomom“ izpovedal, se je njegov gmotni položaj, ki ni bil nikoli rožnat, še poslabšal.

Če govorimo o Čufarju, poosebljamo z njim vse kulturno stremljenje predvojnega revolucionarnega zavednega jeseniškega proletariata. Zato je prav, da se dalj časa ustavimo ob njegovi drami „Polom“, saj je pomenila mejnik v zgodovini

jesenškega proletariata. Drama je imela dvojen uspeh, umetniški in politični, kar se je izkazalo leta 1935 v generalni javorniško - jeseniški stavki, katere dvajsetletnico praznujemo prav ob našem današnjem prazniku. Takrat, pred dvajsetimi leti, je jeseniški proletariat pometel s tipi a la Rojnik, ki jih je ustvaril Čufar v „Polomu“, in enotno sledil Komunistični partiji, edini stranki, ki se je dosledno in brezkompromisno borila za pravice delavskega razreda.

Še pred tem si oglejmo nekaj dejstev o jeseniški „Enakosti“, ki se je dosledno borila za uveljavljanje socialističnih načel v delavskem kulturnem življenju. Pritožila se je na kongres o razpustu. A zaman! Kljub temu pa je njena pritožba povzročila, da se je v Zvezi „Svobod“ osnovala močna opozicija proti desničarskemu vodstvu. Ta opozicija je sledila načelom, ki jih je zastopala jeseniška „Enakost“. Tako je prišlo na zletu v Celju pred dvajsetimi leti do velikanskega navdušenja ob govoru tovariša Leskoška. Socialdemokrati bi najraje videli, da Leskošek ne bi govoril. Toda spregovoril je, spregovoril na zahtevo velike večine udeležencev zleta. Tako revolucionarno je bilo vzdušje na tem zletu, da se ga je buržoazna oblast zbala in nekaj dni po tem zletu prepovedala Zvezo „Svobod“. Ta akt buržoazije je bil za delavsko kulturo težak udarec. Toda revolucionarnega hotenja delavskih množic, ki so se ta leta na predvečer druge svetovne vojne zavedle sebe, ni mogel nihče več zaustaviti. Jugoslavija se je čedalje bolj fašizirala, delavstvo pa je fašizem sovražilo. Leta 1940 je oblast razpustila vse delavske organizacije in hotela delavstvo prisiliti v Jugoras — v Sloveniji Zveza združenih delavcev — v sindikat, organiziran po fašističnem zgledu; razen tega pa je za antifašiste in komuniste pripravila koncentracijska taborišča. To leto je bila prepovedana tudi jeseniška „Enakost“, ki se je leta 1935 izognila prepovedi, ker ni bila član razpuščene Zveze „Svobod“.

To je komaj bežen pregled predvojne zgodovine jeseniške „Svobode“ in kasnejše „Enakosti“, društva, v katerem so se vzgajali tisti, ki so v letih najtrše preizkušnje za slovenski narod in delavski razred prvi prijeli za orožje in se najbolj odlikovali v narodnoosvobodilnem boju. Jeseniška „Svoboda“ oziroma kasnejša „Enakost“ je dala delavskega pisatelja in revolucionarja Toneta Čufarja, dala je heroja Joža Gregorčiča, španskega borca, kasnejšega organizatorja in voditelja partizanskega boja na Gorenjskem, Viktorja in Poldeta Stražišarja, Staneta Bokala, heroja Matijo Verdника, organizatorja osvobodilnega boja na Slovenskem Koroškem, in še vrsto drugih prvoborcev za svobodo slovenskega ljudstva in za zmago revolucije. Ob njihovih vzgledih so se vzgajali mlajši borci in izpopolnjevali vrzeli, ki jih je zahtevala smrt v borbi za svobodo. Mnogi se niso vrnili iz boja in zato je naša dolžnost, da se jih spominjamo z veliko hvaležnostjo v srcih za vse, kar so nam dali in priborili.

Ljudska knjižnica je pomembna kulturna ustanova Jesenic

Ena redno in uspešno delujočih kulturnih ustanov na naših Jesenicah je tudi Ljudska knjižnica, ki že vsa leta po vojni, kljub številnim in najraznovrstnejšim težavam vrši važno kulturno in vzgojno delo. Ljudska knjižnica ima svoje prostore v 1. nadstropju Mestnega gledališča in razpolaga s precejšnjim številom knjig iz vseh področij literature, ki jih za minimalno izposojnino izposoja znanja, zabave in umetniškega užitka željnim bralcem. Prav je, da našo javnost nekoliko seznanimo z delom in problemi te pomembne kulturne ustanove železarskih Jesenic.

Z odločbo LOMO Jesenice je postala dotedanja Centralna sindikalna knjižnica na Jesenicah s podružnico na Koroški Beli z letošnjim letom finančno samostojni zavod. S tem ji je — vsaj na papirju — zajamčen uspešen razvoj. Naša knjižnica je tako prva v Sloveniji, ki je s tem prekinila dosedanje tradicijo ljudskih knjižnic, ki navadno životarijo od priložnostnih podpor raznih organizacij in forumov, žive takorekoč iz rok v usta in neredko zaradi nerazumevanja in nepomoči tudi zamro. Kot finančno samostojni zavod v okviru LOMO pa ima knjižnica pravico do letne dotacije, s katero krije presežek izdatkov nad dohodki. Knjižnica se namreč ne more vzdrževati od izposojnine, razen če bi se izneverila svoji osnovni nalogi — izobraževanju najširših slojev delovnih ljudi — in se z nabavljanjem in izposojanjem samega „šunta“ preusmerila v podjetje na komercialni osnovi.

Kakšnega pomena je za knjižnico urejeno finančno vprašanje nam najbolje pokaže primer podružnice Ljudske knjižnice na Hrušici, ki je v pičli polovici leta — odkar je priključena jesenški knjižnici — narasla za 165 zvezkov ali skoraj za tretjino. Sorazmerno s tem se je povečalo tudi število bralcev in izposojenih knjig, da ne govorimo o spremembi nabavne politike, ki se je preusmerila od medvojnih izdaj Slovenčeve knjižnice, Dobre knjige itd., k povojnim izdajam.

Vendar finančno vprašanje Ljudske knjižnice še ni zadovoljivo rešeno. Od letne dotacije 1 milijon 746.000 din je dobila Ljudska knjižnica v prvih osmih mesecih le 780.00 din, kar bi zadoščalo komaj za pet mesecev. Pri tem pa je treba omeniti, da gre za znižano dotacijo, saj je prvotni proračun za leto 1955 in za katerega je upravni odbor knjižnice smatral, da je realno postavljen, predvideval čez 3 milijone dinarjev letne dotacije. Proračun je bil znižan na dosedanje obsegle koncem junija, torej sredi tekočega leta, ko je knjižnica že 6 mesecev nabavljala knjige računajoč s prvotno postavljenjo dotacijo. Z zmanjšanjem dotacije so najbolj prizadeti funkcijski izdatki, to je nabava knjig. Res je sicer, da je

doletelo isto tudi druge prosvetne ustanove, toda najbolj je vendarle prizadelo knjižnico, katere življenjska važnost je možnost nabavljanja novih knjig. Da je — kar tiče finančne plati — položaj Ljudske knjižnice dejansko kritičen, nam pove dejstvo, da knjižnica trenutno ne more poravnati računov za knjige, nabavljene v zadnjih treh mesecih.

Omeniti je tudi treba še vprašanje — čeprav se zdi z zgoraj povedanim neumestno — ustanovitve pionirskega oddelka pri knjižnici. Upravni odbor Ljudske knjižnice je že večkrat razpravljaval o možnosti in nemožnosti ustanovitve takega oddelka. Spričo tega, da se doslej vsi tozadevni načrti niso mogli uresničiti, smo ostali zgolj pri ugotovitvi, da bi bil pionirski oddelke potreben in še več, da je tudi edina možnost, kako poravnati naš dolg mladini in ji nuditi napredno in smotrno izvenšolsko vzgojo. Letne statistike naše knjižnice povedo, da je med obiskovalci knjižnice skoraj polovica mladine. Med mladimi ljudmi torej živi potreba po branju. Toda kaj jim more knjižnica v sedanji obliki in pogojih nuditi? Nič več kot to, da jim za odgovarjajočo izposojnino porine v roke knjigo, ki jo žele, in še to ne vedno, ker so knjige, predpisane za šolsko čtivo, ponavadi oddane. Z delitvijo knjižnice na oddelke za odrasle in oddelke za mladino bi se stvar bistveno spremenila. Knjižničar v pionirskem oddelku ne bi samo izposojal, ampak tudi svetoval, usmerjal, vzgajal; imel bi možnost in čas ukvarjati se z vsakim bodočim državljanom posebej, voditi v okviru knjižnice razne krožke po strokah, ki bi mladino posebej zanimali itd. Ker bi tak oddelke imel tudi svojo čitalnico, iz katere se knjige ne bi izposojale, bi bil en izvod vsake knjige vedno na razpolago za študij. Splošno znano je, da mladino dosti bolj privlačuje tisto, kar ni obvezno, kot je obvezna n. pr. šola in prav zato vzgojnega pomena pionirske knjižnice skoraj ni mogoče oceniti, najmanj pa podcenjevati. Seveda bi bilo v tem primeru treba nastaviti posebnega knjižničarja — pedagoga, kar pa ni problem. Manjka nam torej samo primeren prostor in nekaj denarja.

Vkljub omenjenim težavam delo knjižnice v preteklem polletju ni nazadovalo. Nabavila je zase 619, za podružnico na Koroški Beli pa 161 novih knjig. Število obiskovalcev se je povečalo v primeri z lanskim letom za eno šestino, zaradi česar je knjižnica podaljšala čas izposojanja in je odprta 8 ur dnevno. Izposojeno je bilo tudi za 24% več knjig kot lani v prvem polletju. Toda to so le številke, ki o pravem, vzgojnem delu knjižnice povedo bore malo. Bralci so pri izbiri knjig povečini prepuščeni lastnemu instinktu in za mla-

dino vemo, da, razen v šoli predpisanega čtiva, bere skoraj izključno pustolovsko in kriminalno literaturo manjše vrednosti. S prepovedjo, izločanjem knjig in podobnimi administrativnimi ukrepi pri tem ne moremo doseči ničesar pametnega. S tem spet pridemo k vprašanju pionirskega oddelka s pristavkom, da bi se, če bi bila

knjižnica razdeljena, tudi odraslim bralcem lahko posvečalo več pozornosti in bi bilo lažje vsaj iskati metod, s katerimi bi jim vzgajali okus za izbiro čtiva. Področje, na katerem pa je potrebno in obenem možno največ storiti, pa je le vzgoja naše mladine.

M. H.

Utrinki iz praktične psihologije

Kadar ste razjarjeni in jezni, takrat najlaže občutite veliko olajšanje, če stresete svoj bes in nejevoljo na svojega nasprotnika. Toda on — kaj občuti on pri tem? Deli z vami vaše veselje? In vaš napadalni poudarek, vaše sovražno zadržanje — mislite, da ga vse to vabi k sporazumu z vami?

„Če pridete k meni s stisnjenimi pestmi, je rekel nekdanji predsednik ZDA W. Wilson, „vas zagotavljam, da se moje pesti stisnejo prav tako hitro, kakor vaše. Če pa mi rečete, da sediva in se pogovoriva in, ker so najina mnenja pač različna, poizkusiva najiti vzrok njihove različenosti, če mi to rečete, potem bova kmalu uvidela, da le nisva tako zelo oddaljena drug od drugega. Videla bova, da različne si točke le niso tako številne. Da je pravzaprav mnogo podobnih in če imamo iskreno željo in potrpljenje, do sporazuma prav lahko pride.“

Če nekdo goji do vas samo sovraštvo in odpor, ga ne boste nikoli — tudi z vsem prepričevanjem na svetu ne — pripravili do tega, da bi osvojil vaše gledanje. Vedno godrnjajoči starši, gospodovalni zakonci, neuvidevni ljudje in ženske, nagnjene k zdraham, bi morali razumeti, da ljudje ne marajo spreminjati svojih mnenj. Nikoli jih ne bomo s silo pripravili, da osvoje naše gledanje. Zato računajmo raje s prijaznostjo in prijateljstvom, z veliko prijaznosti in prijateljstva.

Bodimo skromni, ker nismo drugega, kakor ubogi ljudje. V sto letih bomo izginili — vi in jaz — in bomo popolnoma pozabljeni. Življenje je kratko. Dosti boljše stvari in dolžnosti imamo opraviti, kakor iskati tiste, ki bi nas obdajali s poudarjanjem naše veljave in podvigov. Pustimo tudi drugim govoriti. Saj končno, če se dobro premisli, nimamo kaj, na kar bi bili tako ponosni. Veste kaj nas loči od slabomnosti? Samo majhna količina joda v thyroidni žlezi. Če zdravnik odpre to žlezo in izvleče jod, ki se v njej nahaja, ste ob vsi svoji duševni veličini in sposobnosti. Nekaj kapljic joda, ki ga lahko dobite v vsaki lekarni, vidite, to je, kar nam omogoča, da ne stanujemo med omejevalci. Nekaj kapljic joda! Zares ni kaj, da bi se hvalili!

Še tega se spomnite: tudi če je vaš sosed še tako v popolni zmoti, upoštevajte, da on ne verjame, da bi se motil. Ne obsojajte ga — prvi tepec, ki pride, more napraviti tako. Raje ga poizkušajte razumeti. Tako postopajo pametni, tolerantni in mogoče tudi izjemni ljudje.

Da vaš sosed misli in ravna tako, kakor ravna, ima za to svoj vzrok. Odkrijte ta skrivni vzrok in imeli boste skrivnost njegovega ravnanja in verjetno tudi njegove osebnosti. Odkritosrčno se potrudite postaviti na njegovo mesto. Vprašajte se: kaj bi jaz občutil, kako bi jaz reagiral, če bi bil v njegovi koži?

Tako si prihranite veliko časa in zlasti živcev, poleg tega pa se izpopolnite tudi v umetnosti ravnanja z ljudmi.

V primeru s tem, koliko bi lahko bili, smo mi samo na pol prebujeni. Samo majhen del svojih duševnih in telesnih virov koristno uporabljamo. Splošno vzeto živi človeško bitje daleč od meja svojih zmognosti. Zaklade vseh vrst ima, ki jih pa pusti spati.

Če rečete otroku ali možu, da je neumen, da ni sposoben za določeno igro oziroma delo, da ga slabo izvršuje in, da ničesar ne razume, ste s tem zrušili v njem vso željo, da bi se izpopolnil. Poizkusite raje nasprotno. Velikodušno ga ohrabrite, da je naloga, ki stoji pred njim, lahka. Pokažite tistim, ki jih hočete vpeljati, da zaupate v njihove zmognosti, povejte jim, da imajo talent, ki se ga ne zavedajo in videli boste, da se bodo učili in vadili, dokler ne bo zarja osvetlila njihovih oken.

Tovariš Kocjančič nam je za zaključek teh utrinkov iz psihologije poslal še sledeč dopis:

Dve reči sem slišal od ljudi, ki so brali prvi del „Utrinkov“. Eni so se spraševali, kaj je pravzaprav psihologija, drugi pa so rekli, da v teh utrinkih ni ničesar novega in, da vse to že poznajo. Zato naj odgovorim obojim.

Kaj je psihologija? Psihologija je grška beseda in pomeni dušeslovje, torej veda o človeški duševnosti, njegovem spoznanju, čutenju, volji in hotenju, o vsebini in procesu ustroja, ki vodi človeško duševnost, njene odločitve in dejanja. Psihologija je mlada znanost, ki si pa vse obširneje in koristneje utira pot v vsa področja človeške dejavnosti. Naj o tem spregovorijo še veliki nemški pisatelj Thomas Mann: „Jaz verjamem v bodočnost civilizacije, ki bo ustvarila k miru stremeko „esperanto“ — zemljo na kateri bo vsaka vojna nemogoča, saj je civilizacija napredek sam in njena stvar pacifizem*, saj želi jasnosti in miru. Ali je treba, da povem še, kaj je njeno najučinkovitejše sredstvo, ki razkraja vse negativno? Psihologija! Psihologija, ki je znanost zase in se mi je vedno zdela — spoznanje! Psihologija vzame pogum vsaki neumnosti, vsaki strasti — z znanjem in spoznanjem, ki že v naprej vse izpregleda!“

Drugim pa tole: prav lahko je res, da vam je vse to že znano in če v tem smislu tudi zmerom ravirate, potem vam vse te „učenosti“ res ni treba brati. Vaša sreča! Vsem tistim pa, ki se jim to le zdi novo in zanimivo, pa naj iz navedene knjige povem še to:

Veliki cilj vzgoje ni v poznavanju, temveč v izvajanju tega, kar se spozna za potrebno.

* Pacifizem = mirovno gibanje za doseg mirnega sožitja med narodi s splošno razorožitvijo.

Upoštevaš vedno predpise higijensko-tehnične zaščite?

Učni uspehi jeseniških šol so zadovoljivi

Iz leta v leto so na jeseniških šolah, ki jih je šest, učni uspehi vedno boljši. Zasluge za učne uspehe nosijo prvenstveno dobro organizirane šole, priznan učiteljski in profesorski zbor, pa tudi vse večje zanimanje učencev in dijakov za šolanje oziroma študij. Osnovna šola se n. pr. bori z izrednimi težavami zaradi pomanjkanja učilnic, saj ima pouk v enem razredu po več izmen dnevno. V glavnem je bil v minulem šolskem letu pouk treh razredov v eni sami učilnici. Vse to pa spričo dobrega vodstva in učiteljskega zbora uspeha ni zmanjšalo, temveč celo dvignilo. Na gimnaziji učni uspeh sicer ni bil izboljšán, je pa kljub strogemu kriteriju zadovoljiv. Od 754 dijakov je z uspehom dokončalo razrede 53,7%, popravne izpite ima 29,7%, padlo pa jih je 16,2%. Odličnjakov je bilo konec leta 17, prav dobrih 55, dobrih 251, zadostnih 82 dijakov, ostali pa imajo popravne izpite ali so padli. K maturi je bilo letos prepuščenih 26 dijakov, od katerih je maturiralo 21 osmošolcev, dočim imajo 4 popravne izpite, enemu pa je bila matura odložena na jesenski rok. Pri maturi je dosegel eden odličen uspeh, 8 prav dober, 9 dober, 3 pa zadostni uspeh. V skupnem je imela jeseniška gimnazija v minulem šolskem letu 24 oddelkov, v prihodnjem pa jih bo 26, v čemer bo že sedanja pretesna stavba gimnazije še tesnejša in bo zato nujno pristopiti k rešitvi vprašanja gradnje novega gimnazijskega poslopja. Preveč bi se bilo spuščati v uspehe ostalih šol, to je metalurške industrijske šole, vajeenske šole za razne stroke, glasbene šole in metalurškega delavskega tehnikuma. Na vseh teh šolah je bil povprečen uspeh skoraj prav dober, kar je najlepši dokaz resnega delovanja šol in uresničenja težnje po vedno boljših učnih uspehih. Na metalurški industrijski šoli, ki se uvršča v vzorne tovrstne šole, se vzgajajo učenci praktično, kakor teoretično in zasedajo po dokončani šoli delovna mesta kvalificiranih delavcev. Vajeensko šolo obiskujejo učenci raznih poklicev, ki se nato vključijo v obrtno dejavnost. V letošnjem šolskem letu je pokazala šola viden napredek v izboljšanju organizacije pa tudi izboljšanju učnih uspehov. Metalurški delavski tehnikum, o katerem smo že pisali, je letos svoje delovanje zaključil, nadomestil pa ga bo vsaj delno nov prosvetni zavod Mojstrska šola. Jeseniška glasbena šola, ki bo slavila prihodnje leto svojo 10-letnico, postaja vse bolj upoštevana, saj se je uvrstila s svojim vzornim delovanjem med najboljše podeželske nižje glasbene šole. Predavateljskim zborom poedinah jeseniških šol gre vse priznanje za uspehe, na katere so šole in s tem tudi Jesenice lahko ponosne.

U. P.

Miha Klinar:

Balada o stari lokomotivi

Potisnili so me na stranski tir
in tu razpadam.

Boli me življenja nemir
z rjo me razjeda prezir,
čeprav bi še delala rada.

Potisnili so me na stranski tir
in v moje telo se zajeda mrz
zdaj vem:
vse, prav vse zmrcvari čas
in večnosti ni.

Potisnili so me na stranski tir
a nekoč sem bila mlada.
Med starimi lokomotivami najmodernejši tip
in nisem pomislila, da vse je le hip
in vsemu je sojeno, da se rodi
in razpada.
(Nekdo, ki je mimo šel,
je s trpkim smehljajem dejal
življenja balada.)

Potisnili so me na stranski tir
in zdaj sem stara.
Vem, o vem, da minulih dni
nihče več ne pričara.
Zdaj sem brez moči.

Potisnili so me na stranski tir
in spet me bodo odpeljali.
Ognji martinovk mi bodo izžgali
rjasto bol
in me pretopili.
A kaj,
a kaj bodo na časa ukaz
ljudje
iz me naredili?

Potisnili so me na stranski tir
in meni je mrz.

POPRAVEK

Pri voznem redu, objavljenem v zadnji številki „Železarja“, se je vrnilo nekaj napak, za katere prosimo bralce oprostjenja, s prošnjo, da jih popravijo, kot je navedeno:

Na progi JESENICE—PLANICA vozi vlak z odlohom ob 8.40 uri ob delavnikih od 23. V. do 1. X. nato vsak dan in vlak z odhodom ob 9.13 uri ob nedeljah od 22. V. do 2. X.

Na progi PLANICA—JESENICE sta pri vlaku z odhodom 4.22 iz Planice zamenjana odhoda iz Kranjske gore in Mojstrane, tako, da se pravilno glasi: PLANICA odhod 4.22, Kranjska gora odhod 4.35, Mojstrana odhod 4.58 — JESENICE prihod 5.17.

Doseganje uspehov vam lahko postane navada

POSTAVITE SE V POLOŽAJ DRUGIH

Se še spominjate zadnje nogometne tekme, ki ste jo videli? Ste si pri tem vsaj enkrat skušali predstavljati, da ste sami eden izmed igralcev?

To „postaviti se v položaj drugih“ lahko postane ena izmed vaših navad. In s tem vam bo mogoče razumeti, predvidevati in tudi kakorkoli vplivati na sleherni odziv drugih ljudi. To je najenostavnejši način in sredstvo za skoraj nezmotljivo presojanje ljudi, za boljše razumevanje sleherne situacije, za odločitve vsega nadaljnega, za pravilno vplivanje na druge in končno tudi za preizkušnjo vaših pogledov in predlogov.

POKAŽITE SVOJE NAVDUŠENJE

V vsakem stiku z ljudmi ustvarja naše osebno zadržanje vzdušje, ki vodi k razumevanju in sodelovanju ali pa odbija ljudi. Osebna navdušenost je pri tem važna.

Ce vam je kaj in karkoli resnično všeč, tedaj prenesite svoja občutja z besedami ali dejanji tudi na druge. Pustite tudi drugim, da so deležni vašega navdušenja. Pohvalite in osrečite svojega sodelavca in tovariša, če vidite ali slišite pri njegovem vsakodnevnem delu karkoli, kar je vredno hvale. Od vašega navdušenja nad tem odvisi, če bodo soljudje z vami prijateljski in prijazni. Osebnost vzdušje, ki ga ustvarite okoli sebe, odloča o vaši dobrodošlosti ali nezaželenosti pri ljudeh.

OPUSTITE PREDSDODKE

Ne motite in ne zavirajte poteka svojega življenja s pretiranimi željami, nedosegljivimi cilji, že minulimi razočaranji, javnim opravičevanjem, trenutnimi težavami in fiksnimi idejami o sebi in drugih. Odločajte popolnoma realno med tem, kar od življenja pričakujete in tem, kar po vsej pameti sodeč ni dosegljivo. Če storite tako, bodo vsi vaši napor, sposobnosti in osebnost usmerjena k uspehom. Le tako boste prišli do velikih vspodbud pri svojem delu in s tem tudi k napredku.

MISLITE NA TO:

MALENKOSTI SO ODLOČILNE!

Naše vsakodnevne delovne naloge in naši stiki z drugimi ljudmi se lahko primerja z zidovi iz posameznih opek, iz katerih končno zraste gotova stavba. „Velike priložnosti“ se nudijo zelo redko. Za večino od nas je uspeh našega dela odvisen v 98% od osebnih naporov in doseganj in le v 2% od sreče. Če se pojavi težava ali karkoli gre postrani, so temu ponavadi vzrok samo malenkosti, ki smo jih spregledali ali pa površnost pri skrbnem premisleku kakršnekoli posameznosti.

Komur je do uspeha, zna biti pozoren do odločilnih posameznosti. Ta skrb za posameznosti usposobi človeka že v naprej, da si zastavi svoje cilje pravilno in jim uspešno stopa naproti. Majhne težave pri delu, malenkostna nerazpoloženja doma ali osebne nezadovoljnosti, čisto vseeno, če so še tako malenkostne, ki pa jih trpite ali celo dopustite, da vladajo nad vami, to so primeri majhnih zadržev in zadržev, ki vam stoje na poti pri uresničevanju vaših najvažnejših želja in ciljev.

NI VAŽNO KAJ REČETE,

TEMVEČ KAKO REČETE

Pravšne besede s pravšnim naglasom, s pravšnim izrazom obraza in osebni način in nastop pri tem, to lahko povzroči tudi vspodbudne in dejavstvene sile. Povzroči lahko navdušenje ali ravnodušnost, zaupljivost ali nezaupljivost, dejavstvenost ali odpor.

„Govori skozi rožice“, poslužuj se besed pohvale namesto graje, uporabljaj raje tanko šivanko namesto težkega kladiva in poudarjaj, da to in to ni predrago, namesto, da je poceni.

ZAPOMNITE SI:

DEJANJA SO PREPRIČLJIVEJŠA OD BESED

Storite kaj tudi za koga drugega in skrbite, da tudi on stori kaj za vas. Sprašujte po mišljenjih in nasvetih. Nudite pravočasno informacije ali zamisli. Potrudite se spoznati, kako bi v določeni situaciji lahko pomagali. Nudite več kot samo gole obljube. Če govorite o službenih nalogah, uspehih ali napravah, se poslužujte v čim večji meri praktičnih primerov s čim manj pojasnjevanji. Stvarni primeri ali praktične izkušnje so zmerom uspešnejše od mnogih ali vedno ponavljajočih se pojasnil.

BODITE ELASTIČNI,

NE PA OZKI IN ZAPETI

Naše dnevno delo in osebno življenje ni mirno jadranje po gladki gladini. Stiki z ljudmi postavljajo zahteve pred energijo naših živcev in osebne uravnovešenosti. Vaša najljubša ideja ali najskrbnejše zamišljen načrt bo morda odklonjen pri drugih.

Komur je do uspeha, zmerom znova dokazuje stališče zaupanja in odkrite pripravljenosti sprejeti tudi nove ideje in predloge. Uskladite svoje mišljenje s spreminjajočimi se pogoji. Izredna prilagodljivost, sposobnost za nezabranljivost pravic in pripravljenost na nove poraze so zahteve za zmago nad zmagovalcem ali za prekositve lastnih sposobnosti pri delu.

SPREMENITE SVOJE OBIČAJE

Ste podvrženi močnim navadam? Če bi recimo nekdo fotografiral vaše dnevno življenje, na primer, kako izpolnite svoj prosti čas, ali bi se pokazala ena sama izhojena pot? Uspeh pri delu in v zasebnem življenju odvisi od tega, da določena dela opravljamo na gotov način, kakor so nas naučile izkušnje, da je najbolj prav. Toda od časa do časa mora priiti tudi pri tem do izravnania s tem, da kaj drugače, kaj drugega ali na drug način opravimo.

Ste preizkusili brati kaj, kar je za vas neobičajno in novo? Ste odkrili kak nov način zabave in sprostitve? Ste poizkusili v zadnjem času se česar koli naučiti? Ste svojemu razumu dali prilžnost, da si zapomni spet kaj novega? Ste res podučeni o najrazličnejših dogodkih ali o svojem področju? Se res lahko tekoče pogovarjate?

NE ODLAŠAJTE DO JUTRI

Koliko opravil za jutrišnji dan imate zapisanih v svoji beležnici? Ste zapadli sladkemu strupu prelagati na jutri, kar lahko storite ali odločite danes? Večino odločitev lahko storite takoj. Zakaj pustite, da odločitve vise nad vašo glavo, kakor Damoklejev meč? To je velika nevarnost. Zaradi odlašanja so odločitve ali dejanja lahko onemogočene. Štiriindvajseturna zamuda je lahko prepozna. Čas je med tem že mimo. Ne se odločiti ima ponavadi resnejše posledice kot narobe se odločiti. Različne težave, zapreke in pomanjkanje zupanja v samega sebe imajo običajno svoje korenine v vaši neodločnosti in odlašanju.

PREMISLITE TO

Naslednja vprašanja naj bodo primer navodila za inventuro vaše osebnosti, ki jo je koristno vsaj včasih napraviti.

1. So vaše navade pri spanju, jedi, pijači ali drugih osebnih priložnostih zadovoljive in neoporečne?
2. Svojo delovno moč in sposobnost res uspešno koristite?
3. Imate veselje z nalogami in naporji svojega dela?
4. Ste že iz doma ven veselo in optimistično razpoloženi?
5. Vam je ljubo srečati druge ljudi in biti z njimi?
6. Ste si svesti svojih dobrih pa tudi slabih lastnosti?
7. Ste sprejemljivi za konstruktivno kritiko?
8. So vaše navade in dejanja v skladu s poteom dela ali službenih in osebnih odnosov?

UČITE SE VEDNO!

Če prenehate z učenjem in razvijanjem svoje osebnosti, se ustavite kakor ura in pričnete popuščati in zapadati v neprimerne in slabe navade, ki zmanjšujejo in hromijo vaše dnevne delovne spo-

sobnosti. Komur je do uspeha, poseduje značilno lastnost: željo po učenju, željo po znanju.

Za učenje na kakršenkoli način niste nikoli prestari. Ne starost, temveč odnos do učenja je tisto, kar uspeh vašega dela in uživanje življenja lahko omeji.

OBDRŽITE SVOJO MERO

Če postane vaša glava večja od normalne številke vašega klobuka, potem je to posledica bolezni, ali pa, kar se veliko pogosteje zgodi, posledica „napihnjenega jaza“. Ta „napihnjenost“ pa ni lahko ozdravljiva. Vaše manire, izraz, zadržanje in dejanja pričajo o tem. Taki „bolezniki“ kaj lahko hitro zapadete, toda znebiti se je spet je zelo težko. Komur je do uspeha, se razvija v zaupljivosti, zanesljivosti in ravnesju z ostalimi ljudmi.

Če pa izgubite mero in se napihujete kakor balon, grozi nevarnost razpočitve. Boljša zmogljivost, večja sposobnost in osebna dosežanja naj postanejo merilo vaših uspehov. Ne se napihovati, temveč rasti!

UPOŠTEVAJTE, DA IMA VSAKO DEJSTVO DVOJE ALI VEČ STRANI

Kako važna so vaša osebna mišljenja? Vaše pojmovanje, pojmovanje drugega in mešanica obeh (kar najbrže predstavlja pravilno sliko), to so vsaj trije načini, kako gledamo na nek problem ali situacijo.

Bodite odkritih misli. Bodite sprejemljivi. Poslušajte mišljenja drugih. Nihče naj domišljavo ne misli, da mu je vse jasno in ve za vse možnosti. Toda še vedno je mnogo ljudi živečih v svetu, ki dopušča samo toliko razgleda kot železniški predor. Ti ljudje vidijo samo svojo ravno pot, kar pa se dogaja drugod in v drugih smereh pa vidijo le redkokdaj.

Kako dragocen je vaš družbeni stik z ljudmi, ki jih srečate v službi ali kjerkoli drugje, prodajalko v trgovini, sprevodnika v avtobusu, tajnico v pisarni, sodelavce, podrejene itd. Vsak od teh ima svoje mišljenje in ideje, ki jih lahko pridobite in zamenjate za zlato valuto v korist svojih lastnih zmogljivosti in sposobnosti. Ti in mnogi drugi ljudje, ki jih srečujete dnevno, lahko v takem ali nasprotnem oziru mnogo doprinesejo k vašemu osebnemu razvoju.

OHRANJUJTE ZNATIŽELJNO RADOVEDNOST

„Zakaj to, očka, zakaj ono?“ Normalen otrok je poln radovednosti za sleherni pojav, ki ga odkrije. Vse mu je novo in vse bi rad vedel. Tudi ko postanemo starejši, nam lahko zelo koristi znatiželjna radovednost. Toda to radovednost vse preveč ubijamo z izjavami, da to in to pač ni moje področje, da nimam časa za vse ali, da je preveč za me. Komur je do uspeha, mu brezkončna rado-

vednost pomaga razvijati se in prodirati vedno globlje v stvari, človeka in ideje. V vsakem trenutku in povsod mu je v pomoč šest koristnih skratov: Zakaj, Kako, Kaj, Kdo, Kje in Kdaj.

HODITE V PROSTO NARAVO?

Kaj počenjate v prostem času, ob nedeljah, praznikih in ob svojem dopustu? Mnogo ljudi v tem času počenja stvari, ki so jim tudi drugače pri srcu in, ali berejo, igrajo karte, obiskujejo znance in sosedo, poslušajo radio, opravljajo hišne posle ali enostavno ubijajo svoj čas. Drugi pa spet odidejo na izlete in potovanja, se bavijo z najrazličnejšimi športi, gredo na lov, se kopljejo ali delajo na vrtu.

Ti drugi znajo ceniti važnost in koristnost svežega zraka in sonca v naravi, kjer se odprašijo možgani in počijejo trudni živci. Pesniki opevajo naravo, zdravniki pa jo priporočajo kot nekaj ne-

Miha Kilnar:

SREDI NOČI

— In oče? — je poizvedoval gospod.

Oče? Nikoli ni pomislila, da bi morala imeti očeta. Le čemu jo vprašuje tujec, ki ji je dal denar, po nekem, ki ga ni imela.

— Očeta nimam, — je rekla.

— Nimaš očeta?

— Ne.

— Potem si res sirotica.

Za ta stavek mu je bila hvaležna. Gospod pa je vpraševal dalje:

— Ti je tudi umrl?

— Ne. Rekla sem, da ga nimam.

— A tako? Očeta sploh nisi imela?... In kako se pišeš?

— Tako kakor babica in mama, — je odgovorila.

Gospod se je nasmehnil:

— In kako sta se pisali babica in mama?

— Nikolić. Mama je bila Milica Nikolić in jaz sem Marica Nikolić.

— Marica? Potem ti je pa... — hotel je reči: ime kakor meni, a je nenadoma umolknil. Še malo prej sočutni obraz je okamenel. Da bi otrok tega ne zapazil, je naglo segel v žep in ji dal desetdinarski bankovec. Obrnil se je in naglo zaprl vrata.

Marica pa je šla. Hodila je od hiše do hiše in prosjačila. Tako jo je naučilo življenje že takrat, ko sta ji umrli babica in mama. Istega dne, ko je bila pri onem gospodu, je potrkala tudi na neka vrata dolge priflične hiše. Odprl ji je možki v delavski obleki. Bilo je že proti večeru in povabil jo je k mizi. Skupaj so večerjali Marica, on in njegova žena. Tudi on jo je vpraševal, od kod je in ko je poslušal njeno zgodbo, se je vedno bolj čudil.

— Poznal sem tvojo mamo, — je rekel, — in prijateljja sva bila.

Nato se je obrnil k ženi.

— Saj se spominjaš Milice, ne?

Žena je prikimala. Oči so ji govorile, kar Marica ni mogla razumeti. Takrat še ni vedela, da je ta človek nekoč ljubil njeno mamo, a ga je odbila. Vdala se je inženirju Marjanu Kovačeviću. To so mu govorile žene oči. Sam ji je nekoč pripovedoval to. Takrat ko

pogrešljivo nujnega za osvežitev našega duha in obnovitev naše energije.

POSTANITE MOJSTER SVOJEGA DELA

Ste pri svojem delu mojster ali vajenec? Večina ljudi samo deset procentov svojih umstvenih sil razdaja svojemu poklicu in mnogo jih je, ki so samo priučeni ali na pol priučeni za svoj poklic. Pogoj za napredujoč uspeh pri delu je, da vedno več in več vemo in znamo o vsem, kar je v zvezi z našim delom in poklicem. V vašem poklicu in osebnem življenju naj vas imajo za tistega, ki zna odgovoriti na vse probleme in je sposoben tudi pomagati jih reševati. Uspeh velikih ljudi je bil v tem, da so imeli izredno sposobnost za reševanje problemov. Biti mojster svojega dela, pomeni neprestano več in več učiti se in znati o vsem, kar je v zvezi z vašim poklicem pa tudi osebnim življenjem.

jo je spoznal. Pozneje, ko sta se poročila, ga je večkrat podražila z njo. A zdaj ji je bilo žal. Otrok, ki je moral toliko prestati, se ji je smilil.

Sama ni imela otrok, čeprav si jih je želela.

Nekaj hipov je vladala tišina. Prva je spregovorila žena:

— Bi spala pri nas, deklica?

Marica jo je hvaležno pogledala. Kaj takega ni bila pričakovala.

Ko je deklica zaspala, je prišla moža za roko:

— Kaj praviš, Spasoje, če bi deklico posvojila?

Spasoje Rajić je pogledal svojo ženo prav tako hvaležno, kakor jo je bila pogledala prej deklica, otrok žene, ki jo je nekoč zamen ljubil. Ljubezen do nje ni še ugasnila v njem. V Maričini podobi se je vračala. Toda ta ljubezen ni bila ljubezen moškega in ženske, marveč ljubezen očeta do otroka. Nič zato, če ni bil on Maričin oče!

Tako se je začelo za Marico novo življenje. Šla je v šolo in v Spasiju ni našla le skrbnega rednika, ampak tudi človeka, ki jo je vzgajal v to, kar danes je. Ko ji je bilo štirinajst let, leto prej, preden so jo sprejeli v SKOJ, ji je povedal, kdo je njen pravi oče. Bil je tisti gospod, ki ji je pred petimi leti, ko je prišla v Kragujevac, dal dinar, nato pa še desetdinarski bankovec, ko je zvedel za njeno zgodbo. Zato mu je takrat sočutni obraz okamenel. Iskra sočutja nad ubogim otrokom je takoj dogorela, ko se je zavedel, da je njen oče. Kadar jo je kasneje srečal, se jo je vedno izognil, če je le mogel. Kadar pa je moral iti mimo nje, je pogledal vstran. Le enkrat samkrat je moral še govoriti z njo.

Bilo je v začetku leta 1929. Pred dvema leti so jo sprejeli v Partijo in že jeseni 1928 je bila obveščena, da bo šla naslednje leto februarja v inozemstvo — v Sovjetsko zvezo v politično šolo. Kako zelo se je Marica tega razveselila. Nekaj dni prej, preden bi morala na pot, se je mudila pri tovarišici Mitri. Sredi popoldneva je prišel sodrug Krsto in povedal, da so Zivkovičevi žandarji aretirali Spasoja Rajića in da iščejo tudi njo. Marica se je tedaj odločila, da se do večera zateče k svojemu pravemu očetu, inženirju

Marjanu Kovačeviću.

Mračilo se je že, ko je pozvonila. Inženir je bil sam doma. Ko ji je odprl, se je zdrznil. Le s težavo se je obvladal.

— Zelite? — je rekel, a najraje bi ji zaprl vrata.

— Smem vstopiti? — je rekla.

Njegova roka se je še tesneje oprijela kljuke. Zile so se nabrekli. Le s težavo, skoro jecljaje, je izustil iz sebe:

— Prosim?

Šla je za njim. Njen pogled je težko čutil na hrbtu kakor greh, ki ga je storil pred dvajsetimi leti nad natakaričo Milico, nad tistim, v pasu vitkim dekletom, a s polnimi oblikami telesa, ki so ga — takrat petindvajsetletnega zamamile v strast.

Ponudil ji je stol in sedel nasproti nje. A takoj mu je bilo žal. Raje bi sedel devetdeset stopinj bliže nje, da bi lahko gledal mimo. Tako pa so ga njene oči žgale in bilo mu je, kakor da bi gledal brez zaščitnega stekla v slepeči plamen varilnega aparata.

— Vi ste poznali mojo mamo? — je rekla naravnost.

Vprašanje je odvarilo preteklost, katere se je bal. Znojne kapljice so se mu nabrale na čelu. Otrl si jih je z roko, nato mu je pa ostala za hip med osivelimi lasmi na sencih in se čez čas kakor mrtva spustila predse na mizo.

— Ne vem, koga mislite. Ne poznam vas.

Glas ga je izdajal, da se boji resnice.

— Vaša nezakonska hči sem, — je rekla brez ovinov. — Pred desetimi leti sem priprosjala k vam in dali ste mi dinar, nato pa še desetdinraski bankovec. Ko sem zvedela, da ste moj oče, sem spoznala, zakaj ste mi ga dali.

Vsaka beseda je bila udarec. Ni mogel spregovoriti. Ona pa je nadaljevala:

— Nisem prišla, da me priznate za svojega otroka. Devetnajst let sem živela brez vas in bom tudi v bodoče. Toda do desetih ostanem pri vas. Zasedujejo me. Komunistka sem. Če bi me izdali, bodo zvedeli vsi, da ste moj nezakonski oče. Tega pa ne želite. Zaradi svojih otrok in žene ne.

Sele sedaj se je inženir Marjan Kovačević opomogel:

— Kaj govorite! Kaj si drznete! Kaj...

Stavki so se mu trgli.

— Imam priče! — ga je prekinila. Vaši ženi in otrokom bi najbrž ne bilo prav, če bi zvedeli, da ste zaplodili pred dvajsetimi leti otroka z neko natakaričo, ki ni imela drugega, razen da je bila lepa.

Nekdo je pozvonil. Marica se je zdrznila. Inženir je šel odpret. Vstopil je starejši Kovačevićev sin.

— O, vidim, da imaš obiske, oče.

— Da. To je hči nekega... nekega...

— Poznam gospodično. Hči Spasoja Rajića, ki so ga danes aretirali kot komunista... Tudi vas iščejo, gospodična.

Pogledala ga je trdo:

— Pojdite in povejte, kje sem.

— Ne bojte se! Jaz vas ne bom naznanil. Politika mi je deveta briga.

Marjan — tako je bilo starejšemu Kovačevićemu sinu ime — je bil leto mlajši od Marice. Tisto leto je hodil v osmi razred gimnazije. Marica ni vedela, da se za politiko ne briga in da se posmehuje vsaki oblasti. Njegov pogled na svet je bil tak kakor pri mnogih meščanskih mladeničih, vajenih brezskrbnega življenja. Sam se je rad smatral za anarhista.

— Občudujem komuniste, — je rekel. — Toda samo do neke meje. Všeč mi je, ker bi radi prevetrili svet. Na drugi strani pa so podobni katoliškim dogmatikom in prav tako hočejo biti v svojem nauku nezmotljivi, kakor katoliški sveti oče v Rimu.

Kovačevićeva družina so bili Hrvatje in katoliki. Vsaj tako je pisalo v njihovih dokumentih. Drugače pa so bili brezverci, liberalci, ki so se radi posmehovali katoliškim dogmam.

Mr. Kovačević je še besedičil:

— Zdi se mi, da se bo po revoluciji, če se vam bo posrečila, spremenila komunistična država v neko rdečo cerkev. Castili boste nove malike. Če se ne motim, je rekel nemški filozof Nietzsche, da je socializem samo degenerirano krščanstvo. Torej zopet neumnost... Sicer pa, vse človeško početje je neumnost. Neumnost je cerkev, neumnost je politika, neumnost je resnost in celo pamet, s katero se ljudje tako radi ponašamo, je neumnost...

— Nehaj, fant! — ga je prekinil inženir. V njem se je prebujala preteklost in ga ob fantovih besedah vznemirjala. Tudi on je bil nekoč takih nazorov in tudi sina je tako vzgajal. Prav tako brezskrbno življenje je imel pri svojem očetu, oskrbniku madžarskega grofa Totkomlosa, kakor ga ima zdaj pri njem njegov sin. Vse cilje življenja je imel za nesmisel. Edini cilj mu je bilo življenje. Tak je bil tudi, ko je prišel v Srbijo. Saj skoro ni bilo lepega dekleta, da bi je ne imel. Šele pred desetimi leti je občutil svojo krivdo pred življenjem, ko je potrkala na vrata tega stanovanja dekleta, ki sedi zdaj pred njim. Bila je beračica. Smilila se mu je. A le toliko časa, dokler se ni zavedel ob dekletovem pripovedovanju, da stoji pred njim kri njegove krvi — hči neke njegove zavržene in že skoro pozabljene ljubimke. Od tistega dne dalje ni bil več ravnodušen. V njem se je prebudila vest. Svojo krivdo bi lahko takrat vsaj delno popravil, a mu je bil ljubši družbeni ugled. Kaj bi kragujevski meščani rekli o njem, inženirju in odlikovanju z več odlikovanji, ki jih je zaslužil kot srbski prostovoljec v svetovni vojni. Na fronti res ni bil. Toda za Hrvata je bilo dovolj, da se je javil prostovoljno v armado, ki se je borila proti sovražnikom slovanstva. Zato je njegov ugled po vojni silno narasel. In da bi ne pokopal tega ugleda v svoji družini in pred meščani, ni mogel sprejeti beračice za svojega otroka. Dušil je glas vesti, ki se je takrat prebudil v njem, se spretno pretvarjal, a v notranjosti ga je grizlo in ni bil več tak, kakor je bil do srečanja z desetletno beračico — njegovim nezakonskim otrokom.

Zato so pomenile te štiri ure, ko je moral sedeti pred devetnajstletno svojo nezakonsko hčerko — sedaj komunistko, — zanj največjo muko, ki jo je kdaj koli doživel. Ure so se strahovito počasi pretakale proti deseti. Končno sta le kazalca zarisala med številko deset in dvanajst kot šestdesetih stopinj in Marica se je dvignila. Pospremil jo je do vrat in ji ponudil ti-sočak. Sam ne ve, zakaj je to storil. Marica pa ga je odklonila. Zaprl je vrata za njo in na tihem upal, da jo bodo orožniki nekje prišli in da je ne bo nikoli več srečal. Morda bo potem lahko zopet mirno zaživel. Izdati pa je ni upal.

Ze čez nekaj dni je bila Marica v inozemstvu. Srečno in brez zaprek je prešla mejo. Leto dni je bila v Moskvi. Novembra 1930 pa se je že vrnila v Jugoslavijo. Zvedela je, da je Spasoje Rajić umrl v Glavnjači. Tudi Mitre in Krsta ni bilo več. Takrat so monarhofašistični rablji v zaporih pobili mnogo najboljših komunistov in ni čudno, da so zato komunisti krstili jugoslovanskega kralja za Aleksandra Krvavega. Ista usoda bi bržkone čakala tudi njo, če bi se ji danes, dne 16. februarja 1932, ne posrečilo pobegniti iz policijskega avtomobila.

Pobegnila je, a se je zdaj počutila neobgljeno kakor nekoč otrok. Utrujena, lačna in prezeblja je počivala na strmih pobočju gore. Globoko pod njo je zevala soteska in skoznjo je hrumela divja neukročena reka. Ritem njenih valov in vrtincev, lizajočih skale, se je nosil vse do nje.

— Spasoja ni več, — je vzdihnila, — ne Mitre, ne Krsta. Pred štirinajstimi dnevi je minulo že tri leta, kar so zaprl njenega nepozabnega rednika in odbitega ljubimca njene mame.

Edina pot, ki ji je ostala, je vodila k čiki Peru, če še živi. Ni ga videla od takrat, ko je pobegnila

od njega. In takrat ji je bilo devet let, danes pa jih ima že dvaindvajset.

Od Pera mora dobiti denar za pot v Slovenijo. Še prej pa bo morala v Kotor in poiskati Slovenca Slavka, mornarja na podmornici „Smeli“, da ji bo dal naslove in priporočilo za tovariše na Jesenicah. Toda najprej mora do Pera. Denar ji mora dati, četudi ga izsili od njega.

Misel na izsiljevanje ji je bila neprijetna. Toda drugega ji ne bo preostalo, če ji Pero ne bo hotel plačati malenkostne vsote za babičino zemljo in ovce. Ne bo zahtevala veliko. Le toliko, da pride do Slovenije in od tam čez mejo v Avstrijo, kjer so bili takrat v emigraciji nekateri vodilni partijski tovariši.

Močan veter, ki je zavel z vrha, je odnesel te njene misli kakor razcefrano puhasto prejo. Bila je na pobočju krševite gore in do Cetine je še blizu sto kilometrov. Burja, ki je začela lizati zasnežene goľjave, porasle z redkim grmičevjem, se je rogala njeni utrujenosti, izčrpanosti in osamljenosti, hujši od vseh drugih tegob. V možganih so se ji podile neurejene misli in kolebale med voljo — prebiti se do jutra do Veljke pod Mokro planino — in obupom — ostati tu in od utrujenosti zaspati v ledeno smrt.

Zmagala je volja.

Vstala je in opotekaje se pomikala počasi naprej. Korak za korakom, meter za metrom, dokler ni prišla ob svitu do samotne kamenite koče in kakor nekoč otrok poprosila jesti. Gospodar jo je začudeno pogledal. Po obleki, čeprav raztrgani in blatni, jo je imel za mestno. Kljub temu pa ji je dal ovčjega sira in mleka.

Okrepčala se je in nadaljevala pot. Za njo je bila Veljka.

Umaknila se je zopet s ceste. Ko jo je znova premagala utrujenost, je sklenila, da bo počivala do večera in ponoči nadaljevala pot. Šla bo po cesti in ne po tem grapastem skalovitem svetu. Poiskala je vrtačo, obraščeno z nizkimi borovci. Iz borovih vejic si je napravila ležišče. Tako je delala že včasih na planinah, kjer sta s sosedovo Lejlo v poletnih mesecih pasli ovce.

— Bogve, kje je zdaj Lejla? — je pomislila in začela preiščevati o lepi hčerki Ahmeda Selimbegovića, edinega muslimana v njeni rodni vasi. Edino Lejla je nosila feredžo. Kadar pa očeta ni bilo zraven, si je vedno razkrila obraz in se ni razlikovala od drugih deklic. Očeta se je bala kakor Marica čike Pera.

Spomini so jo zopet nosili v tiste dni, ko se je nenadoma zdržnila ob kovinskem žvenketu. Med borovjem je zadelala ob kovinski predmet. Prestrašila se je, da se je spotaknila. Padla je na zarjavele kovinske zaboje.

— Zaboji z municijo?

Res. Zarjaveli zaboji z municijo in lahkim orožjem so ležali skriti med borovci. Bržkone jih je pustila tam srbska vojska, ko se je decembra 1914 umikala tu mimo proti albanski meji.

Radovedna je začela odpirati zaboje. Ni se menila za hreščanje, ki bi jo lahko izdalo, če bi bil kdo v bližini. V nekem je našla revolverje in municijo zanje.

— Kakor nalašč za samoobrambo, — se je razveselila.

Pokleknila je k zaboju in izbirala. Skoro vsi so bili nerabni, le dva je našla, ki sta se dala razstaviti. Z borovo vejico in z robcem ju je očistila. Potem ju je sestavila in prazna preizkusila. Sprožila sta se. Rada bi preizkusila tudi polna, a ni upala. Bala se je, da bi jo strel izdali. Samo napolnila ju je in vtaknila v plašč.

Zdaj se je počutila mnogo bolj močno in odločno. Utrujenost jo je minila in nadaljevala je pot, ne da bi se prespala, kakor je bila nameravala.

Vasi se je podnevi izogibala. Ustavljala se je le pri samotnih kočah in tu ji niso zapirali vrat. Tako je prehodila v štirih dneh okrog sto kilometrov. Četrtri dan proti večeru se je ustavila na obronku svoje vasi.

Raztresene koče so se s kraškega sveta ozirale na Cetinje, kjer so se prižigale prve luči. Tamle za ono skalo je bila hiša Ahmeda Selimbegovića, za streljaj dalje koča njene babice in blizu nje koča čike Pera.

Počasi, kakor da bi se sprehajala, je šla proti skali, kjer je zavijala pot v naselje. Zbirala se je, da bi povedala čiki Peru, po kaj je prišla. Tik ob skali, kjer se je odcepljala kamenita steza proti Selimbegovićevo kočji, jo je zaustavil hrup.

Obstala je.

Izza skale je opazovala prizor.

Sivolas krepak starec (verjetno Ahmed Selimbegović, je pomislila) in neki podnarednik sta si stala nasproti. Oba sta držala v rokah samokres in merila drug v drugega. Izprožil pa ni nihče. Za narednikovim hrbtom se je skrivalo dekle — obraz je imela zakrit s feredžo — in podrhtevalo od joka. Starec je kričal na podnarednika:

— Umakni se, da jo ustrelim!

— Pomiri se, starec! Jaz jo ljubim, — je prav tako glasno zaklical vojak.

— Ljubiš? Zakaj potem nisi prišel najprej k meni in si ljubkoval z njo brez moje vednosti. Ali veš, kaj ukazuje koran? Lejla je moja lastnina in če si jo vzel za ženo, bi jo moral prej odkupiti. Umakni se pes, da jo ubijem, ker ni spoštovala svetih postav.

Starec se je prestopil. Podnarednik pa je zavpil:

— Stoj in ne premakni se! Drugače te pošljem k preroku.

Starec se ni prestrašil.

— Potem ubijem tebe! — in pritisnil je na petelina. A samokres se ni sprožil.

Podnarednik je bliskovito skočil k starcu in mu izvil revolver.

— Spametuj se, Ahmed Selimbegović! Bil si vedno pameten človek. Midva z Lejlo se ljubiva in odkupil jo bom. Stopiva v hišo!

Starca so te besede pomirile. Šla sta v hišo. Le dekle je še ostalo tam, kjer je bilo, in drhtelo od ihtenja.

— Uboga Lejla, — jo je pomilovala Marica. Šla pa ni k njej. Ni utegnila. Počasi je šla mimo. Lejla je ni mogla spoznati.

Večer je visel nad golo cetinjsko kotlino. Izza skalnatih robov se je priplazil mesec, da je pokrajina bledela kakor mrlič. Marica se je za hip ustavila ob babičini hiši. Hotela je vstopiti, a se je zadela ob nekoga. Bil je starec. Zlepljeni nepočesani lasje so blesteli v mesečini kakor ivje. Oči so blodno gledale vanjo. Opazila je veliko bradavico pod desnim licem ob nosu in ta bradavica se ji je zdela znana. Tako je imel čika Pero. Ni se motila. Tudi košate, nad očmi zraščene obrvi, pod katerimi so se motno svetlikale skoro ugasle oči, so bile njegove. Kakor vedno, je imel v rokah palico in z njo mahal po zraku. Le da so bile te njegove kretnje utrujene in ne živahne kakor pred štirinajstimi leti.

Pozdravila ga je in ogovorila:

— Kako, čika Pero?

Rahlo se je zdržnil in mrmral, kakor da blede.

Zelo se je spreminil. Ni vedela, da se je zadnje čase Peru večkrat pomračil um in da so mu zaradi tega sosedje začeli praviti blodni Pero. Pred petimi leti so mu poginile štiri najboljše ovce. Od njih si je obetal najboljši zarod. In od takrat je blodil. Le redkokdaj se je v njem razbistrilo. Tudi zdaj je blodno strmel v Marico.

— Me ne poznaš?

Oči so se mu širile. Belina je izstopila.

Strmel je vanjo. Opazila je, da mu ličnici trepetata.

— Me ne poznaš? — je ponovila.

Glas mu je zadrgetal:

— Ti si... ti si Milica?

— Da, — je odgovorila. Ni opazila, da jo je imenoval z imenom njene matere. Imena Milica je bila

vajena, saj je, odkar se je vrnila v Jugoslavijo, hodila med ljudmi z imenom Milica Kovačević. Ni pomislila, da starec za to ime ne ve in da jo ima za privid svoje daljne sorodnice Milice Nikolić, njene mame.

— Ti? — je zategnjeno vzdihnil. — Vedel sem, da boš prišla, ker so mi poginile ovce.

— Pojdiva v hišo, — mu je ukazala.

Sledil ji je kakor hipnotiziran. Koraki so se mu tresli in vse telo mu je podrhtevalo. Šel je za njo v pričakovanju strašne kazni. Hotel je moliti za milost, a nobena molitev mu ni prišla na misel. Ponavljal je le:

— Bože, bože, bože...

Njeno hči je mučil, da je zbežala. Prilastil si je otrokovo zemljo. In zdaj se je vrnila njena mati iz onostranstva. Bal se je kazni.

Šla je pred njim in zdelo se mu je, da sega njena senca preko Cetinja in skalnatih obronkov, oblitih z mesečino, prav do neba. Videl jo je med drobnimi oblaki, kakor je nekoč opazoval njenega otroka med ovčicami.

Da. Da, to je znamenje, strašno znamenje. Njen otrok je prav gotovo umrl in zdaj pase tam gori bele črede. Smrti njegove pa je kriv on.

— Bože, bože, bože...

(Konec prihodnjic)

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Devet sovražnikov zdravja in lepote

Kako lepo bi bilo, če bi se človek mogel pomladiti na tako enostaven način, da bi na primer prijel serijo injekcij! Prav gotovo ste že brali o raznih „serumih mladosti“, ki lahko „pomladijo“ človeka tudi za dvajset let. Takšen serum je iznašel Nobelov nagrajenec dr. Carrel in se pridobiva iz embrija piščancev, katerega takozvani trephoni predstavljajo nekakšen koncentrat vitalnosti. Serumi znanstvenikov Bogomoleca in Bardacha preprečujejo otrdevanje veznega tkiva, sloja naše kože, ki s starostjo zamira, vsi nadaljnji serumi iz tega področja pa so ekstrakti placente, to je posteljice v maternici, ekstrakti ženskih in moških hormonov, oziroma iz njih sestavljeni hormonalni koktejli, ki predstavljajo kombinacijo vseh izločkov endokrinih žlez ter najrazličnejši vitaminski koktejli.

Resnica je, da s temi preparati in serumi včasih dosežemo izredna delovanja, posebno pri zdravljenju prezgodnje ostarelosti organizma. Toda vendar vsakdo od teh sredstev deluje le na posamezne organe, na določeno tkivo ali en sam sistem v organizmu. Njihov vpliv je samo delen in začasen in ko preneha, se vzroki staranja spet pojavijo in nadaljujejo.

Zato ne verujte več v „čudodelno sposobnost“ teh preparatov za pomlajevanje. Ne poizkušajte se pomlajevati, temveč raje glejte, da ostanete mladi in to s tem, da se borite proti vsem sovražnikom tistega, kar imenujejo športniki kondicija, to je ohranitev vseh svojih svežih sil. Teh sovražnikov kondicije pa je devet!

1. MAŠČOBA

Normalno sme maščoba zavzemati dvajsetino človeškega telesa, čim se odstotek maščobe ali sala poveča, obstoji nevarnost, da prekomerno prodre tudi v tkivo, ki obdaja organe in da se zadržava celo v krvi, namesto, da se nabira pod kožo. Pri oceni fiziološke starosti velike zavarovalne agencije v svetu pri življenjskem zavarovanju dodajo starosti po letih eno leto zraven za vsakih pet ki-

logramov teže nad normalo, kajti debelim ljudem v večji meri grozijo bolezni kot so sladkorna, arterioskleroza, to je poapnenje žil, revmatizem in mrtvoud.

Zdravilo proti debelosti? Pravilna in pametna prehrana. Za to niti najmanj ni potrebno, da se opremite s tehtnico, razpredelnico kaloričnih vrednosti jedi in pregledom vitaminov. Zadostuje, da upoštevate pri prehrani troje osnovnih pravil. Ne bojte se mesa (seveda ne mastnega) in mleka. V prvi vrsti je treba, da uživate s hrano čim več beljakovin. Vso močno hrano, ki je bogata na ogljikovih hidratih je treba uživati v umerjenih količinah. To velja predvsem za vse testenine, kruh, sladkor, močnate jedi itd.

2. POAPNENJE ŽIL

Tudi v tem primeru gre za maščobo, toda za maščobo, ki se pojavi v notranjosti žil. Pravilo, da je človek toliko star, kolikor so mu stare žile, je prišlo iz mode, od kar so znanstveniki odkrili kompleksnost pojava staranja. Toda vendarle je treba skrbeti za žile in njihovo elastičnost, ker je poapnenje žil bolezen, ki vsakemu grozi, posebno še, če je že prešel petdeset let.

Vzporedno s pojavom staranja se v notranjih stenah naših krvnih žil prično nabirati majhni skupki maščobnih tvarin. V začetku se na različnih mestih ti skupki razširjajo in združujejo v plasti, kar izziva tvorenje posebnega vlakna s tega tkiva, ki počasi prekriva vse notranje stene žil in moti ter zavira krvni obtok.

Zdravilo? Zdravniki danes vedo, da je to rezultat motenj pri presnavljanju maščob. Zato odstranite s svojega jedilnika vse, kar vsebuje v veliki meri maščobe.

3. PREOBILNO HRANJENJE

Na lanskem mednarodnem kongresu gerontologov, to je znanstvenikov, ki se bavijo s problemom staranja, je slavni ameriški zdravnik dr. Mac Cay iznesel sledeče teze: preobilno hranjenje in

vsaka neumerjenost pri jedi skrajšuje življenje; človek živi tem dlje, čim bliže je njegova teža normalni; čim dlje traja razdobje rasti in izgradnje, tem večji so izgledi za veliko starost.

Na istem kongresu, ki se ga je udeležilo okoli 800 gerontologov vsega sveta, je zgornje teze potrdil tudi neki angleški znanstvenik, z dokazom, da prekomerna prehrana pri otrocih skrajšuje razdobje njihovega razvoja, pri odraslih ljudeh pa povzroča različne degenerativne bolezni.

Zdravilo? Ne jejte preveč naenkrat. Red pri obrokih hrane je važnejši od njih sestave. Priporoča se tudi vsaj enkrat mesečno popolna postitev, to je, da en dan ne zaužijete niti grizljaja, da se organizem lahko izčisti.

4. MLAHAVOST MIŠIČEVJA

Na mišičevje odpade šest desetlin telesne teže normalnega moškega, pri ženskah pa nekaj manj. Mišica predstavlja pravzaprav prav tako važen organ kot so želodec, jetra ali srce. Toda na žalost je vse preveč ljudi, ki pozabljajo na ta „organ“ in mu ne dajejo priložnosti za normalno funkcioniranje.

Toda prav mišičevje igra veliko vlogo pri ohranjanju mladostnosti. Tkivo mišičevja je nosilec odrešilnega kisika v notranjosti organizma. Raztezanje mišic pospešuje krvni obtok v poslednjih vlaknih. Tako se mišice hranijo, obdržujejo v normalnem obsegu in ohranjujejo svojo moč. Zato se ne izmikajte fizičnim naporom: hodite in gibljite se, bavite se s športom, in raje peš pojdite po stopnicah, kot pa, da se poslužujete dvigala.

Muskularna atonija, to je mlahavost mišičevja, se lahko odpravi. V prvi vrsti je treba krepiti in držati v kondiciji trebušne mišice, kar se doseže z deset minut vsakodnevne jutranje telovadbe. S tem se olajša delo vseh prebavnih organov, prepreči se nabiranje prekomerne maščobe in izogne neprijetnim in nevarnim pojavom kot je povešenosť želodca, ledvic, maternice in drugih organov kar je dokazan vzrok prezgodnjega staranja, živčnih motenj in pesimizma.

5. ZADUŠLJIVOST DIHAL

Kri se mora očistiti strupenih odpadkov raznih procesov v telesu. Toda, če ne dihate globoko in če ste premalo na svežem zraku, potem ne prekrbujete svoje krvi z zadostnimi količinami kisika, ki je čist vseh strupenih odpadkov in nujno potreben organizmu.

Če so vam odveč in pretežke najrazličnejše dihalne vaje, potem se potrudite, da vsaj vsako jutro nekaj minut globoko dihate pri odprtem oknu.

6. OTRDELOST SKLEPOV

Ne verjemite, da so otroci že sami po sebi elastični in da stari ljudje morajo biti neprožni. Elastičnost telesa, predvsem pa sklepov, predstavlja

merilo stvarne življenske starosti (ali mladosti) z razliko od koledarske, ki ni nikoli stvarna.

Zato — zopet — čim več gibanja. Ni treba pomenjati talne gimnastike in akrobatike, zadostuje že, če se pobere predmet s tal ali zaveže čevlje, ne da bi se pri tem upognila kolena.

7. ŽIVČNA IZČRPANOST

Znanost je dokazala, da je človek toliko star, kolikor je star njegov živčni sistem, edini organ, ki se po svojem nastanku ne da z ničemer več nadoknaditi.

Kako čuvati svoj živčni sistem?

1. Nikoli ne podcenjujte spanja. Samo v spanju se živčne celice resnično odpočijejo.

2. Ne nervirajte se brez potrebe. Jeza, skrb in druga negativna duševna stanja pospešujejo proces staranja.

Kadar ste nervozni, zaskrbljeni in živčno izčrpani, se vaš samodejavni živčni sistem, ki upravlja delo notranjih organov, kot sta želodec ali srce, deregulira, torej ne deluje več normalno, kar povzroča motnje v teh organih in škodljivo skrčenje, predvsem krvnih žil.

Nek ameriški znanstvenik je preučil življenje več kot 2000 ljudi starih nad 90 let in pri vseh je odkril en sam skupni imenovalec: vesel in vedder značaj.

3. Poiščite si svoj življenski cilj. Človek se prične starati takrat, ko ne gleda več naprej, temveč tava v preteklosti. Najmladostnejši starci so umetniki, učenjaki, politiki in državniki, ki imajo določen življenski cilj.

8. NEAKTIVNOST

Nekdaj so ljudem svetovali, naj se „ohranjujejo“. Danes pa je znanstveno dokazano, da je aktivnost tudi v najstarejši življenski dobi najzanesljivejši ključ za podaljšanje življenja. Orodje, ki se ne uporablja, hitro zarjavi in prav tako tudi človeški organizem. Samo delo in napor ga ohranjujejo in obnavljajo. Stoletnikov je največ v tistih delih sveta, kjer je borba za življenje in njegov obstanek najtrša. Ljudje, ki opravljajo svoj poklic tudi v visoki starosti, so neprimerno mlajši od svojih vrstnikov, ki tega ne delajo.

Zato, tudi če se zaradi starosti morate odreči svojemu poklicu, najдите kakršnokoli zaposlitev, ki vam bo omogočila še nadaljno aktivnost. Čisto vseeno je, kaj je to. Prav tako za vsako ceno ne stremite po tem, da bi se odpovedali družbi, saj izolacija od družbe najbolj prizadene starost. Skrbite, da imate čim več prijateljev in da ste čimveč v družbi z ljudmi.

9. GUBE

Dva vzroka sta za pojav gub in brazd na obrazu: prvi so skrbi, jeza, grenke misli, žalost in naporno delo, drugi pa — leta. S časom koža izgublja svojo elastičnost, postaja mlahava in s povešanjem tvori gobe. Že z najmanjšo skrbno nego

kože, lahko ohranite tudi v pozno življensko dobo njeno prožnost in čvrstost.

Pri pojavu gub pa ni važno samo zunanje gubanje, temveč tudi gube pod kožo, ki nastanejo zaradi sprememb in staranja veznega tkiva, kakor pri osušenem jabolku, ki se skrči in zguba. Te spremembe so neprimerno važnejše, kot pa zunanji vzroki gubanja. Zato je koristno krepiti obrazno mišičevje z masažo, energičnim prežvekovanjem in

pri ženskah s skrbno nego obraza od krem do obraznih mask. Varovati pa se je tudi treba nepotrebnih grbančenj, izlivov jeze in grimas. Na soncu je nujno treba nositi očala in vsaj deset minut na dan je koristno leže popolnoma sprostiti obrazno mišičevje. Skrajno sredstvo za odpravo „nakaz“ pa so danes tudi uspešne plastične operacije, ki se jih zlasti ženske poslužujejo za odpravo neljubih podočesnih mešičkov.

KULTURA IN PROSVETA

Ob razvitju prapora DPD „Svoboda“ Jesenice

Po prvi svetovni vojni so bili jeseniški delavci med prvimi, ki so ustanovili delavsko društvo „Svoboda“. Že stari jeseniški svobodaši so imeli tesno povezavo s trboveljskimi svobodaši, saj so, četudi krajeveno oddaljeni, živeli isto življenje in se na isti način borili za svoje pravice. Kakor trboveljska „Svoboda“, je imela tudi nekdanja jeseniška „Svoboda“ svoj prapor. Ta se nahaja kot zgodovinski dokument v muzeju Narodne osvobodilne borbe v Ljubljani. Tudi današnja jeseniška „Svoboda“ je takoj po ustanovitvi navezala stike s Trboveljčani in ni slučaj, da je povabila trboveljske svobodaše k razvitju novega prapora. Razvitje prapora jeseniške „Svobode“, ki je bilo 9. julija, ni bil le praznik delavskih Jesenic in jeseniških svobodašev, temveč manifestacija sodelovanja med jeseniškimi in trboveljskimi kulturnimi delavci — svobodaši. Razvitje prapora je bilo omenjega dne zvečer na vrtu Delavskega doma, ki je bil središče dela jeseniških svobodašev že v stari Jugoslaviji. Okrog tisoč Jeseničanov in gostov je napolnilo vrt za Delavskim domom in prisostvovalo prazniku jeseniške „Svobode“. Po „Internacionali“, ki sta jo zapela trboveljski pevski zbor „Slavček“ in jeseniški pevski zbor ob spremljavi jeseniške godbe na pihala, je imel obširen referat predsednik „Svobode“ z Jesenic tov. Janko Burnik. Obudil je spomine na delovanje bivše jeseniške „Svobode“ in njene vidne delavce, prvorce jeseniškega proletariata, kakor so: narodna heroja Jože Gregorčič in Matija Verdnik, Tone Čufar, brata Stražišarja, Janez Mlakar, Bokal in drugi. Orisal je tudi kulturno prosvetno dejavnost delavskih Jesenic vse do današnje „Svobode“ ter delo in uspehe, ki jih je dosegla nekdanja, kakor tudi sedanja jeseniška „Svoboda“. Po referatu je kum

Bogdan Knaflič, predsednik komunskega odbora SZDL ob kumici, materi jeseniškega proletarskega književnika Toneta Čufarja, razvil prapor „Svobode“ Jesenice. Spregovoril je o pomenu rdečega prapora, ki bo nasledil prvi prapor jeseniške „Svobode“ in vodil jeseniške svobodaše po poteh, ki so jih začrtali gori omenjeni prvorborci za delavske pravice. Slovesen akt razvitja prapora je bil zaključen z izmenjavo daril med jeseniško in trboveljsko Svobodo, med jeseniškimi in trboveljskimi godbeniki, ter med jeseniškimi in trboveljskimi pevci, nakar je prisotne pozdravil predsednik Zveze „Svobod“ tov. Ivan Regent. Čestital je jeseniški Svobodi k doseženim uspehom, k razvitju prapora in predvsem k pravilnemu sodelovanju s „Svobodo“ iz Trbovelj. Iz sto grl je zadonela Gobčeva „Pesem o svobodi“, ki jo je spremljala jeseniška godba na pihala in zaključila slavnost.

V prostorih doma „Svobode“ je bil nato družabni večer, na katerem so se poveselili jeseniški in trboveljski svobodaši ter izmenjali ob navzočnosti predsednika Zveze „Svobod“ tov. Ivana Regenta in ostalih gostov, misli o nadaljnjem še tesnejšem sodelovanju. Naslednjega dne je zaradi slabega vremena izlet na Planino pod Golico odpel, organiziran pa je bil na vrtu doma „Svobode“ nastop folklorne skupine jeseniške „Svobode“, ki je zaplesala vrsto narodnih plesov ter nastop mladinske godbe iz Trbovelj. Ob slovesu, ki je bil nadvse prisrčen, so Jeseničani gostom obljubili, da jih bodo obiskali letošnjo jesen. Razvitje prapora jeseniške „Svobode“ ni bil torej le praznik jeseniških svobodašev, temveč tudi manifestacija vse večjega sodelovanja med jeseniškimi svobodaši in člani „Svobode“ Trbovlje - center.

U. P.

DOPISUJTE V »ŽELEZARJA«

ČUDEŽNI MOTORJI

Sree — neverjetno vzdržljiv organ — je črpalka s štirimi predeli in štirimi ventili, ki dnevno transportirajo 200 hektolitrov krvi, kar predstavlja energijo, s katero bi lahko napolnili veliko železniško cisterno.

Sistem krvnega obtoka pri človeku se sestoji iz žil, ki v celoti predstavljajo dolžino 20.000 km, to je polovico obsega ekvatorja. To žilno omrežje sprejme v toku življenjske dobe potom srca dve in pol milijardi krvnih impulzov.

Ledvica vsebujejo okoli 450.000 majhnih teles, ki imajo nalogo filtrirati kri in tako skrbeti za njeno čistost. 175 litrov krvne tekočine se dnevno pretaka skozi ledvice, kjer se očisti in vrne krvnemu obtoku.

Telo odraslega človeka vsebuje kakšnih 24.000 bilijonov rdečih krvnih teles, ki organizmu dovajajo kisik. Če bi ta krvna telesa, kljub njihovi neznatnosti nanizali enega za drugim, bi sestavljali 185.000 kilometrov dolgo verigo, kar pomeni polovico razdalje med zemljo in lunno.

DROBIŽ

Ljudje, ki izjavljajo, da spijo kot dojenček, ponavadi trpijo na nespečnosti.

Eden izmed znakov staranja je tudi to, če se spominjamo na ljudi,

s katerimi se nismo poročili.

Dobra šolska izobrazba ne škoduje nikomur, če se je dovolj zavzel, da se bo tudi po diplomi vztrajno učil.

Ženska je samo toliko stara, kolikor izgleda, le če ni drugačna, kakršna izgleda.

Samci bolje razumejo in tudi poznajo ženske, kot poročeni možje. Če bi ne bilo tako, bi se namreč poročili.

SKORAJ NEVERJETNO

V švicarskih tovarnah ur imajo stroje, ki izdelujejo drobcene dele „velike“ samo eno dvajsetino debeline svilenega papirja. Nek poseben stroj lahko las razkolje na 50 enakih delov, drugi pa izdeluje vijake, ki so tako majhni, da jih gre v naprtnik kar 50.000 komadov. Najmanjša ura, ki so jo izdelali v Švici je tako velika, kakor glavica vžigalice. Te drobcene mehanizme vdelujejo v zamaške steklenic za parfum, v uhanne in različne sponke. Nek bogat zamorski poglavar je celo naročil uro, ki bi bila tako velika, da bi jo lahko vdelal v enega svojih zlatih zob.

PROIZVODNJA ŽELEZA V AVSTRIJI

Avstrijska železarska industrija je v letu 1954 zabeležila proizvod-

njo 1.353.554 ton surovega železa in 1.652.980 ton surovega jekla. Od tega je 1.007.939 ton odpadlo na valjane proizvode in 248.020 ton na polproizvode. Približno dve tretjine celotne proizvodnje odpade na firmo VÖEST, ostalo pa na Alpine Montangesellschaft.

1,6 MILIJONA IZGUBLJENIH DELOVNIH DNI

V letu 1954 je v Zahodni Nemčiji stakvalo 116.000 delavcev v 538 podjetjih. Zaradi teh stavk je bilo izgubljenih 1.600.000 delovnih dni, s čemer je bil skoraj dosežen najvišji povojni nivo v letu 1951. Več kot 80% vseh stavkovnih dni v letu 1954 odpade na strojno, kovinsko in avtomobilsko industrijo (742.000 stavkovnih dni), na elektroindustrijo (419.300 stavkovnih dni) in metalurgijo (151.000 stavkovnih dni).

SLIKAR POD VODO

Podvodni šport je na pohodu po vsem svetu. Navdušil je tudi slikarja Jorge Morey - Gila, toda ne samo za izprehode po morskem dnu, temveč celo za slikanje pod vodo. Oporemljen z dihalno napravo in platnom, ki je napojeno z oljem slika pod vodo, zaradi česar se ribe prav nič ne vznemirjajo. Kakšni pa so njegovi slikarski proizvodi pa ne povedo.

RESITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

V križanki je bila napaka za katero prosimo, da jo popravite. V liku je bila dvakrat številka 11, pravilno pa je, da je druga številka 11 številka 14. Upamo, da so reševalci sami prišli na to. Prav tako je pomota pri 62. navpično, kjer bi se namesto pisalna potrebščina moralo glasiti: znana tovarna čevljev.

Vodoravno: 1. petnajsti maj; 10. vas; 11. kazim; 12. enak; 14. zarit; 16. dar; 17. odvod; 18. pri; 19. ep; 20. tresk; 21. pod; 22. labilna; 24. sodu; 25. ode; 26. sestanki (narobe); 28. vali; 30. trnov (narobe); 31. atamani; 34. Leer; 35. likam; 36. ZB; 38. po; 40. USAOJ; 43. Izak; 46. strelna; 48. objem; 50. vnel; 51. brisanih; 54. Igi; 55. rani; 56. igrokaz; 58. Ana; 59. kalen; 60. Va; 61. ta; 62. pogan; 63. vic; 64. šepav; 65. somi; 66. moker; 67. sod; 68. neporabljen.

Navpično: 1. predelovalni obrati; 2. tvar; 3. nak; 4. as; 5. skavsan; 6. tarok; 7. izid; 8. mit; 9. A(nton) M (edved); 13. napadati; 14. Zdenkin; 15. industrializacija; 17. orli; 18. podere; 20. ti; 21. posnemalnik; 23. Bela Krajina; 24. stol; 27. A(nton) V(odnik); 29. ima; 32. amp; 33. iz; 37. Bur; 39. os; 41. sev; 42. onegavim; 44. zbrana; 45. kesi; 47. Triglav; 49. Ma; 52. Niagara; 53. hren; 57. on; 59. Koper; 62. PEKO; 63. vode; 64. šop; 65. roj; 66. me; 67. sl.

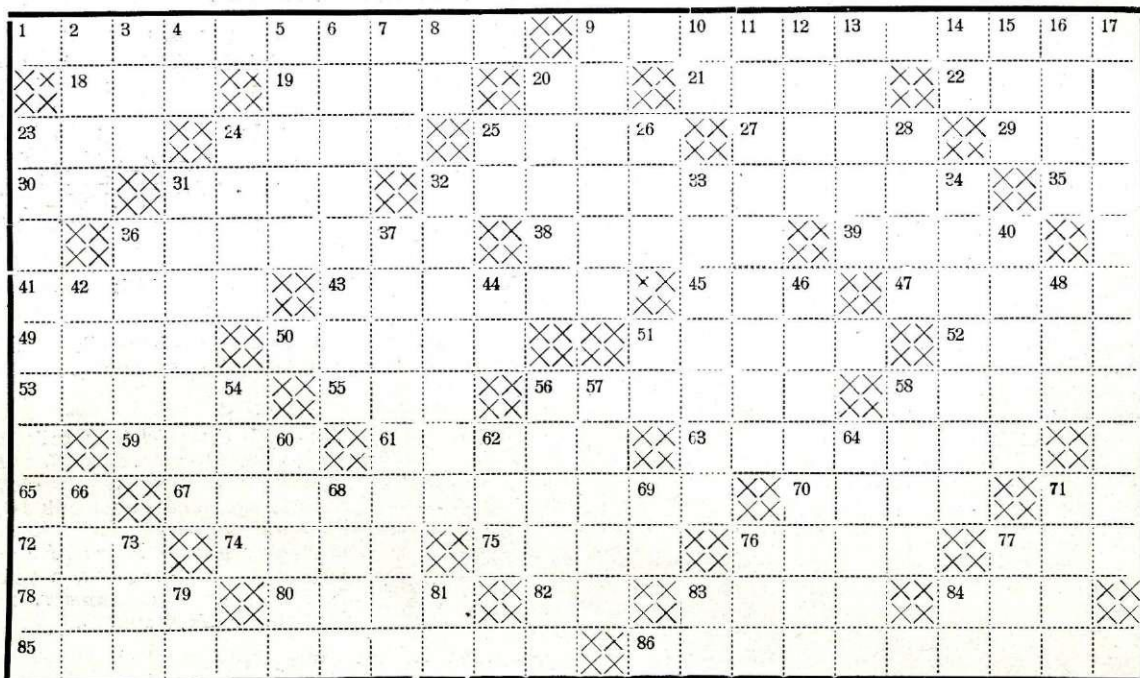
ŠTEVILČNICA

A)	11	15	1	18	4	1	15
B)	15	8	21	4	9	11	9
C)	9	10	18	11	15	9	18
D)	5	12	1	15	2	14	1
E)	11	1	13	2	12	8	14
F)	1	4	15	5	9	4	2
G)	6	15	20	9	3	14	9
H)	1	10	1	22	2	19	8
I)	14	9	6	7	22	14	8
J)	21	23	7	14	9	3	8
K)	8	4	9	3	4	8	4
L)	7	15	8	12	3	8	24
M)	18	8	17	8	15	9	19
N)	11	1	16	15	9	4	2
O)	9	5	2	3	2	19	8
P)	24	10	15	1	11	2	20
R)	3	1	3	18	9	3	18
S)	1	11	15	4	8	3	8

Vstavi namesto številč črke. Besede pomenijo: A) omejen del razsežnosti, B) razprši, razdeli, C) najhitrejši vlak, D) snubijo, laskajo, E) miruj, F) postati trd, G) pojav pri nevihti, H) teren, ki gravitira k centru, I) sladkovodna in morska riba, J) ne več speča, K) morilski napad, L) usmerim, M) prebivalec Sahare, N) pogoltniti, O) enota, organizirana skupina, P) močim z delci vode, R) nesmisel, S) naložena, obremenjena.

Pri pravilni rešitvi boš bral v prvi in četrti vrsti od zgoraj navzdol važno misel o delu.

Križanka

Vodoravno: 1. občinski praznik Jesenic; 9. prvi del pozdrava, ki je nastal v NOB; 18. enota za silo; 19. prvi del besede za prevozno sredstvo; 20. kratica za našo politično organizacijo; 21. zadelan, zavarovan; 22. telo brez udov; 23. glavni družine; 24. vpade, vlomi; 25. sorodnik; 27. moško ime; 29. kratica za Evropo; 30. povratni zaimek; 31. gora nad ljubljanskim barjem; 32. brezdelno; 35. dva enaka samoglasnika; 36. okrogla dolina; 38. likovna stvaritev; 39. izumrli visokokulturni prebivalci južne Amerike; 41. nabrežje; 43. hitrim, urnim; 45. trije različni soglasniki; 47. divjal; 49. hitro, naglo; 50. domišljavost; 51. nestrokovnjaki; 52. dom čebel; 53. ovij, stisni; 55. nedelaven; 56. spanje (dvojina); 58. roparska skupina; 59. potem; 61. svojilni zaimek; 63. prebivalci Celja; 65. veznik; 67. osvajačna z vojno; 70. vprašalnica; 71. vzklík; 72. domača tovarna avtomobilov; 74. drevo; 75. ovije, stisne; 76. optične naprave; 77. pri 100°C voda...; 78. samo ta; 80. naš predsednik republike; 82. dva enaka samoglasnika; 83. vrednost; 84. hude žuželke; 85. rastlinski (tujka); 86. izzemalec delavskega razreda.

Navpično: 2. pravi; 3. glej; 77. vodoravno; 4. vas pri Ljubljani; 5. uril, učil; 6. roman E. Zolaja, ki opi-

suje rudarsko življenje Porurja; 7. merilke časa; 8. zaimek; 9. pokvarim; 10. kratica mednarodne dobrodelne organizacije; 11. mrzlice; 12. južni sadeži; 13. koralni otoki; 14. kratica za Italijo; 15. gleda; 16. muha srbohrvaško; 17. skupnost nam je zaupala tovarno v...; 20. divje živali; 23. pred desetimi leti smo si jo priborili; 24. dvoje majhnih njiv; 25. kratica za srednji; 26. kratica za komunistično partijo Slovenije; 24. štirje enaki soglasniki; 31. mazilo za vozove; 32. kraj, kjer so imeli Nemci zloglasne zapore in mučilnico za zavedne slovenske ljudi; 33. kraj, kjer so prvi jeseniški partizani 1. avgusta doživeli prvo borbo z okupatorjem; 34. umiti v banji ali jezeru; 36. za prestopki sledi...; 37. zastavljati vse sile, nategovati; 40. prebivalci Irana; 42. hitro, urno; 44. dva različna soglasnika; 46. zbrodljani, zmoteni; 48. konec, angleško; 51. pevski zlog; 54. zastopnik plemena, po katerem je Italija dobila svoje ime; 56. čist; 57. tropska drevesa; 58. nevestine opreme; 60. ožeta; 62. srbohrvaški kazalni zaimek; 64. vzdihovat, tiho jokati; 66. upi; 68. omamljen, pijan; 69. nikalnica; 71. grški bog vojne; 73. kretnja; 76. zal; 77. nihče ne manjka; 79. nikalnica; 81. srbohrvaško vol (narobe); 83. znak za kemično prvinjo; 84. staroslovenska pijača.

Vesti o naših sodelavcih

V mesecu februarju so se rodili: Iskra Valentinu (gradbeni odd.) hči Andrejana, Steblaju Antonu (lužilnica) sin Anton, Saksida Ivanu (promet) sin Janez, Plahuta Alojzu (cevarna) hči Valentina, Urhu Jožetu (mehanična del.) sin Matija, Turšiču Janezu (plavž) sin Franc, Zima Zdravku (konstr. del.) hči Polonca, Pavloviču Borisu (vozovna

del.) hči Zora, Pristovu Radu (meh. delavnica) sin Roman, Erjavcu Ludviku (kapitalna izgr.) hči Milena, Kernu Janezu (kamnolom) sin Ivan, Legatu Francu (žebeljarna) sin Peter, Lipuščeku Albinu (opekarna) sin Niko, Iskra Antonu (el. del. Jav.) sin Milan, Justinu Francu (žebeljarna) sin Franc, Čehajiču Muharemu (transport) hči Arsa, Alešu Alojzu

(plavž) sin Miroslav, Svetina Antonu (Javornik I) hči Danica, Mikulanu Blažu (konstr. del.) sin Marjan, Reven Rozaliji (zavijalnica) sin Esad, Krivcu Antonu (meh. del.) hči Zvezdana, Baskarju Jožetu (žebeljarna) sin Bojan, Debeljaku Janezu (plavž) hči Sonja, Tomažinu Alojzu (Javornik II) sin Janez, Dačeviču Branku (elektro peč) sin Milan in

Papežu Jožetu (opekarna) hči Darinka.

V mesecu marcu so se rodili:

Stefe Mariji (Javornik II) hči Marija, Jenku Ludviku (transport) sin Danilo, Pogačniku Stanku (žična valjarna) hči Marjetka, Naradu Jožetu (el. del. Jes.) hči Marija, Žanski Antonu (nadzorna služba) sin Bojan, Krajzelju Ivanu (žičarna) hči Sonja, Unetiču Marku (martinarna) hči Jožica, Jurkoviču Francu (gradbeni odd.) hči Marija, Pagonu Francu (Javornik I) sin Bojan, Bernetiču Alojzu (promet) sin Ivan, Mikula Slavku (jeklo livarna) hči Slavica, Šranc Mariji (prodajni odd.) sin Stanislav, Kejžarju Janku (martinarni) hči Marija, Razboršku Jožetu (zavijalnica) sin Janko, Rozmanu Valentinu (promet) hči Slavica, Zupanu Nikolaju (OTK) hči Sonja, Križaniču Stanislavu (Javornik I) sin Stanislav, Škerlju Alojzu (žičarna) sin Jože, Ermanu Alojzu (meh. delavnica) sin Marjan, Trplanu Jožetu (plavž) sin Jože, Lakota Borisu (plavž) hči Darja, Pesjaku Jožetu (martinarna) hči Mojca, Pintarju Alojzu (elektro peč) sin Alojz, Canoviču Ramizu (martinarna) sin Mohamed, Lužarju Jožetu (martinarna) hči Jožica, Kordežu Stanetu (gradbeni odd.) hči Marjeta, Mikula Rudolfu (Javornik III) sin Rudi, Slamniku Francu (Javornik III) hči Marija, Cesarju Fracu (hladna valjarna) sin Branko, Dolinšku Marjanu (gradbeni odd.) hči Majda, Lavtižarju Jožetu (jeklovlek) sin Dušan, Koblarju Karlu (mehanična delavnica) sin Karol, Urhu Štefanu (promet) sin Ciril, Erjavcu Karlu (Javornik III) hči Marjanca, Šoštarju Rudolfu (konstr. del.) sin Srečko, in Frelih Tomažu (martinarna hči Ana.

V mesecu aprilu so se rodili:

Kokošineku Danijelu (cev.) sin Marjan, Makovcu Janezu (cevarna)

hči Uršula, Žagarju Jožetu (Javornik I) hči Breda, Peterčiču Jožetu (elektro peč) sin Silvo, Jagodicu Metodu (promet) hči Vera, Cordiču Ramu (Javornik I) sin Zaim, Markovcu Janezu (Javornik II) sin Janez, Svetina Jakobu (Javornik IV) hči Ksenija, Selakoviču Nikoli (opekarna) hči Biserka, Ščulacu Ivanu (opekarna) hči Zlatka, Zupanu Maksu (cevarna) hči Marjeta, Poljancu Janezu (žična valjarna) hči Valči, Kolmanu Jožetu (žična valjarna) sin Milan, Obradoviču Veljku (opekarna) hči Draginja, Ivanetiču Ludviku (martinarna) sin Ludvik, Svetelju Jožetu (Javornik II) hči Stanislava, Grvala Bineku (Javornik II) sin Kadrija in Zenelj, Grvala Hadžiji (Javornik II) sin Izmet in hči Ajša, Ambrožiču Jožetu (martinarna) hči Simona, Lebanu Maksu (elektro peč) hči Judita, Šternu Srečku (valjarna 2400) sin Srečko, Smoleju Francu (Javornik I) sin Rado in Zore Janezu (Javornik I) sin Marjan.

V februarju so se poročili:

Dijak Franc (Javornik I) z Benik Heleno, Čermenshek Janko (promet) s Sluga Marijo, Urbanc Adolf (OTK) z Zima Metko, Lah Miroslav (žebeljarna) s Kozelj Vido, Ferko Franc (promet) z Mencinger Marijo, Sotlar Franc (jeklovlek) z Lužar Terezijo, Bohinc Janez (gasilci) z Jurič Nedeljko, Povše Vinko (energ. odd.) z Grandovec Marijo, Avguštin Ludvik (promet) z Valjavec Miro, Justin Slavka (konstr. oddel.) s Kokalj Jakobom, Volc Andrej (žičarna) s Cuznar Marijo, Lindič Alojz (Javornik II) s Fink Veroniko, Ambrožič Stanko (Javornik I) z Jesenko Antonijo in Horvat Stanislav (promet) z Bavdaž Ido.

V mesecu marcu so se poročili:

Kobal Tomaž (martinarna) s Klemenc Ivano, Kosič Nikola (martinar-

na) z Lampe Marijo, Lotrič Ivan (predelovalni) s Klobučar Marico in Franc Ladislav (promet) z Benedičič Marjeto.

V aprilu so se poročili:

Smolej Marjan (konstr. oddelek) s Šlibar Marijo, Šušteršič Marica (žična valjarna) s Šranc Matijem, Logar Jože (Javornik II) s Platiša Marijo, Čop Ciril (Javornik III) z Ilnikar Karolino, Brun Dušan (mehanična del.) z Markelj Genico in Hajnšek Janez (plavž) z Rušič Štefanijo.

Upokojeni so bili:

V februarju:

Janc Anton (Javornik I) in Markizeti Justina (cevarna).

V marcu:

Anderle Leopold (Javornik I), Perko Anton (Javornik I), Noč Tomaž (Javornik I), Noč Angela (Javornik I), Intihar Jernej (Javornik II), Zorko Alojz (Javornik II), Likozar Jakob (Javornik II), Horvat Anton (Javornik II), Pretnar Franc (valjarna 2400), Cigler Ivan (ndustr. zidarji) in Taler Peter (promet).

V aprilu:

Kokalj Jože (Javornik I), Jalen Henrik (gradbeni odd.), Noč Jakob (gradbeni odd.), Kogoj Franc (Javornik III), Rotar Vinko (promet), Lilar Anton (transport) in Kotnik Ciril (opekarna).

Umrlji so:

V februarju:

Kemperle Justin (martinarna).

V marcu:

Zupan Stanko (martinarna), Jančar Matija (Javornik I), Oblak Alojz (žična valjarna), Tišov Elvira (jeklovlek), Oman Jožef (žičarna) in Muršec Jakob (indust. zid.).

POGOJ

— Mica, bi se ti poročila z zapravljivcem?

— Koliko pa še ima za zapraviti?

HRABROST

— Tukajle piše, da smo me žene pogumnejše od vas mož.

— Smešno! Saj se bojite celo nedolžnih miši!

— Tako je! Toda mož se celo žene boji.

ŠE DVA

— Ta klobuček vam toplo priporočam, gospodična. To belo pero na njem vas naredi za pet let mlajšo.

— Res? Potem dodajte še dva peresa!

TOČEN ODGOVOR

Šolski nadzornik: „Mi lahko odgovoriš, katerega leta smo imeli najlpešo zimo?“

Učencec: „Lahko. Leta 1952, ko je bil naš učitelj dva meseca bolan.“

NA SODIŠČU

— Obtoženec, zakaj ste priči ukradli zlato uro?

— Saj je sploh nisem hotel ukrasti. Zelel sem samo zvedeti čas...

— To vam takoj povem: šest mesecev!

STVAR OKUSA

— Kako ti je všeč moja nova obleka? Kupila sem jo na obroke.

— Lepa je! Toda zdi se mi, da si oblekla samo prvi obrok.

DOBER ODGOVOR

— Najpreje mi praviš „angelček moj“, zdaj pa mi niti novega klobuka nočeš kupiti.

— Ampak draga, saj angelni vendar ne nosijo klobukov.

TA BO PRAVI

V trgovini s klobuki je gospa pomerila že najmanj trideset vsemogočih pokrival in nobeden ji ni ugajal. Nazadnje izvleče izpod kupa enega in ga pomeri.

„Ta bo pravi za me. Prav takega sem si želela. Prosim, bi mi ga zavili.“

„Rade volje,“ odgovori prodajalka, „samo opozoriti vas moram, da ste s tem klobukom vstopili v trgovino.“

KRONIČNA BOLEZEN

— Zadnje čase te vidim zmerom z eno in isto žensko. Kaj pa je za ena?

— Kronična bolezen.

— Kako???

— No, lahko sem jo dobil, zdaj pa se je ne morem otresti.